

Стенографски дневник

НА

57. заседание

Вторник, 1 април 1947 г.

(Открито в 15 ч. 25 м.)

Председателствували подпредседателите: Петър Каменов и Атанас Драгиев. Секретари: Димитър Георгиев и Яна Янев.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения:	Стр.
Отпуски	1003
Законопроекти	1003
По дневен ред:	
Законопроекти: 1. За сключване на заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв., за нуждите на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти. (Първо и второ четене)	1003, 1006
Говорили: Христо Пунев	1004
Иван Андреев	1004
м-р Георги Трайков	1006
2. За държавния родо-стопански план за 1947 и 1948 г. (Второ четене)	1007
Проекторешение за опрощаване на наследниците на Миню Димитров Овчеларов и Никола Минев Овчеларов, от	

	Стр.
гр. Калофер, задължения към Погасителната каса. (Приемане)	1006
Доклад на бюджетарната комисия по бюджетпроекта за разходите през 1947 бюджетна година на Министерството на народното просвещение — продължение разисква- нията и приемане)	1015
Говорили: Петър Янчев	1015
Д-р Кирил Драмалиев	1019
Спас Маринов	1025
Тодор Самодумов	1027
Иван Пенчев	1031
М-р д-р Рачо Ангелов	1033
Иван Гинчев	1036
М-р д-р Иван Стефанов	1036
Дневен ред за следващото заседание	1037

Председателствуваш Петър Каменов: (Звъни) Присъствуват необходимият брой народни представители. Откривам заседанието.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: д-р Александър Георгиев, Александър Миленов, Александър Ковачев, Анастас Циганчев, Анастасия Вълкова, Андрей Михайлов, Андрей Пенев, Асен Попов, Асен Чавкџов, Асен Паянгов, Ахмед Якубов, Билял Дурмазов, Благой Николов, Боню Пенчев, Борис Чанджиев, Борис Николов, Борис Стефанов, Борис Тасков, Васил Павурджиев, Васил Иванов Василев, Васил Мавриков, д-р Васил Ханджиев, Васил Караджов, Васил Милушев, Венера Клиничарова, Веселин Дашин, Вида Василева, Витан Цветанов, Витко Иванов, Владимир Димчев, Владимир Арнаудов, Вълчо Цанков, Ганчо Минев, Ганю Златинов, Генчо Райков, Георги Хълчев, Георги Василев, Георги Данков, Георги Георгиев, Георги Генев, Георги Колев Илиев, Георги Колев Петков, Георги Костов, Георги Кръстев, д-р Георги Славчев, Георги Босолов, Горан Ангелов, Грудн Атанасов, Деню Попов, Димитър Милков, Димитър Котев, Димитър Стоичков, Димитър Стоянов, Димитър Петров, Дойчо Чолаков, Дончо Десев, Дочо Шипков, Емилия Живкова, Желязко Стефанов, Живко Живков, Запрян Ташев, Иван Василев, Иван Коприков, Иван Димитров, Иван п. Димитров, Иван Попов, Иван Делев, Иван Кишмеров, Илия Добрев, Исмаил Сарходжов, Йордан Попов, д-р Йордан Чернев, Константин Русинов, Костадин Велев, Костадин Кожухаров, Крум Кюляков, Кръстю Стойчев, Любен Боянов, Любен Гумеров, Магда Димитрова, Макра Гюлева, Манахил Стоянов, Марин Маринов, Мата Тюркеджиева, Минчо Панов, д-р Михаил Генюски, Младен Биджов, Мустафа Билялов, д-р Ненчо Николаев, Никола Минчев, Никола Станев, Никола Палагачев, Никола Янев, Нисим Исаков, Пело Пеловски, Петко Деков, Петър Божинов, Петър Братков, Петър Русев, Петър Пергелов, Петър Янчев, Сабри Мехмедов, Сава Дълбоков, Спаска Воденичарска, Станю Василев, Станю Станев, Стела Благоева, Стефан Цанов, Стоян Кърлов, Стоян Гюров, Стоян Павлов, Стратия Скерлев, Тано Цолов, Тодор Найденов, Тодор Лижев, Тодор Живков, Тодор Коева, Христо Георгиев, Христо Попов, Христо Каркџов, Цанко Григоров, Цветан Галжовски, Цоло Кръстев, Яна Манева, Янчо Георгиев и Янко Димитров)

Председателството е разрешило отпущ на следните г-да народни представители:

Алекси Гогов — 3 дни, Али Бекиров — 1 ден, Георги Данков — 1 ден, Димитър Чорбаджиев — 2 дена, Димитър Греков — 1 ден, Димитър Паунов — 1 ден, Иван Кишмеров — 6 дни, д-р Йордан Чернев — 4 дни, Костадин Диклиев — 1 ден, Людмил Стоянов — 2 дена, Никола Певтичев — 1 ден, Петко Куниа — 2 дена, Стоян Попов — 4 дни, Христо Куртев — 2 дена, Ангел п. Илиев — 1 ден, Васил Караджов — 4 дни, Георги Хълчев — 1 ден, Иван Коприков — 2 дена, Йордан Петков — 4 дни, Йордан Панайотов — 1 ден,

Любен Боянов — 7 дни, Стоян Петровски — 1 ден, Анастас Петров — 1 ден, Иван Гергов — 1 ден, Стамо Камаринчев — 1 ден и на Христо Стоянов — 1 ден.

За следните г-да народни представители, които искат отпущ, съгласно правилника следва да се иска съгласието на Събранието:

Стоян Иванов Неделчев иска 1 ден отпущ. Ползувал се е досега с 24 дни отпущ. Които са съгласни да му се разреши исканият отпущ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Тодор Павлов иска 3 дни отпущ. Ползувал се е досега с 37 дни с 25 дни отпущ. Които са съгласни да му се разреши исканият отпущ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Хафуз Билялов иска 2 дена отпущ. Ползувал се е досега с 28 дни отпущ. Които са съгласни да му се разреши исканият отпущ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Александър Ковачев иска 5 дни отпущ. Ползувал се е досега с 17 дни отпущ. Които са съгласни да му се разреши исканият отпущ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Георги Кръстев иска 4 дни. Ползувал се е досега с 20 дни отпущ. Които са съгласни да му се разреши исканият отпущ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

От Министерството на земеделието и държавните имоти е постъпил законопроект за връщане имотите на преселниците от Беломорската област.

От Министерството на правосъдието е постъпил законопроект за оценяване на недвижими имоти, отчуждени за държавна или обществена полза.

Тия законопроекти ще бъдат отпечатани и раздадени на г-да народните представители и поставени на дневен ред.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за сключване на заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв. за нуждите на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти.

Моля г-н секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Димитър Георгиев (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за сключване на заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв. за нуждите на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти

Г-жи и г-да народни представители! Поройната площ в страната възлиза на над 7 милиона декара и освен, че не пава почти никакви доходи на народното ни стопанство, е източник на грамадни разходи

чества чакъл и пясък, които поройните дърета и реки смъкват в полетата и намаляват площта и производителността на работните земи, отнасят и засипват селища, унищожават или повреждат пътна и ж. п. мрежи, иригационни системи, запълват язовири и пр.

В грамадната си част, тази поройна площ е пригодна само за производство на дървесина, поради което и за предотвратяването на посочените по-горе последствия от нейната поройност — тя трябва да се залеси и укрепи.

Освен това, по Дунавското крайбрежие, трябва да се създаде траен горски пояс, който освен че ще оказва защита на скъпите отводнителни диги и съоръжения и ще предпазва Дунавския бряг от рушение и отнасяне в морето на ценна българска земя, но ще гарантира и за дълги години мека дървесина на шперплатната, целулозната и хартиената индустрии.

За да се намали пък зловерното влияние на ветровете и увеличи уловът в Добруджа, налага се там да се създаде мрежа от живи погранични пояси.

Всички тия налагащи се мероприятия са легнали в основите на изготвения и вече утвърден от Върховния стопански и от Министерския съвети двегодишен план за залесяване и укрепяване на поройните, който за 1947 г., предвижда:

1. Залесяване на 180.000 декара с 540.000.000 лв.
 2. Производство на горски фиданки върху 4.500 декара горски разсадници 155.000.000 „
 3. Подмладяване на 60.000 декара заклеявели гори с 50.000.000 „
 4. Затревяване на 1.000 декара с 1.500.000 „
 5. Построяване на 10.000 куб. м. баражи и пр. с 35.000.000 „
- Всичко 781.500.000 лв.

Гр София, март 1947 г.

Министър на земеделието и държавните имоти: Г. Трайков

ЗАКОНОПРОЕКТ

за сключване на заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв. за нуждите на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти

Чл. 1. Разрешава се на министъра на земеделието и държавните имоти да сключи, а на Българската земеделска и кооперативна банка да отпусне заем, в размер на 200.000.000 (двеста милиона) лева, средствата от които да се използват за нуждите на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти изключително за: залесяване на поройните, производство на фиданки в горски разсадници, подмладяване на заклеявели гори, затревяване и построяване на баражи.

Чл. 2. Заемът се отпуска при следните условия:

а) Българската земеделска и кооперативна банка открива текуща сметка на Министерството на земеделието и държавните имоти — Дирекция на горите и лова, със срок до 31 декември 1947 г., по която ще броят суми до пълния размер на заема.

б) Броените суми по текущата сметка ще се олихвяват с 6% годишна лихва, капитализирана шестмесечно.

в) Изтеглените суми до 31 декември 1947 г., ведно със следващите се на банката върху тях 6% лихви, се превръщат на 1 януари 1948 г. в анюитетен заем, платим в 10 години, при 6% годишна лихва с равни шестмесечни анюитети с падежи 30 юни и 30 декември.

Падежът на първия анюитет е за юни 1948 г.

Чл. 3. Необходимите средства за изплащане на шестмесечните анюитети по заема се предвиждат ежегодно в бюджета на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти, като бюджетно-контролният отдел при същото министерство се задължава да изисква при изготвянето на бюджета на дирекцията да се включат необходимите суми.

Чл. 4. Освобождават се от всякакъв герб, данъци, такси, бери и др. всички книжа и сметки, свързани с откриването, упражняването и изплащането на заема.

Председателстващ Петър Каменов: Няма записани оратори. Пристъпваме към гласуване.

Христо Пунев (сЛ): Г-н председателю! Искам думата.

Председателстващ Петър Каменов: Защо по-рано не поискахте думата?

Д-р Георги Петков (сЛ): Защо пък по-рано? Не е гласувано още. Всеки момент може да поиска думата.

Председателстващ Петър Каменов: Имате думата.

Христо Пунев (сЛ): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Сега, когато ни предстои да приемем окончателно и да проведем в изпълнение държавния стопански план за две години — 1947 и 1948 — много естествено е да обърнем внимание и към едно стопанство, което в продължение на 60 години е давало много доходи на държавата без труд, с една задача от държавата — да го опази. Това стопанство е горското.

Позволете ми като син на горски кът да кажа накъсо какво е представлявало това стопанство в миналото и как то е било ценено от обикновени хора.

В миналото, преди Балканската война, преди 1912 г., в с. Лъджене, Чепинско, Пещерска околия — с. Лъджене беше граничен пункт — имаше войска част. Командир беше един майор, родом от Карлово. Казваше се майор Комснев. Чиновиниците в Лъджене една вечер се събират на приятелски разговор, семейно, на чай, на угощение и поканват един певец помак да ги весели. Всички вдигат чашата, държат тостове. Държат и певецът реч и се обръща към дойлата на това угощение, майор Комснев, и благославя. „Г-н

майор! Тези година майор да бъдете, а до година горски старши стражар.“ Тая благословия иде от факта, от обстоятелството, че всички горски стражари и лесничей в миналото.

Юсеин Шолев (к): Вие сте я чули тая, обаче не я знаете как е точно.

Христо Пунев (сЛ): Чакайте! Ще ме поправите.

Юсеин Шолев (к): Аз съм от Лъджене.

Христо Пунев (сЛ): Моля Ви се, аз не оскърбявам певеца. Моята мисъл е друга.

Юсеин Шолев (к): Той е помак и е пожелал действително това. Този майор е фашистки майор и понеже той е недоволен от фашисткото управление, пожелала му да стане горски стражар. (Смях и оживление)

Христо Пунев (сЛ): Моля, господине, това е преди 40 години и гогава никакъв фашизъм не съществуваше. Работата от преди 40 и нещо години! Моята мисъл е, че певецът чувства в себе си добросъвестно и разбира, че човек да бъде близо до гората ще има големи доходи, ще може да прави взятко-вземания и да забогатее. Такава цена е давал тоя народен певец на длъжността горски старши стражар.

Все по това време, и преди 30-години, и преди 25 години, когато наблюдавах избори, веднага тук, от Централното управление на Министерството на земеделието, Дирекцията на горите, пращаха курьери да разказват тук и там по селата: гласувайте за правителството, ако искате да имате квитанция. Който има квитанция, той влиза в гората да сече безконтролно даже сурови материали.

И сега много е прав г-н министърът на земеделието, като казва, че у нас има над 7 милиона декара поройна площ. Сечищата са затлачвали и сега затлачват много села, много ниви и градини особено в Родопите. Родният ми град е бил почти заливан от вода. Най-хубавите къщи в центъра на града са били отвлечани, в това число и театърът, рожба на дълго усилие на цялата интелгенция в града. Хубава мярка е, Министерството на земеделието да иска залесяването на всички поройни места. Това беше вчера.

Позволете да ви прочета един къс документ и за днешното време. В моята родна околия по време на изборите, от две и половина години насам и досега властниците също си служат с тая парола: „Вземай нашата правителствена бюлетина в джоба, и ще имаш квитанция.“ Който няма квитанция, не може да влезе в гората.

Недялка Душкова (к): Лъжа, лъжа е това!

Христо Пунев (сЛ): Едно писмо от Ямбол: (Чете) „През 1946 г. есента лесничейт на Ямбол и околийският управител заедно с един партиец дават нареждане да се изсече 18 декара гора, която е изключително за материал — дървен строителен материал — в местността „Хановското“, собствена на земеделските стопани от гр. Ямбол Пацайот и Поню Мареви. Въпреки оплакването им, никъде не им обръщат внимание, а материалът е разделен между партийци. . .“

Димитър Димов (к): Кой са тези Мареве? Кажете! Фашисти зашишаваш!

Христо Пунев (сЛ): Това не зная. Казва го авторът на това писмо.

Димитър Димов (к): Не зная!

Рада Ноева (к): Защо четеш такява работи, като не знаеш от къде изхождат!

Христо Пунев (сЛ): Може да са и фашисти, приемам, не зная. Но може ли по този начин лесничейт и околийският управител да сечат безконтролно тая гора? Тя трябва да бъде запазена за селото, за общината, за бъдещето. Тя не бива безконтролно да се сече. Там ще стане една поройна площ, ако тая гора е на склон.

Йордан Маргенов (к): Да, ама ако е на склон!

Рада Ноева (к): Нито знае какво е, нито знае къде е. Само граци приказки!

Христо Пунев (сЛ): Г-жи и г-да народни представители! Исканият заем от г-н министъра на земеделието нашата парламентарна група ще го гласува с едно поръчение, с едно задължение пред Парламента, пред Великото народно събрание — че ще се спре сеченето на горите безконтролно. Само който има разрешение от централната власт или от органите на централната власт по места, само той има право да ходи в гората да сече.

Коста Лулчев (сЛ): И да се каже какво е изсечено.

Христо Пунев (сЛ): Това г-н министърът на земеделието ще каже — от 9 септември насам какво е изсечено. Приемам, че са 7 милиона декара досега поройна земя. Г-н министърът е длъжен да каже сега какво количество, колко декари гора са изсечени от 9 септември досега и в кои места.

С тая молба към г-н министъра втори път заявявам, че ние ще гласуваме за този 200.000.000 лв. кредит.

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител г-н Иван Андреев.

Иван Андреев (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Пред вас е сложен на разглеждане и одобрение закон

малък по размер, но голям по значение за правилното стопанско развитие на страната законопроект — той за сключването заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв. за нуждите на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти.

Главната задача на отечественофронтовската демокрация и правителство е не само да осъди и отрече кървавото антинародно дело на фашисткия режим, но да премахне условията и условията, които крепи кървавата фашистка реакция.

Правителството на Отечествен фронт е изправено с лице към големите стопански проблеми, които настоятелно искат своето разрешение. Това разрешение ще осигури всестранния напредък на народното ни стопанство и в резултат ще имаме подобрене на социалния и битови условия на българския народ.

Създаде се в специален институт, на който се възложи с закон да проучи огромните нужди на населението и потърси начин за задоволяването им. Това е Върховният стопански съвет, който си постави задачата да планира народното стопанство, да съгласува дейността на стопанските министерства и едновременно с това да упражнява широк и ефикасен контрол върху стопанските органи. Трябва с голяма радост да констатираме, че при днешните трудни стопански условия и сложната международна действителност, Върховният стопански съвет можа да се справи с трудностите и изработи държавен народостопански план за годините 1947 и 1948, основно проучен и допълнен от парламентарната комисия по същия план.

Народното демократично отечественофронтовско правителство, създавайки своята отговорност пред народа, взема и най-сериозни мерки да осигури всички възможности за изпълнение двегодишния държавен народостопански план.

Г-жи и г-да народни представители! Едно от основните и големи мероприятия, набелязани в двегодишния план, е залесяването. Чрез него ние целим да осигурим: първо, достатъчно дървесина за нашето бързо развиващо се стопанство; второ, най-рационално използване на обширните неизползувани земи; трето, укрепяване и оздравяване оголените и опороени планински склонове; четвърто, осигуряване водата на нашите реки и язовири, и пето, оздравяване климата и разхубавяване на нашата родина.

Предстои една огромна задача — залесяването на всички пустеещи земи, достигщи у нас, според незавършени още измервания, на 7.000.000 декара, или 5% от цялата повърхност на страната. Нужна е упорита и системна работа, която да разреши проблема за залесяването в най-кратък срок — от 15 до 20 години. Ако работим с левосептемврийски — фашистки темп, не ще можем и в период от 100 години да се справим с въпроса за залесяването. А време за губене няма.

През последните две десетилетия горите чувствително камалиха площта си. През периода на тежката фашистка диктатура изоставеното от страна на държавата горско население, застрашено от глад, пребегна до последния си резерв — гората и я унищожаваше безогледно и безпланово. Страната ни бе лишена от огромно народно богатство. Оголиха се планинските склонове. Поройните стихии ежегодно напасаха и нанасят на народното ни стопанство огромни загуби, унищожавайки хора, добитък и засети култури. Страната чувства остра криза от строителна и горивна дървесина. Налага се обуздаването на поройните стихии и спасяването от ежегодни щети селища, железопътни линии, пътища и огромни пространства земеделски култури.

Според мнението на наши големи специалисти предстои специални залесявания, тъй наречените живи горско-дървесинни полезащитни пояси, които имат за цел запазването на почвената влага през спирането на изсушителното действие на ветровете и увеличаването по този начин на дохода от земята. Особено се чувствава нуждата от живи полезащитни пояси и от цяла мрежа такива в Добруджа, където трябва да се парира злобното влияние на ветровете и да се увеличи урожаят.

Почти всички реки в нашата страна, докато през есента и пролетта приключат стихийно и причиняват големи опустошения, през лятото или пресъхват, или съвсем намаляват дебита си. За напояването на обработваемата площ и развитието на електрификацията нужно е да се възстанови нормалният воден режим на реките. Залесяването в това отношение ще допринесе твърде много. Известно е също така, че нашите селища са лишени от хигиенични гори и такива с естетично значение. Засяващата се суша привлича вниманието на правителството към създаване на големи язовири, които ще допринесат за използване водите при голяма нужда за оросяване. Ще се харлят огромни средства в строежите на тези язовири.

Но всички реки у нас са силно поройни със съвършено оголени водосборища. Тези огромни народостопански строежи са изложени на урозата да бъдат запълнени с големи количества земя, смъкната от оголените планински склонове.

Един голям неразрешен проблем си остават защитните залесявания, които са започнати и продължават да се извършват около големите отводнителни диги, каквито са Видболската, Островската, Вардимската, Беленската, Бръшлянската, Ороевската и др.

Лесният бряг на р. Дунав е по-висок и поставен под непрекъснатото действие на водите, откъсващи блокове земя и заплашващи самите диги. Около дигите стоят грамадни площи от мочури. Залесяване с тополи, върби или акации, същите ще станат дела на така необходимата ни дървесина. Такива места има над 260.000 декара у нас. Залесяване, те ще могат да дават след 10 — 15 години доход от по 15.000 лв. на декар по днешни цени и ще представляват грамаден национален капитал. Ще осигурим по този начин за дълги години суров материал за нашата механическа и химическа дървопреработвателна индустрия.

Но за да може да се извърши бързо и ефикасно залесяването, необходими са преди всичко фиданки. Необходимо е поддържа-

нето на горски разсадници с капацитет, по сведения на нашите специалисти, от 220 милиона фиданки годишно, от които 180 милиона за нуждите на държавата и 40 милиона за раздаване на населението, за насърчаване на безплатната му работа.

Бързото изпълнение на така поставената задача е от огромно значение. Фашистките режими не можаха да отделят никогда достатъчно средства за тая цел от консумативните си бюджети, използвайки народните средства за укрепване на царската власт чрез терор и полиция. Горското население, неподпомогнато, алачеше своето жалко съществуване и сечеше безразборно горите.

Условията и възможностите на отечественофронтовска България са съвсем други. Залесяването съставлява дял от преустройството на народното ни стопанство, подобряването на земеделието и скотовъдството и индустриализирането на нашата страна. Народната енергия е събудена до висока степен и въпрегната да работи за подобрене на културните и битови условия на народа. Днес залесяването се извършва с голямата доброволна помощ и безплатния труд на трудещите се от села и градове. Народът разбира тежкото значение на залесяването. Ние сме свидетели на това, как в непродължително време израснаха големи залесени пространства с канадски тополи, акации и др. Законът дава възможност, при залесяването на обществени места с бързорастещи дървесни видове, прихотът да остане на първо време за оня, който е извършил залесяването — младежки, туристически, партийни, кооперативни и други организации, училища и т. н.

От цялата страна идват сведения за ентузиазирана масова работа по залесяването. Работници, селяни, демократична младеж масово участвуват в него. Залесяването се обръща в една всенародна акция. Над 60% от предвидените работи по залесяването се извършват с доброволен всенароден труд.

Но в двегодишния стопански план са предвидени за 1947 г. и следните големи задачи за изпълнение: първо, производство на фиданки върху 4.500 декара — 155.000.000 лв.; второ, залесяване на 180.000 декара — 540.000.000 лв.; трето, подмяняване на 60.000 декара заклевали гори — 50.000.000 лв.; четвърто, затемяване на 1.000 декара — 1.500.000 лв.; пето, построяване на 10.000 кубически метра баражи и др. — 35.000.000 лв., или общо 781.500.000 лв.

Има обаче работи и доставки, които доброволният труд не ще може да извърши. Такива са например специалната работа по подготовка на почвата, отглеждането на фиданките, набавяне инвентар за разсадниците, доставяне на машини, школовка на работници, заплащане труда на специалисти работници, доставки на инструмент, железно, камъни, гвоздеи и др.

Предлаганият законопроект цели, чрез сключването на един заем от 200.000.000 лв. да се доставят необходимите средства за изпълнението на така начертания план. Трудности има и ще има, но правителството ще намери начин и средства да реализира пълна така, както е начертан.

Правителството ще разреши въпроса с пустеещите земи и впоследствие ще се получава от тях огромен национален доход. Реализирането на плана ще се отрази благотворно както на доходите на страната, така също и върху климата, и ще осигури суров градивен материал за нашата индустрия.

Остава открит въпросът за пустеещите души на опозиционните водачи. (Възражения от опозицията) Ще престанат ли тях гогола да саботират изпълнението на държавния народостопански план? Ще престанат ли да употребяват всички простотии и непотребни средства — лъжи, клевети, демагогия, с надеждата да възникне колелото на историята надире? Ще престанат ли те да бъдат покровител на старата отиваща си обществена класа — класата на паразитния капитал? (Възражения от опозицията) Ще станат ли изискателни към себе си, обективни и строги в критиката? Ще се научат ли на обективна критика? Ще престанат ли да спъват, и то съзнателно, доизграждането и укрепяването на великото левосептемврийско дело? (Възраженията от опозицията продължават) Ще престанат ли да си служат в Парламента с конски средства на борба — тропане с крака и цялеше? Ще изчезнат ли в тях големите уважение, почит и реверанс към големия, но с голям апетит, паразитен слою? Ще изчезне ли в тях желанието да разлят Отечествен фронт и да извършат нов 9 юни?

Недялко Атанасов (ЗНП): Слаба бележка ще ти пишат, защото не знаеш да четеш!

Иван Андреев (к): Какво значат непрекъснатите клевети и удари срещу Работническата партия, ако не извършване на политическа подготовка за един нов 9 юни, докато с военната се бяха заели коевни?

Коста Лулчев (сД): Велико откритие правите!

Иван Андреев (к): Най-после пустеещите ни души ще се огреят ли от великото чувство на любов към трудовия народ?

Един от опозицията: Кажя тая работа на Стефан Тончевия съюз, на Земеделската секция при вас, не на нас.

Иван Андреев (к): Ти кротувай там, македонски зет! Известен си ти там.

Тук в своята критика г-н Христо Пунев засегна гората на брати Марев. А въпросът се състои в следното. Същите имат много декари гора и съгласно закона, тази гора подлежи на сечене. Остава се необходимата гора за стопанина, а останалата лесничеството разпределя срещу заплащане на населението по наряд.

Що се касае до нередовностите в изборите, за които г-н Пунев говори, аз трябва да му напомня, че той бе избран при най-кърпавия режим в Михайловград в листата на Цанков. (Разкоплекания от мнозинството и възгласи: „Позор!“)

Аз трябва да му напомня и тоя позор, че когато ние се спасявахме от итагана на врага, той беше в Михайловград, където неговите приятели го хранеха с пуйки и гъски, а той след това се заебна и написа във в. „Народ“ няколко статии под заглавието „От оня свят“. Върнал се героят! Бил борец в Михайловград, едва ли не загинал и се върнал тук, в София, и пише всевъзможни дивотии! Ако тия дивотии не допринесоха за разгара на терора и за избиване на населението в Михайловградска околия, аз нямаше да го закачам. Но в оня момент, когато българският народ беше сечен, тоя господин счита за нужно да пасипва масло в огъня и да разгаря враждата и омразата на фашистите срещу народа, за да извършат избиване на населението. (Възразжения от опозицията)

Цветан Максимов (ЗНП): (Казва нещо)

Иван Андреев (к): Слушай, ще дойде време да занесеш тенежката с масло в затвора. Ще ти изтече имунитетът!

Вие, г-н Пунев, в най-решителния момент наливаше масло в огъня и подклаждахте избиването на населението. Това е истината. Аз ще намеря в. „Народ“ и ще ви го донеса.

Христо Пунев (сЛ): (Възразява нещо)

Иван Андреев (к): В няколко статии Вие възхвалявахте палаците и убийците фашисти.

Христо Пунев (сЛ): (Продължава да възразява)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Христо Пунев (сЛ): Заради тебе аз бях в затвора.

Иван Андреев (к): Яде гъски и пуйки у инж. Тотев и не те е срам да лъжеш после, че идеш от „оня свят“!

Христо Пунев (сЛ): Заради тебе аз ходих в затвора. (Смях всред мнозинството)

Иван Андреев (к): Не е Отечественият фронт, който не може правилно да оцени една правилна гражданска критика на опозицията, стига ти да е такава. Но нека разберат водачите на опозицията, че не е и Отечественият фронт, който ще се смути от досегашния им начин за борба. Отечественият фронт, израснал и калял се в борбата с народните врагове, обогатен с достатъчно опит, не забравя скъпите народни жертви в периода на тежката фашистка диктатура и не ще допусне една нова сеч на народа ни. (Ръкоплескания от мнозинството) Той не ще се поколебае в провеждането на една здрава стопанска политика, която ще подsigури всеопащаното подобрене на социалните битови условия на трудовите народни маси. Това за знание на господата от дясно.

Внесенният законопроект от г-н министъра на земеделието и държавните имоти, конкретен и напълно изпълним, ще даде възможност на господата от дясно да видят, че изпълнението на плана за валесяването на страната не е една химера, както те обичат да се изказват. Негласуването му от тяхна страна не ще намери никакво оправдание.

Парламентарната група на Работническата партия — комунисти оценява правилно значението на законопроекта за развитието на горското дело, за увеличаване на националното богатство и ще го гласува по принцип единодушно. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата министърът на земеделието и държавните имоти.

Министър Георги Трайков: Г-жи и г-да народни представители! Няма съмнение, че народното представителство ще гласува предложението законопроект за отпускане 200.000.000 лв. заем за залесяване и за увеличаване на нашето горско стопанство.

Аз смятам за свой дълг, апелирайки към вас да гласувате тоя законопроект, да кажа няколко думи в свързка с този проблем, който действително ви интересува и трябва да ви интересува — проблема за опазване на горите.

Залесяването безспорно е свързано и с опазването на горите. Можем да хвърлим милиони и милиарди за залесяване, но ако не осигурим опазването на горите, все едно — нищо не сме направили.

Ето защо аз трябва да уведомя народното представителство, че в Министерството на земеделието се проучва сериозно въпросът за опазването на горите, респективно за изменение на закона за горите в свързка с опазването им. Аз не зная господата от опозицията дали ще се съгласят с тези мерки, които ние ще предприемем за опазването на горите, но ви заявявам, че ние ще предприемем сериозни мерки за опазване на нашите гори. (Ръкоплескания от мнозинството)

Правителството на Отечествения фронт няма намерение да печели доверието на народа преди и след избори с раздаване на един-два кубика метра дърва. Ние сме ясно очертали нашия път. В нашия стопански план ние сме ясно очертали по какъв начин смятаме да спасим селското стопанство: чрез направата на извори и индустриализацията, машинизирането на нашето земеделие. По пътя на изпълнението на нашия двегодишен стопански план ние ще спасим нашия трудов народ от неспособното положение, в което се намира. Не сме ние, които с 2 — 3 куб. м. дърва ще се явим да печелим доверието на народа преди и след избори.

Ние ще вземем мерки за опазване на горите. Вие скоро ще бъдете сезирани да гласувате тези мерки. Тогава ще видим господата от опозицията на какво становище ще застанат. Не е чудно ние

да се върнем за пазене на горите към оня път, по който великият Александър Стамболийски вървеше. (Възразжения от опозицията) Аз зная, че ще пропищат, ако намесим войската и Югов поиска да пазят горите. Вие знаете, че 9 юни свари горски взводове, които пазеха горите. Ние ще пристъпим и към тези мерки, но не сме ние, които ще позволим да се разпалва това ценно горско стопанство. (Възразжения от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни)

Министър Георги Трайков: Моля ви, г-да народни представители, да гласувате предложението от мене законопроект. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат на гърво четене по принцип, прочетения законопроект, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Георги Трайков: Г-да народни представители! Вие сами знаете, че сега е сезонът за залесяване. Затова ви моля да гласувате по спешност законопроекта и на второ четене. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Моля г-да народните представители, които приемат предложението на г-н министъра на земеделието, да се гласува по спешност законопроекта и на второ четене, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Димитър Георгиев (к): (Чете)

„ЗАКОН“

за сключване на заем от Българската земеделска и кооперативна банка, в размер на 200.000.000 лв., за нуждите на Дирекцията на горите и лова при Министерството на земеделието и държавните имоти.“

Председателстващ Петър Каменов: Който г-да народни представители, приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Димитър Георгиев (к): (Чете чл. 1)

Председателстващ Петър Каменов: Който г-да народни представители, приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Димитър Георгиев (к): (Чете чл. 2)

Председателстващ Петър Каменов: Който г-да народни представители приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Димитър Георгиев (к): (Чете чл. 3)

Председателстващ Петър Каменов: Който г-да народни представители приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Димитър Георгиев (к): (Чете чл. 4)

Председателстващ Петър Каменов: Който г-да народни представители приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към точка втора от дневния ред:

Одобрене предложението за опрощаване задълженията към Погасителната каса на наследниците на Миню Димитров Овчеларов и Никола Минев Овчеларов от гр. Калофер.

Моля г-н секретаря да прочете предложението.

Секретар Димитър Георгиев (к): (Чете)

„МОТИВИ“

към проекторешението за опрощаване на наследниците на Миню Димитров Овчеларов и Никола Минев Овчеларов, от гр. Калофер, задължения към Погасителната каса

Г-жи и г-да народни представители! На 4 април 1944 г. са убити, като итаци на въстаниите от Карловска околия, бившите жители на гр. Калофер — Миню Димитров Овчеларов и син му Никола Минев Овчеларов. Покойните две жертви на фашистката власт са оставили за свои наследници: Дона Минева Овчеларова, 65-годишна, Миню Николов Минев Овчеларов, 14-годишен, ученик и Христина Николова Минева Овчеларова, 36-годишна, всички жители на гр. Калофер.

Материалното състояние на тия лица, по сведения от Калоферската община, е нищожно: една нива от 4,7 декара и една къща за живеене с емлячна оценка 22.000 лв.

Същите наследници са обременени и с един дълг от около 100.000 лв. към Погасителната каса.

Като се държи сметка за материалните възможности на тия наследници и за възрастта на двамата от тях, както и за тежката жертва, която те са дали и която именно ги е поставила в състо-

* За текста на членовете виж първото четене на законопроекта на стр. 1004.

янието на безпомощност да изплатят наследения дълг към Погасителната каса, опрощаването на последния е напълно уместно. За тази цел се въвежда и предложеното проекторешение.

Моля ви, г-жи и г-да народни представители, да разгледате и гласувате проекторешението.

Гр. София, 6 март 1947 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за опрощаване задълженията към Погасителната каса на наследниците на Миню Димитров Овчеларов и Никола-Минев Овчеларов, от гр. Калофер.

Параграф единствен. Опрощават се на наследниците на Миню Димитров Овчеларов и Никола Минев Овчеларов, бивши жители на гр. Калофер, а именно: Дана Минева Овчеларова, Миню Николов Минев Овчеларов и Христина Николова Минева Овчеларова, всички от гр. Калофер, задълженията им към Погасителната каса, по наредба-закон за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита.

Председателстващ Петър Каменов: Няма записани да говорят. Моля ония г-да народни представители, които одобряват проекторешението за опрощаване задълженията към Погасителната каса на наследниците на Миню Димитров Овчеларов и Никола Минев Овчеларов, от гр. Калофер, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към трета точка от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за одобрение държавния народостопански план за 1947 и 1948 г.

Моля г-н докладчика да го докладва.

Докладчик Бочо Илиев (к): Г-да народни представители и народни представители! Парламентарната комисия по държавния народостопански план разгледа обстойно законопроекта за държавния народостопански план за 1947 и 1948 г. и направи в него редица изменения и допълнения, отнасящи се предимно до оточняване на някои цифри, конкретизация на отделни обекти и стилизиране. Тия изменения и допълнения с нищо не изменят същността и съдържанието на плана.

Така изменен и допълнен законопроектът ви се представя за обсъждане и приемане на второ четене. (Чете)

ЗАКОН

за одобрение държавния народостопански план за 1947 и 1948 г.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 1. Одобрява се държавният народостопански план за 1947 и 1948 г., с всички включени в него мероприятия.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 2. Изпълнението на държавния народостопански план и включените към него мероприятия“ се възлага на съответните министерства с подведомствените им държавни, държавно-автономни, общински и обществени учреждения, организации и предприятия, както и на частните предприятия и лица, на които е възложена, каквато и да било дейност във връзка с това изпълнение, по реда на съответстващите закони.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 3. Общото ръководство и контрол при провеждането на държавния народостопански план принадлежи на правителството.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 4. Изменение и допълнение на държавния народостопански план, наложени от промяна условията за изпълнението му, стават по решение на Министерския съвет, след като се вземе мнението на Върховния стопански съвет.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 5. Всички решения и разпоредби на правителството по изпълнението на държавния народостопански план и включените към него мероприятия, са задължителни за изпълнители на плана.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 6. За приложението на настоящия закон правителството изработва специален правилник.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Чл. 7. За осъществяване на държавния народостопански план от 1 април 1947 до 1 април 1949 г. се предвиждат следните мероприятия.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„1.

Основните задачи на двегодишния план за възстановяването и развитието на народното стопанство на Република България.

В резултат на ограбването от фашизма, българското народно стопанство бе доведено до състояние на дълбока разруха. При такава състояние народното стопанство бе заварено на 9 септември 1944 г. от н родната отечественофронтова власт, която единствена можа да мобилизира патриотичните и творческите сили на българския народ за воденето и победоносното завършване на Отечествената война. Към тежестите на Отечествената война обаче се прибавиха двете последователни суши в 1945 и 1946 г., които изостриха стопанските затруднения и вследствие на които правителството трябваше да проведе нови усилия за смекчаване последиците от тях. С тежката задача да организира изхранването на населението и добитъка, правителството се справи успешно. О двете търговски спогодби, сключени с нашия двоен освободител — Съветския съюз и с братските Полша и Чехословакия, както и чрез отделни сделки с други страни, правителството активизира нашето стопанство изцяло, което излезе из състоянието на разруха, макар и още да се чувства известно разстройство в някои от отраслите му.

В резултат на творческата стопанска политика на оф правителство, общото производство на земеделието и промишлеността за 1946 г. — изходна за двегодишния народостопански план — съставлява 85.9% от довоенното производство за 1939 г. по цени за същата година.

В земеделското стопанство най-много е изостанало скотовъдството, чието производство съставлява за 1946 г. 55.8% в сравнение с 1939 г. Добивът на месо за 1946 г. съставлява 54% в сравнение с 1939 г., мляко съответно 56.7%, сирене и кашкавал — 22.5%, яйца — 54%.

От индустрията са достигнали довоенното производство за 1946 г.: кожарската 51%, салунената 67%, растителни масла 21%, захарни изделия 33.4%, вълнена 80.3% и копринена 90%.

Въпреки че производството на електроенергията е с 56% повече от довоенното и на топливото е 60%, народното стопанство изживява сериозни трудности с топливо и електрическа енергия.

Основни задачи на двегодишния народостопански план са следните:

1. Преодоляване на стопанските затруднения, наследени от фашизма и от войната и дълбочени от двете последователни суши и достигане и надминаване на довоенното производство в земеделието, промишлеността и другите отрасли на народното стопанство.

2. По-бързото индустриализиране на страната чрез изграждане със средствата на държавата, банковия кредит, вътрешния заем, общините, кооперациите и частните спестители, а по възможност и с външни кредити, на нови фабрики и заводи, като взотно-тобоуния, химически комбинат за сярна киселина, сода каустик, калийнирана сода, и др., както и чрез разширяване и рационализиране на съществуващата промишленост.

3. Преодоляване по-бързо на кризата в енергоснабдяването и изостаналостта на каменовъгленото производство чрез строителство на нови електростанции, язовири, разработването на нови рудници и подновяване износените минни съоръжения.

4. Решително засилване на техниката и максимално използване на съществуващата такава във всички отрасли на производството, като условия за подема на производството и повишение производителността на труда.

5. Всемерно внедряване на техниката в строителството и механизацията строителните работи.

6. Всеотрядно подпомагане на земеделието, животновъдството, горското дело, риболова и като се насърчава и подкрепя машинизацията и провеждането на агрокултурни, ветеринарни и други мероприятия в земеделското стопанство; всеотрядна подкрепа на трудово-производителните селско-стопански кооперации, изграждане при пълна доброволност.

7. Подобряване и развите на железопътния, автомобилния, водния и въздушен транспорт.

8. Развитие и модернизация на занаятите и осигуряване по-редовно снабдяване на занаятчиите с материали, като се насърчава изграждането на занаятчийски кооперации.

9. Засилване и разширение на вътрешната и международна търговия, премахване на социално-вредното посредничество и умовно-весаеяне цените на земеделските и индустриални стоки, като се съобразяват с тези на международния пазар.

10. Насърчаване на спестяванията, осигуряване здравината на българския лев и развитие на кредитните отношения.

11. Провеждане строг режим на икономия и намаляване производствените разходи.

12. Всемерно подобряване качеството на продукцията във всички отрасли на народното стопанство.

13. Общо подобряване на материалното и културно ниво на населението, чрез засилване производството в земеделието и промишлеността.

14. Всемерно развитие на стопанската инициатива за възстановяването и развитието на производителните сили; на местното промишлено производство както в частния, така и в кооперативния сектор, особено увеличаване производството на предмети за широко потребление, добива на местно гориво и на дървени строителни материали.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава I от държавния народостопански план за 1947 и 1948 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„II

По земеделското стопанство.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Да се увеличи общо ръстът на земеделското производство за 1947 г. с 13% и за 1948 г. с 34% в сравнение с 1939 г.

А. По растителното производство

„Да се увеличи производството на растителни култури за 1947 г. с 21% и за 1948 г. с 38%. Работната площ да се увеличи за 1917—1948 г. с 1-3% в сравнение с 1939 г.

2. По отделните отрасли и по-главните култури производството да се увеличи:

	1948 г. към 1946 г. в проценти
а) зърнени храни — пшеница и ръж	14%
б) зърнен фураж — всичко	71%
в това число и царевича	109%
в) ориз, варива, картофи — всичко	257%
г) тревни фуражи — всичко	106%
д) люцерново семе	1.000%
е) сочни фуражи — всичко	246%
ж) търговско-индустриални:	
слънчогледово семе	130%
ооа-семе	178%
лен за масло	1.613%
памук — влакно	186%
коноп	410%
тютюн	74%
захарно цвекло	143%
зеленчуци	39%
грозде	47%
плодове	72%

3. Да се увеличи средният добив за 1948 г. в сравнение с 1946 г. при пшеницата с 14%, при ечемика — с 26%, при царевичната — с 121%, ориз с 72%, картофи — с 108%, памук алалко — с 114% и грозде — с 41%, тютюн — с 64%, захарно цвекло — с 148%, слънчоглед — с 116%, или средният добив от декара за 1948 г. да достигне: пшеница — 137 кгр.; ечемик — 152 кгр.; царевича — 135 кгр.; ориз — 343 кгр.; картофи — 810 кгр.; тютюн — 106 кгр.; захарно цвекло — 1.812 кгр.; слънчоглед — 116 кгр., памук — 21 кгр. и грозде 485 кгр.

4. Възлага се на Министерството на земеделието и държавните имоти да осигури провеждането на следните мероприятия: дълбока есенна оран през 1947 и 1948 г., съответно по 60% и 70% от площите, годни за дълбока есенна оран; засяване със сортови семена при зърнените хлебни култури за пшеницата 60% от общия посевен материал за 1947 г. и за 1948 г. — 71%; за зърнените фуражни култури съответно — 10 и 17% сортови семена от общия посевен материал. За слънчогледа да се обменят местните сортове със сорт „ждановски“, устойчив на синята китка, и други по-високо добивни сортове през 1947 г. — 62% от всичкия посевен материал и през 1948 г. — 82%. Да се осигури почистването на семената при зърнените хлебни култури — при пшеницата през 1947 г. — 90% от общия посевен материал и през 1948 г. 100%. Правилно да се съхранява и използва оборският тор, като се направят 10.000 през 1947 г. и 20.000 през 1948 г. модерни торнища в частния сектор и във всички т. к. з. с. Да се достигне наторяване с изкуствени торове за 1948 г. с 757% в сравнение с 1946 г. Да се наторят със сатурална вар и рининов шрот нивите и естествените ливади; почистване и гранене на естествените ливади 1.165 хил. дес. площ през 1947 г. и 1.682 хил. дес. през 1948 г. и се обхване съответно 45 и 65% от общата площ на ливадите, годни за напояване чрез разширени напоятелни съоръжения, а също и чрез отбиване на балканските реки и потоци. Да се извърши редова сеитба през 1947 г. — 11.100 хил. дес. и през 1948 г. върху 15.000 хил. дес.

5. Министерството на земеделието и държавните имоти да проведе още следните организационни мероприятия:

а) да извърши през 1947 и 1948 години оземляване с 1.600.000 дес. земя на 150.000 малоземелни и безземелни стопани;

б) да извърши оземляване на всички общини, кооперации и други организации, които организират околовъдни ферми и зеленчукови градини;

в) да увеличи през 1947 и 1948 години работната земя с 350.000 дес. и подобри същата чрез трасиране, затревяване, отводняване, напояване и др.;

г) по т. к. з. стопанства:

— да продължи изграждането на нови Т. К. З. С., като увеличи броя им за 1947 г. на 560 и 1948 г. на 800, със съответно кооперирана земя — 2,5 мил. и 4 мил. дес.;

— да въведе във всяко кооперативно стопанство производствени и работни планове, трудови норми и прикрепване към всяка бригада, необходимия жлъ и мъртав инвентар и определени участъци земя;

— да осигури счетоводството в т. к. з. с., като редовно се водят счетоводните книги и книжките на отделните членове-кооператори;

— за създаване на стопански и административно-счетоводни кадри, да организира краткосрочни и дългосрочни курсове, през които да преминат счетоводители, бригадири, трактористи и агрономи от всички т. к. з. с.;

— да оземли безименно агрономите-ръководители на т. к. з. с. с земя от фонда т. п. с. на общо основание, до оредения тип земеделско стопанство в селото;

— да извърши благоустрояване на земите на т. к. з. с. чрез групиране и замянки земите на кооператорите, включвайки и паракендентните земи. От същите паракендентни земи да се образуват блокове в чужди землища. В блоковете да се включва цялата земя на кооператорите, като за лично ползуване се отделят парцели от общ. кооп. блок;

— за благоустрояването земите на т. к. з. с. да се изготвят тереноситуационни скици, прокарат пътни мрежи, изготвят планове за отводнителни и напоятелни мероприятия, бонитиране и др. (през 1947 г. да бъдат благоустроени 1,5 милиона дес. кооперативна земя);

— да спре досегашната форма на кадастръ и комасация, като венужки за дадения етап и скъпо коштуващи мероприятия, с изключение на следните села: Дойренци, Йоглав — Ловчанско, Горна Гнойница — Ломско, Рогозен — Оряховско и Пирне — Айтоско;

— да организира кооперирането на работния и продуктивен добитък в т. к. з. с., подпомагайки същевременно и всеки кооператор да си отгледа по една крава, свиня и кокошки;

— да организира вербовката на изтигната работна ръка от т. к. з. с., за използване в държавните, общински и други строежи и предприятия.

6. Други форми на обработване и стопанисване на земята. Задължава се Министерството на земеделието и държавните имоти да проведе други форми на задружност, като обща машинна обработка на земята, обща доставка и използване на работен добитък и земеделски инвентар, снабдяване кредитните кооперации с едър и дребен земеделски инвентар за обслужване частните стопанства, създаване овощарски и тютюневи станции към общини и кооперации за обслужване частните стопанства с машини, добитък и др.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „А“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Б. По механизацията на земеделското стопанство.

Министерството на земеделието да увеличи м. т. с. през 1947 г. на 30, а през 1948 г. — 50 и снабди същите със следните по-важни селско-стопански машини:

	1947 г.	1948 г.
1. Трактори 30—60 к. с.	600 бр.	1.317 бр.
2. Тракторни плугове	900 .	2.000 .
3. Тракторни редосеялки	400 .	1.000 .
4. Тракторни сноповъзачки	110 .	700 .
5. Комбайни	20 .	30 .
6. Въгнатици	40 .	200 .
7. Камioni	50 .	100 .

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „Б“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„В. По борбата с болестите и неприятелите по културните растения

Министерството на индустрията и Министерството на търговията да осигурят вноса и производството на син камък 8.500 тона, парижка зеленина 152 тона, меден карбонат 250 тона, сяра 1040 тона и др.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „В“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Г. По животновъдството

Министерството на земеделието да доведе производството на животновъдството в 1947 г. до 79% и за 1948 г. до 116% в сравнение с 1939 г. В сравнение с 1946 г. едрият добитък да се увеличи за 1947 г. с 6% и за 1948 г. с 9%, овците за 1947 г. с 14% и за 1948 г. с 22%, свинете за 1947 г. с 57% и за 1948 г. с 136%, птиците за 1947 г. с 66% и за 1948 г. с 122%.

Да се увеличи продуктивността на добитъка през 1948 г. в сравнение с 1946 г., млечността на една крава с 71%, а в кооперативните скотовъдни ферми и държавните стопанства с 55%, на една овца с 30% общо, а при т. к. з. с. и държавните стопанства с 33%. Възпроизводимостта с 50%, а в скотовъдните ферми и в държавните стопанства с 66%, или производителността на добитъка да достигне: средната млечност при кравите в частните стопанства 1.200 кгр.; в т. к. з. с. и държавните стопанства — 2.500 кгр.; при овцете — частните стопанства 65 кгр.; в т. к. з. с. и държавните стопанства 120 кгр.; средна възпроизводимост — в частните стопанства 1.8 кгр.; в т. к. з. с. 2.2 кгр. и държавните стопанства 3 кгр.

За осъществяване развитието на животновъдството Министерството на земеделието и държавните имоти да проведе следните мероприятия:

а) да организира скотовъдни ферми при държавните, кооперативните и други стопанства и организации, които да достигнат до края на 1948 г. 30 държавни, 1.200 кооперативни и 150 общински, като общият брой на животните в тях да бъде: крави 20.000, овце 390.000, свине майки 15.000 и птици 270.000;

б) да обхване под контрола производителните качества на продуктивните животни на 4% от общия брой, като широко се провеждат конкурси, изложби и прегледи на домашните животни;

в) да установи най-късно до 15 април 1947 г. расовото районизиране и въведе кръстосване на определени местни породи с ценни културни раси, като използва и метода на изкуственото осеменяване. През 1947 г. да организира осеменяване на 2.500 кобили, 2.500 крави, 50.000 овце и 1.000 кози, а през 1948 г. — кобили 5.000, крави 5.000, овце 100.000 и кози 1.500;

г) да построи чрез Б. з. к. банка 37 районни люпални;

д) да организира през 1947 г. почистването на 10.500 дек. високопланински и горски пасища, обрасли с хвойна и бурена, построяването на 15 заслона и 21 водопой, наторяването на 3.000 дек. пасища с костено брашно, засяването на 6.000 декара пасища с тревни смеси и отводняването на 1.000 декара заблатени пасища;

е) съвместно с Министерството на индустрията да организира 5 фуражни комбината в хранителната индустрия и производство на нови фуражомелки;

ж) да организира силажирането на зелени храни, като се изградят до м. юни 1947 г. при всяка обществена скотовъдна ферма по един силос;

з) да увеличи уговяването за 1947 г. на свинете с 50% в сравнение с 1946 г., като се постави началото на уговяване и на друг добитък за нуждите на населението; за насърчение уговяването на свини ще се дават премии и облекчения със специална наредба, изработена от Министерския съвет;

и) покупко-продажбите на птиците и яйцата е свободна;

к) да възложи на всички, които отглеждат свине-майки и млади женски прасета, години за разплод, да ги декларират чрез местното общинско управление пред съответните околийски агрономи.

Да задължи притежателите на мелници, маслобрани, оризарни, пилварни, консервни и други фабрики, млекопреработвателни заведения, ресторанти, гостилници и други подобни в страната, в които се получават хранителни отпадъци, както и частни стопани, да отглеждат и уговяват определен брой свине според наличните им възможности.

Задължителното уговяване на свине в изброените предприятия да се организира така, че предаването на угоени свине да стигне на два пъти: първи път най-късно до 31 декември и втори път най-късно до 30 април.

Да възложи на Дирекция „Храноизнос“ организирането и уговяване на 150.000 свине на договорни начала, с типови договори и по цени, определени от държавата;

л) в свиневъдството широко да се използват и други хранителни вещества освен царевичната;

м) задължава се Министерството на земеделието — скотовъден отдел — да подпомага организирането на зайцевъдни отдели в частните, кооперативните и държавните стопанства. През 1947 г. да организира зайцевъдни отдели във всички кооперативни стопанства.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „Г“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Д. По бубарство и пчеларство

1. Министерството на земеделието да организира увеличение производството на бубено семе с 5%, на пашкулите с 10% за 1948 г.

2. За подобрене на пчеларството да осигури изработването по 25.000 разборни кошери в 1947 и 1948 години.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „Д“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Е. По ветеринарното дело

За предпазване на домашните животни от заразни и паразитни болести Министерството на земеделието и държавните имоти се задължава да проведе:

Предпазни ичмунизации през 1947 г. на 2.753.000 животни, през 1948 г. — на 3.170.000 животни; обезпаразитявания върху 847.000 животни през 1947 г. и 1.000.000 животни през 1948 г. клинични

и биологични изследвания на 735.000 животни през 1947 г. и 914.000 животни през 1948 г. и да произведе във ветеринарно-бактериологически институти:

а) серуми през 1947 г. — 23.700 л., през 1948 — 29.600 л.;

б) ваксини през 1947 г. — 3.888.000 дози, през 1948 г. — 4.086.000 дози.

в) бактериинни препарати през 1947 г. — 1.267 л., през 1948 г. — 1.325 л.;

г) да произведе в държавните екарисажи: а) месно-костно брашно 65.000 кгр. през 1947 г. и 90.000 кгр. през 1948 г.; б) трупни мазнини — 3.000 кгр. през 1947 г. и 3.500 кгр. през 1948 г.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „Е“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Ж. По горите

Одобрява се:

Да се увеличи добитъкът на строителния материал за 1948 г. трупи с 27% в сравнение с 1946 г.

Поръчва се на Министерството на земеделието и държавните имоти да проведе следните мероприятия по горите:

1. Залесяването на празни места за 1948 г. да се увеличи на 18.000 дек. — 520%, допълване на редки насаждения на 17.370 дек. — 545%, подмладяване на закеятели гори 150.000 дек. — 650%, измерване и уредба на 100.000 дек. низкостъблени и високостъблени гори и ревизиране на стопански планове на устроени гори с площ 900.000 дек.

2. Залесяване на празни пустеещи места да се увеличи на 200.000 дек. за 1948 г. с 233%, и да се построят 10.000 куб. м. укрепителни съоръжения.

3. Определяне предмета на горското стопанство на 1.300.000 дек. за 1947 г.

4. Построяване през 1947 г. на 350 км. нови горски пътища и чакълване на 100 км. с завършени платва.

5. Задължава се Министерството на търговията и продоволствието да достави на Дирекцията на горите и лова през 1947 год.:

а) пет комплекта подвижни въжени линии с моторни двигатели при обсег на действие до 5 км. и за 1948 г. същото количество;

б) двадесет влекача за работа в горите;

в) десет парни валяка за направа на пътища из горите;

г) сто и петдесет камиона петгонни с ремаркета;

д) подвижен парк за 50 км. дековална линия.

6. По доклад на министъра на земеделието и държавните имоти Министерският съвет може да постанови преместването на съществувачи дървопреработвателни предприятия или монтирането на дървопреработвателни машини и инсталирането на такива предприятия в определен срок с оглед рационализиране на производството и правилното райониране на тях предприятия. Ако преместването или монтирането не бъде извършено в определения срок от собствениците, машините се изкупуват в полза на предприятието „Държавни гори“.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „Ж“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„З. По рибарството

Одобрява се увеличаване улова на риба за 1948 г. в сравнение с 1946 г. с 141%.

Възлага се на Министерството на земеделието и държавните имоти:

1. Да зароби изкуствено с шаран през 1947 г. 10.000 декара оризища и през 1948 г. 20.000 декара, като произведе разплоден местен расов шаран за 1947 г. — 1.000.000 бройки, за 1948 г. — 2.000.000 бройки.

2. Да организира по неотводнените низини, неизползувани за други културни меота и по старите корита на реките рибовъдни басейни и стопанства — през 1947 г. — 1.000 декара и през 1948 г. — 1.500 декара.

Да произведе пастървов хайвер — 1.500.000 броя зърна през 1947 г. и 2.000.000 през 1948 г. за заребяване на обществените води и пастървовите рибовъдни стопанства (частни и обществени).

3. Да организира риболова в открито море, като се доставя модерен риболовен параход и се използват наличните рибарски плавателни съдове.

4. Да се изправи необходимото, за да се сключи риболовна конвенция със СССР.

5. Министерството на индустрията и занаятите и Министерството на търговията да осигурят на риболовството:

а) 60 тона памук за изработка на рибарски тирета и мрежи за 1947 г. и 80 тона за 1948 г.;

б) 50 броя дизелови мотори и 5 моторни помпи;

в) въжето на 16 тона рибарски мрежи и тирета; въжета, мачилени 25 тона, телени въжета 4 тона корк и кокоши тапи 10 тона, вълици 5.000.000 броя, рибарски влакна (месина) 400.000 метра по спецификация дадена от Министерството на земеделието и държавните имоти.

6. Да използва всички налични възможности и създаде необходимите такива за максимално увеличение запланирания улов на риба, като последният бъде превишен до 100%.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат буква „З“ от глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„III Индустрия.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава III, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„1. Одобрява се индустриалното производство за 1947 г. да се увеличи с 34% и за 1948 г. с 67% в сравнение с 1939 г. Определя се за 1948 г. по отделните клонове на индустрията следното увеличение на производството:

1. Метална	67%
2. Строителни материали	85%
3. Текстилна	66%
4. Хранителна	49%
5. Каучукова	145%
6. Химическа	141%
7. Други индустрии	52%

Поръчва се на Министерството на индустрията и занаятите:

1. Въз основа на правителствения план по индустрията Министерството на индустрията да дава годишни и тримесечни планове на всяко предприятие, Забранява се на предприятията — частни, кооперативни и държавни, да изпълняват наряди, дадени им от други министерства и ведомства.

2. Да отмени съществуващата система на ключове за разпределение на материалите между предприятията, като механическа, неотчитваща конкретните производствени особености на всяко предприятие, съдействаща за одребяване на индустрията, влошаване качеството на стоките, тяхното поскупване, разхищаване на материалите и пречеща на рационализацията на индустрията.

3. С оглед на рационализирането на индустрията да концентрира изработването на суровите материали, особено дефицитните, в ония предприятия, които са технически обзаведени добре и представляват гаранция за добро качество на продукцията и евтини цени. Министерският съвет ще определи кои индустриални предприятия са стопански неоправдани.

4. Да изработва норми за изразходване на суровите и основни спомагателни материали на единица готова стока, като материалите се отпускат на фабрики, съобразно установените норми за суровите материали и производствения план на предприятието.

5. Да организира специален отдел за контрола на качеството на индустриалните стоки, задача на който контрол е повседневно и систематически да проверява произвежданите индустриални стоки отговарят ли на установените качествени норми и прилагат ли се правителствените разпоредби. Кадрите на отдела „Качество“ да бъдат комплектувани само от опитни специалисти и добри стеченофронтови.

6. Да разработи мероприятия за развитието, специализирането и рационализирането на държавната и частната машиностроителна индустрия, с оглед рационализиране и задоволяване нуждите на останалата индустрия с машини, апаратури и резервни части в срок от 3 месеца.

7. Да състави съвместно с Дирекцията на външната търговия в срок на един месец план за износ произведенията на експортната промишленост.

8. Пред вид на недостатъчна електрическа енергия, в срок на два месеца да установи списък на индустриалните предприятия, които следва да бъдат проведени на нощна смяна.

9. Съвместно с Министерството на земеделието и държавните имоти, в срок от два месеца, да изработят мероприятията по райониране и преустройство на горската и консервна индустрия.

10. В месечен срок, съвместно с Върховния стопански съвет, да представи в Министерския съвет проектопостановление по създаване в индустрията „Промислен фонд“ за рационализация и подготовка на индустриален кадър.

Възлага се на Министерството на търговията и продоволствието: а) да се отпускат по искания на Министерството на индустрията редовно и своевременно всички материали, необходими за изпълнението на производствените планове, а така също за ремонт и поддръжка в изправност на индустриалните предприятия;

б) въз основа на тримесечните и месечни планове предварително да разпределят всички индустриални стоки по комисариатствата, като последните предварително определят държавните организации, кооперациите и търговците, които ще купуват стоките от фабриките;

в) да направи комплексен внос на метали за производство на земеделски машини и електрически лампи;

г) бързо внасяне на резервни части и спомагателни материали за индустрията, по исканията, представени от Министерството на индустрията, съгласувани с Върховния стопански съвет, като се разреши бързо заминаване на специалисти за намиране и закупуване на резервни части в средна Европа;

д) да проведе своевременно предаване и изнасяне производството на консервната индустрия, като се премахне закъсняването с продажбата на консервното производство, което тормози стопанската активност на консервната индустрия.

11. Министерството на електрификацията, в срок на един месец, да установи всички силови инсталации в индустриалните предприятия и осигури тяхната нормална работа. Тези предприятия да участват в фонда за цената на електрическата енергия при Главната дирекция на електрификацията.

12. Възлага се на Министерствата на индустрията и занаятите, земеделието и държавните имоти и търговията, в двумесечен срок да разработят мероприятията за:

а) увеличаване добива и подобрене режима за постъпване на сурови местни материали в индустрията (вълна, коноп, памук, кожа от едър и дребен добитък, пашкули и др.);

б) ускоряване оборота на индустриалните стоки, съкращаване на посредническите звена на размяна между фабриката и потребителя и намаляване разносната за размяната;

в) намаляване цените на индустриалните стоки чрез правилна организация на труда, преглеждане на ниските трудови норми, съкращаване на административно-канцеларските разходи, установяване точни норми за разход на сурови материали на единица сурова стока и рационализацията на производството.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава III, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„IV Занаяти.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава IV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Одобрява се общо увеличение на занаятчийското производство за 1948 г. с 30% в сравнение с 1946 година.

2. Възлага се на Министерството на търговията да осигури занаятите с всички необходими материали, определени в таблицата на плана, чрез Министерството на индустрията.

3. Отменява се старият начин на разпределение на суровите материали и полуфабрикати, по комисарски райони, за занаятчийските предприятия като вреден за производството. Занапред всички материали да се разпределят в съгласие с плана.

4. Възлага се на Дирекцията на снабдяването и разпределението да комплектува производствените материали по представените тримесечни производствени планове от Министерството на индустрията и занаятите.

5. Възлага се на Министерството на индустрията и занаятите: а) да състави за кооперативните и оедрените занаятчийски предприятия тримесечни планове, съгласувани с Върховния стопански съвет; б) да отпусне всички сурови и спомагателни материали, предназначени за занаятите, както вносими, така и от местен произход за производство, като се води отчетност за отпуснатите материали и изработени стоки; в) до 1 юни 1947 г. да установи технически и качествени норми за всички промишлени стоки от първостепенно значение; г) да се осигури пълна подкрепа и поощрение на майсторите художници на ръчния труд, които отразяват бита и културата на българския народ; д) всички материали, намиращи се в дефицит, да се концентрират за преработка в добре рационализирани предприятия; е) забранява се на индустриални предприятия да дават за работа на пшлеме на занаятчийските предприятия; ж) на всички промишлени стоки да се отпечатва марката на предприятието. Това се отнася както за индустриалните, така и за занаятчийските предприятия; з) до 1 юли 1947 г. да определи критерия за индустриални и занаятчийски предприятия, който критерий да се отрази в законите за индустрията и занаятите; и) забранява се откриването на занаятчийски работилници без доказана необходимост и без разрешение на Министерството на индустрията; к) да се създадат необходимите условия за по-бързо трансформиране на нашето занаятчийство в трудово-производителните кооперации; л) да създаде Дирекция на занаятите, която да ръководи и контролира занаятчийското производство.

6. Възлага се на Централния кооперативен съюз да проведе рационализация в производството на трудово-производителните занаятчийски кооперации, като повдигне производителността на труда до 20%.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава IV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„V Електрификация.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава V, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„На Министерството на електрификацията, волите и природните богатства се възлага да увеличи производството на електрическата енергия, ефекта от мелiorативните предприятия, напоятелни и отводнителни, и произведенията от мините, като се задължат поделенията на същото министерство, както следва:

На Главната дирекция на електрификацията се възлага да увеличи производството на електроенергия за 1948 г. в сравнение с 1946 г. на 35%.

Задължават се:

1. Министерството на търговията, Главната дирекция на природните богатства и Главната дирекция на българските държавни железници да дават предимство по обезпечаване на електрическите централи с въглища, течни горива, масла, машинни и резервни части.

2. Министерството на индустрията и Дирекцията на труда да съдействуват и приемат въвеждането на нощни смени в индустрията.

та при намалени тарифи за нощна работа и да съблюдават строгото прилагане на изработените от Главната дирекция на електрификацията режимни програми.

Главната дирекция на електрификацията да осигури проучването, проектирането и застрояването на всички енергийни източници в страната за осигуряване общественото електрооснабдяване, като пристъпи през 1947 г. към застрояването на:

а) 12 термически централи на обща мощност 190.000 KVV, между които големи основни термоцентрали „Марица“ и „Пераик“ с по 50.000 KVV мощност;

б) 16 водни централи на обща мощност 63.200 KV, между които централите при язовира „Росица“, „Въча“, „Бързия“, язовира „Каменин проход“ и др.;

в) 16 трансформаторни подстанции с обща мощност 175.000 KVA;

г) 560 км. далекопроводи на 110 KV;

д) 319 км. далекопроводи на 60 KV;

е) 1.517 км. далекопроводи на 20 и 15 KV;

ж) 210 селски електроразпределителни мрежи;

з) 310 трансформаторни постове и възлови станции.

4. През 1948 г. Главната дирекция на електрификацията да работи върху същите строежи, определени за 1947 г., като пристъпи към нови такива:

а) 2 термични електроцентрали с мощност 30.000 KVV;

б) водни електрически централи с мощност 21.500 KVV;

в) 2 трансформаторни подстанции с мощност 20.000 KVA;

г) 60 км. далекопроводи 110 KV;

д) 1181 км. далекопроводи 20 и 15 KV;

е) 46 км. далекопроводи 60 KV;

ж) електроразпределителни мрежи на 280 селища;

з) 317 трансформаторни поста.

5. За реализиране мероприятията на дирекциите при Министерството на електрификацията същите се ползват с предимство за обезпечаването им:

а) с машинни материали от чужбина и страната;

б) с работна ръка и кадри;

в) с транспорт.

6. Главната дирекция на електрификацията да образува своя организация за б) зото и в) също съставяне на строителни проекти, както и своя строителна и монтажна организация, снабдени с необходимия инвентар и кадри.

7. Главната дирекция на електрификацията да организира през 1947 г.:

а) нова електрическа промишленост за производство на електрически машини, уреди, апарати, материали и др. за електрифицирането на страната. За тия цели да бъде максимално използвана също и съществуващата у нас електропромишленост.

8. Унификация ръководството и производството, преноса и разпределението на електрическата енергия, а така също и пълния електротехнически и електростаниски контрол.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава V, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„VI
Води.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава VI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„На Главната дирекция на водите се възлага да проучва, проектира, строи, експлоатира или контролира водните мероприятия в страната — с изключение силородобивните обекти и силородобивната част на смесените такива, които се контролират от Главната дирекция на електрификацията, а водостроителната им част от Главната дирекция на водите.

През 1947—1948 години да се извърши следното:

I. Проучване. Да изучи водите и мероприятията по тях в страната, във връзка с двегодишния план, както и цялостните водостаниски планове на поречието на реките Марица, Тунджа, Искър, Струма, Вит, Огоста, Камчия, Русенски Лом и Дунав.

II. Проектиране. Да изготви проектите на всички мероприятия по водите за напояване, отводняване, корекция на реки и др. и силородобиване. За последните водостроителната част в съгласие с Главната дирекция на електрификацията и нейните идейни проекти за тези обекти.

A. Напояване на: Тракийското, Старозагорското полета, Дунавската низина, поречието на реките Тунджа, Искър, Струма, Места, Камчия, Огоста и др. с обща площ за напояване около 5.000.000 декара.

Б. Силородобиване — да изработи проектите за водостроителната част на силородобивните обекти на баражни и текущи води по реките: Въча, Сестримска, Горна Марица, Чая, Елидере, Тунджа, Искър, Струма, Видима, Огоста и др. в съгласие с Главната дирекция на електрификацията и нейните идейни проучвания и проекти за същите обекти.

В. Язовири — да изработи проектите на десет язовири с баражирено водно количество около 1 милиард куб. м., между които: „Г. Димитров“, Студена, Пасарел, на р. Искър, Драговищица, Паничище, Малък Искър, Песечник, Доспат, Въча и др.

Г. Отводняване — да изработи проекти за отводняване на 4 низини (Черковище — Никополско; Алдомировска — Софийско; Дяволско блато — Царевско и Оброчище — Балчишко) с обща площ около 50.000 декара.

Д. Корекция на реки — да изработи плановете на цялостните корекции на 12 реки (Алан-кайрак, Батовска, Азмак-Сазлийка, Сютлийка, Огоста, Скът, Искър, Струма, Русенски Лом, Янтра, Фердинандовска и Тунджа), с обща дължина около 260 км., за предпазване от заливане на около 120.000 декара полски имоти.

Изграждане

A. Да продължи строежа на язовирите „Росица“ и „Тополница“ и да започне строежа на язовирите: „Г. Димитров“, „Студена“ и „Пасарел“.

Б. По напоятелните мрежи на 89 водни синдикати за напояване да увеличи напояваната площ с около 200.000 декара полски имоти за 1947—1948 г.

В. Да продължи строежа на водостроителната част на 4 хидроцентрали с обща мощност 11.700 кв., а именно: Видима, Тича, Топлика и Реселец и да почне строежа на водостроителната част, респ. да контролира строежа на същата на 12 водни електрически централи с застроена мощност около 65.000 кв., от които: Горна Лом, Тръняне, Боровица, Кунини, Видима II, Огоста и др., в съгласие с електрификационния план и Главната дирекция на електрификацията.

Г. Да продължи и завърши строежа за отводняване на 12 низини (Видинска, Арчар—Орсойска, Цибърска, Козлодуйска, Островска, Карабоазка, Никопол—Беленска, Свишовска, Вардим—Новградска, Бръшлянска, Страджанска, Мандренска) с обща площ около 600.000 декара и да започне отводняването на Айдемирската низина, Драгоманското блато и др.

Д. Да продължи работата по корекциите на 60 реки, изброени в таблицата към двегодишния план, като: Искър, Струма, Тунджа, Марица, Русенски Лом и др., с обща дължина около 400 км., за предпазване от заливане на около 600.000 декара площ и да започне работите по корекциите на реките: Азмак—Сазлийка, Сютлийка, Батова и др., с обща дължина около 135 км., за предпазване от заливане на 50.000 декара полски имоти.

Е. Да завърши намиращите се в строеж помпени станции: за напояване на 13 обекти в района на водните синдикати: „40-те Извори“, „Струмешница“, „Родопи“, „Любимец“, „Ягода“, „Елешница“ и др., с около 82.000 декара и за отводняване на 6 обекта (Видинска низина, Мандренска, Страджанска, Арчар—Орсойска, Цибърска и Свишовска) с около 160.000 декара.

Експлоатация

Напояване на 550.000 декара, отводняване 600.000 декара и поддържане извършените корекции на около 260 км. речни русла и поддържане работата в помпените станции.

Контрол

На 14.000 обществени и частни водни зазеждания и ръководство и контрол на съществуващите 93 и на 15 нови водни синдикати, които ще се образуват през 1947 г. Да образува и организира общ съюз на водните синдикати.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава VI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„VII
Минно производство.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава VII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Одобрява се до края на 1948 г. производството на каменни въглища да се увеличи в сравнение с 1946 г. с 40%, на рудите с 55% и нерудните минерали с 76%.

I. Възлага се на Министерството на електрификацията, водите и природните богатства:

1. Да продължи усилено проучването на нашите минерални суровини;

а) да завърши до края на 1947 г. подробното сондажно проучване на района Кумарица—Доброславци—Гулянови—Балша—Курило от Софийския басейн и се разшири общото проучване на терена западно и източно от р. Искър;

б) да продължи сондажното проучване на Маришкия басейн с задача да се оточят запасите от въглища в западния (Маришки) и източния (Сазлийски) район и се съберат данни за положението на залежа;

в) да продължи сондажното проучване на Бургаския каменноуглен басейн;

г) да продължат геоложките проучвания в Балкана и се засилят минните проучвания в района на Беловърх и Грамадлив;

д) да започнат минни проучвания за железни руди в района на с. Крумово, Ямболско, и с. Голак, Ихтиманско;

е) да продължат геофизичните, минни и сондажни проучвания за медни руди в Панагюрско и се започнат геофизични и минни проучвания в Бургаско, М. Търновско и Среденко;

ж) да постави начало на едно системно проучване на нашите нерудни минерални вещества, необходими за индустрията;

з) да постави начало на едно системно проучване на нашите строителни материали;

и) след една преценка на нашите петролоносни райони, да се засили геоложкото, геофизичното и сондажно проучване на интересните места.

2. Да проведе мероприятията, които да осигурят мините с необходимия работнически кадър, като за целта се дадат веднага с предпочитание на мините, по указание на Главната дирекция на

природните богатства и на държавните мини, редовни трудоваци — по собствено желание или, ако не се явят такива, да се изпращат задължително, като изработеното време в мините се зачете за редовно прослужено такова при трудовите войски.

3. Да се пристъпи към бързото построяване на работническите жилища, културни и битови строежи при мините, тъй както са планирани по обекти, като се отпуснат и необходимите материали за строежи и обзавеждането на същите.

4. Да се дадат най-високи средни надници за миньорите по блока, определени за физически работник.

5. Да се приравнят условията за пенсиониране на работниците от частните мини към тези при държавните.

6. До 1 май 1947 г. да се въведат трудовите норми и се създаде стегната организация в минните предприятия, като се приложи принципът на едноточност в управлението.

7. До 1 юли 1947 г. най-късно да се изработят и приложат норми за изразходването на всички главни и спомагателни материали и се проведат мерки за доброто стопанисване на минните машини и съоръжения.

8. В срок до 1 май 1947 г. да се изработят норми за максималното пепелно съдържание на различните качества въглища, които да бъдат съгласувани с Върховния стопански съвет и одобрени от Министерския съвет.

II. Възлага се на Министерството на земеделието и държавните имоти — Дирекция на горите, да организира производството на 8.815.000 линейни метра минни подпори за 1947 г., необходими за минното производство и минните проучвания, като доставката се извършва на равни части по месечно.

III. Възлага се на Министерството на търговията: а) да осигури бързо внос от чужбина за производствени машини и инструменти, съоръжения, резервни части и спомагателни материали, необходими за минното производство и проучване по опис, дадени от Главната дирекция на природните богатства; б) да осигури редовното снабдяване на минните работници и техните семейства с хранителни продукти, облекло и обувки.

IV. Възлага се на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството, по предложение на Главната дирекция на природните богатства, да поправи, поддържа и строи нови пътища, свързващи мините с ж.-п. гари и консумативни центрове.

V. Възлага се на Министерството на българските държавни железници и пощите, телеграфите и телефоните и Главната дирекция на автомобилните съобщения, да организира превоза на минното производство, където няма ж.-п. линии — с камиони.

VI. Изменя се параграф 1 от закона за изменение и допълнение на закона за военните сили, брой 282 от 7. XII. 1946 г. „Държавен вестник“, като времето на задължителното им работене в мините се намали от 5 на 2 години без прекъсване.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава VII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„VIII
Транспорт.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава VIII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Одобрява се:

В сравнение с 1946 г., да се достигнат в 1948 г. следните увеличения:

а) по ж.-п. транспорт: сточният трафик с 34%; пътническият — с 3% и багажно-колетният — с 10%;

б) по автотранспорта: сточният трафик — с 89%, пътническият — с 30% и багажно-колетният — с 5%;

в) по водния транспорт: сточният трафик — с 130% и пътническият с 106%;

г) производството на държавната корабостроителница — с 120%.

Възлага се:

1. На Министерството на железниците, пощите, телеграфите и телефоните:

а) да състави в месечен срок от влизане в сила на този закон годишен превозен план за сточния и пътническият трафик през 1947 г. по вид, количество и местоназначение, по железниците, автотранспорта и водния транспорт.

Въз основа на годишния превозен план да се съставят ежесмесни превозни планове, които да се представят за одобрение във Върховния стопански съвет до 20 число на предшествувания месец;

б) да проведе мероприятия за: ускоряване вагоноборота на сточните вагони от 9 на 7 денонощия през 1947 г. и на 6 — през 1948 г., увеличаване на товарността им на ос от 6 на 6.2 тона в 1947 г. и на 6.3 тона — в 1948 г.; намаляване празните пътувания на същите от 29% на 27% в 1947 г. и на 25% в 1948 г.; увеличаване полезния товар на товарните влакове от 230 на 280 тона през 1947 г. и на 290 тона — през 1948 г.

в) да проведе мероприятия по: реорганизиране и рационализиране на службите, повишаване на трудовата дисциплина и утвърждение едноточността; повишение квалификацията на работниците; въвеждане на трудови норми и наднормено заплащане; засилване отчетност-статистическите служби, провеждане режим за решителни икономии и грижливо стопанисване на машините, съоръженията и др.

г) да въведе в експлоатация за 1947 г. 20 клм. и за 1948 г. 100 клм. нови, нормални ж.-п. линии;

д) да извърши в началото на 1947 г. реорганизация в начина на експлоатацията на автотранспорта, като в месечен срок от влизане в сила на закона за държавния народостопански план внесе проекто-закон за изменение на закона за автомобилните съобщения, с цел да се съсредоточи управлението на автотранспорта в един команден център; въведе стопанска отчетност за всички моторни коли в страната; регламентира снабдяването с горивни и смазочни материали; осигури своевременното и по установени цени ремонтване на повредения автопарк;

е) да открие 20 нови държавно-автомобилни линии за превоз на стоки и 40 за превоз на пътници;

ж) да изработи и внесе в месечен срок от влизане в сила на закона за Държавния народостопански план проекто-закон за български морски флот и въведе стопанска отчетност за всички кораби в страната;

з) да намали с 10% превозните и преносни тарифи за стоките до края на 1947 г.;

и) да сключи конвенции за международни ж.п. и водни съобщения с цел да привлече максимални транзитни превози;

к) да вземе нужните мерки за срочното изпълнение на всички мероприятия, предвидени в 4. постановление на Министерския съвет от 24 декември 1946 г.

2. На Министерството на финансите и Министерството на железниците за изработят, в месечен срок от влизане в сила на закона на държавния народостопански план, проекто-закон за безплатните и с намалени цени превози и пътувания, с оглед същите да бъдат поети от съответните ведомства и организации.

3. На Министерството на електрификацията и природните богатства — да осигури пълното и своевременно снабдяване на транспорта с въглища в рамките на плана.

4. На Министерството на търговията и продоволствието:

а) при сключване на търговски договори да осигури участието на нашите плавателни съдове при транспорта на същите;

б) да осигури в рамките на плана своевременното и пълно задоволяване нуждите на транспорта от течни горива, смазочни масла, инструментални машини, инсталации, съоръжения, сурови, строителни и спомагателни материали, резервни части и пр.

5. На Дирекцията на въздушните съобщения — да открие редовни въздушни линии във вътрешността на страната и с чужбина.

6. На всички учреждения, организации и лица, извършващи масови превози, да дадат в месечен срок своите искания пред Главната дирекция на железниците и пристанищата за предстоящите през годината превози, с указание на количеството, времето, произхода и местоназначението на превозите, за да бъдат включени от същата в годишни и квартални превозни планове, изпълнението на които е задължително за тях.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава VIII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„IX
Радиофикация.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава IX, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„На Министерството на информацията и изкуствата (респ. Главната дирекция на радиоразпръскването) се възлага да увеличи мощността на националните радиопредаватели до края на 1947 г. с 15% по отношение на 1946 г. и до края на 1948 г. с 30% по отношение на същата 1946 г., както и да увеличи броя на радиобоната до края на 1947 г. най-малко с 12.000, или 6% спрямо 1946 г. и до края на 1948 г. с 40.000 или 22%.

За тази цел:

1. Дирекцията на радиоразпръскването да построи и пусне в действие до края на 1948 г. един предавател на къси вълни с мощност между 15—25 киловата. Наред с това Дирекцията да увеличи до 10 киловата мощността на предавателите на средни вълни София II, Варна и Стара Загора, като мощността на софийския предавател бъде увеличена до края на 1947 г. а на останалите два — до края на 1948 г. Резервният предавател на къси вълни от 500 вата да бъде доведен до 5 киловата към края на 1947 г.

2. Дирекцията на радиоразпръскването да ускори жилищната радиофикация на населените места, включва частните жилища, като:

а) монтира до края на 1947 г. 5 радиоприемни централи с 5.000 радиоточки (абонати);

б) монтира до края на 1947 година 5.000 радиоточки към съществуващите в населените места радиоусилвателни уреди;

в) монтира до края на 1948 г. 30 радиоприемателни централи с обща мощност 10.000 вата и с 30.000 радиоточки (абонати).

3. Дирекцията на радиоразпръскването да приспособи и разшири своята радиоработилница, като довърши до средата на 1947 г. приспособяването на помещенията и за да може тя до края на 1947 г. да даде 2.300 броя народен тип радиоприемници, да разгъне капацитета си до 15.000 броя годишно и изработи през 1948 г. 10.000 радиоприемници и 20 усилвателни апаратури за приемни радиоприемници.

4. Министерството на вътрешните работи да улесни онези общини, които притежават радиоусилвателни уреди или мощни радиоприемници в желанието им да озвучат своите населени места и домовете на жителите си, като им утвърди необходимите за тази цел кредити.

5. Министерството на търговията да предвиди вноса на радиоматериали, радиочасти и др. до края на 1947 г. на сума 50.000.000 лв.

и за през първата половина на 1948 г. — на сума 100.000.000 лева, или за двете години — 150.000.000 лева, от които 100.000.000 лева са нуждите на Дирекцията на радиоразпръскването по осъществяване на двегодишния план и 50.000.000 лева за пазара.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава IX, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„X

Труд и кадри.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава X, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Определя се увеличение числото на заетите в производството наемни работници и служещи до 1948 г. в сравнение с 1946 г. на 16%.

A. По набиране на работната сила и подготовка на кадри

1. Задължава се Дирекцията на труда и органите ѝ по места: а) да набират и разпределят в съответните райони необходимите работници и да оказват съдействие на отделните предприятия в набиране такива за изпълнение народостопанския план;

б) да вземат незабавни мерки за приложението на членове 29 и 38, буква „а“, от закона за настаняване на работа и обезпечаване на безработните, като съвместно с заинтересуваните ведомства и предприятия открийт курсове за преквалификация на безработните работници, за която цел да се отпуснат най-малко 10 милиона лева от сметката за безработни;

2. Задължава се Дирекцията на трудовата повинност да постави на разположение на строителните организации през работния сезон 55.000 трудови войници, а също така да доставя на доброволческите младежки трудови бригади необходимите инструменти, жилищни бараки, работно облекло и пр., като за целта се образува младежки щаб към дирекцията.

3. Задължават се министерствата на: Народното просвещение, Индустрията и занаятите, Електрификацията, водите и природните богатства, Общественият сгради, пътищата и благоустройството, Земеделието и държавните имоти, железниците, пощите и телеграфите, Търговията и продоволствието и Войната да излъчат специална комисиия, която в двумесечен срок да изработи и представи пред Върховния стопански съвет план за реорганизиране учебното дело с оглед развитието на народното ни стопанство.

За в бъдеще откриването на учебните заведения, както и приемането на учениците в средните, висши и полувисши училища да става по предварително изработен план, съгласуван с народостопанския план.

4. Задължава се Министерството на индустрията и занаятите — Дирекция на професионалното образование, още през настоящата 1947 год.:

а) да разшири сега съществуващите механо-електрически училища;

б) да преобрази в механо-технически училища най-малко 4 от съществуващите близки до тази специалност училища;

в) да открие най-малко 6 практически промишлено-технически училища при подходящи държавни, обществени или частни предприятия с пълна издръжка на питомците;

г) да обезпечи същите с необходимия инвентар;

д) да привлече към техническите училища в специални дневни или вечерни класове по специална програма за двегодишен курс над 1500 младежи, завършили средно гимназиално образование, за добиване на техническа квалификация;

е) да открие нужния брой учителски институти за подготвяне на преподаватели в техническо-промишлените училища и курсове, като липсата на такива в настоящия момент се попълни с откомандироване и стопанска мобилизация на нужното количество специалисти.

5. Задължават се отделните стопански министерства и областните стопански камари да открият промишлени практически училища при предприятията и курсове при училищата или предприятията, подготвяне на работници-специалисти или за повдигане производствената квалификация на наличните работници и преквалифицирането на безработни работници.

6. За изпълнение задълженията за откриване, обезпечаване и поддържане на училищата и курсовете в бюджетите на отделните ведомства да се предвиждат и отпускат необходимите кредити.

Дирекцията на професионалното образование да разшири своите служби за организиране и контрола подготовката на промишлено-техническите кадри.

7. Задължават се завършилите промишлените средни, полувисши и висши технически училища да работят три години в съответните предприятия.

По увеличение производителността на труда

8. Одобрява се до края на 1948 год. да се увеличи производителността на труда общо в следните стопански клонове:

а) в индустрията — 20%;

б) в мините — 5%;

в) в строителството — 20%;

г) в транспорта — 15%, в сравнение с 1946 г.

9. Задължават се министерствата на: Индустрията и занаятите, Електрификацията, водите и природните богатства, Войната и др.

да представят във Върховния стопански съвет в срок от два месеца практически мероприятия за рационална организация на технологическия процес на производството за предприятията си.

10. Задължава се Институтът за трудовите норми в срок от един месец да представи във Върховния стопански съвет конкретен план за провеждането на реални трудови норми в индустрията, мините, транспорта, земеделието, занаятите и строителството, като за всяко производство бъдат определени дати за въвеждането на нормите.

11. Всички работодатели и техните законни или договорни представители се задължават да вземат необходимите мерки за морално и материално поощрение творческия трудов ентузиазъм на работниците и служителите, за още по-голямо разгръщане на патристичното съревнование, ударничеството, рационализаторството, като се опрат на пълната подкрепа на профкомитетите.

Възлага се на сектор „труд“ при Върховния стопански съвет да проучи и предложи необходимите мерки за работниците и служащите във всички предприятия и учреждения с цел да се прекрати безпричинното местене от едно място на работа на друго.

По заплащането на труда

12. Одобрява се заплащането на труда да става според количеството и качеството на труда. Установените заплати и надници с надничния блок, колективните трудови договори или таблицата са задължителни за всички. Фондът за надници и заплати да се увеличи от 15—20% само по пътя на увеличение производителността на труда.

13. Задължава се Министерството на социалната политика в съгласие с Министерството на търговията и продоволствието и Народното здраве, Нар. просвета, Камарата на нар. култура, ОРПС и Министерството на информацията да представи в месечен срок във Върховния стопански съвет изработен план за провеждане на широки социални, културни и здравни мероприятия за работниците, служителите и техните семейства.

14. Поръчва се на Върховния стопански съвет съвместно с министерствата на Индустрията и занаятите, Електрификацията, водите и природните богатства, Министерството на социалната политика, Министерството на благоустройството и Института за трудови норми да изработят и представят в месечен срок на Министерския съвет проекто-закон за създаване на един институт за рационализация, технически и трудови норми и изобретателство.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава X, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„XI

Търговия.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава XI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„А. Вътрешна търговия

1. Одобрява се увеличение на общия търговски стокооборот (на дребно) за 1948 г. с 80% по сравнение с 1946 г. Стокооборотът за селото за 1948 г. да се увеличи с 110% и за града — с 54%, в сравнение с 1946 г.

По държавния сектор стокооборотът да се увеличи за 1948 г. с 202%, по кооперативния с 83% и по частни с 38%.

2. Министерството на търговията и Върховния стопански съвет да реорганизируют и приспособят дейността на Дирекцията „Храноизнос“ съобразно с задачите на двегодишния държавен народостопански план.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат отдел А на глава XI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Б. Външна търговия

1. Одобрява се: Стойността на износа (по цени 1946 г.) да се увеличи за 1948 г. с 148%, а

стойността на вноса, съответно с 146%.

Поръчва се на Министерството на търговията и продоволствието:

а) да обедини съществуващите сега дирекции на Вътрешна търговия и Дирекция на разпределението и снабдяването в една Дирекция на вътрешна търговия и снабдяване;

б) да рационализира търговската мрежа в страната, като намали до минимум посредническите звена, да постигне възможно по-голямо снижение на режийните разходи, както и да подобри търговското обслужване на населението и навременното му снабдяване с необходимите стоки;

в) да предприеме специални мерки за ликвидиране слабостите и подобри работата на кооперативните организации;

г) да открият през 1947 г. държавни магазини в гр. София, Пловдив, Варна, Русе, Бургас, Стара Загора, Хасково, Плевен, Перник, Габрово, Сливен и Враца.

д) да обърне особено внимание за подобрене качеството на износните и вносните стоки;

е) да организира държавно, държавно-кооперативно и смесени търговски предприятия и осигури качествено подобрене на външната търговия.

ж) в най-къс срок да установи връзки и заведе преговори за сключване търговски спогодби с всички страни, представляващи интерес за нашата външна търговия;

з) да развие и разшири нашата външна търговия и чрез реализиране максимален износ да осигури своевременен внос на материали, машини и съоръжения — необходими за реализиране мероприятия, населявани в народостопанския план за 1947 и 1948 г.

и) да предприеме особени мерки за осигуряване навременен внос на материалите, машините, съоръженията, резервните части за индустрията и строителството в строго установени срокове и да не допуска нередовности по вноса, които биха задържали своевременното използване на същите;

к) да се стреми към износ на готови фабрикат, като се използват всички възможности за максимално увеличение износа на произведението от нашата промишленост;

л) в преговорите за търговските ни връзки и за сключване на търговски договори с чужбина да осигури възможно най-голям токов кредит, с р-срочка на платежите в един по-продължителен период;

м) на Министерството на индустрията и занаятите и Министерството на търговията и продоволствието да изработят в срок от един месец пълна номенклатура на машините, апаратите и съоръженията за внос от чужбина, като оточят кои от исканите за внос машини, апарати и съоръжения могат да се изработят от местната индустрия и кои не следва да се внасят като излишни за народното стопанство вследствие на налични такива, но нерационално използвани или излишни във връзка с изпълнението на двегодишния държавен народостопански план.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат отдел „Б“ на глава XI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„XII Цени.“

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава XII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)
„Одобрява се:

1. Средно снижение на цените на индустриалните произведения най-малко с 5%.

2. Да се задържат цените на селско-стопанските произведения на нивото им от 1946 г. и намалят тия, чиито индекси на поскупване е много висок, да се създадат поощрителни цени на някои индустриални култури, особено важни за стопанството;

3. Да се намалят цените на занаятчийското производство и услуги най-малко с 10%.

4. Снижението цените на индустриалните и занаятчийските произведения ще се постигне чрез:

- а) увеличение производителността на труда;
- б) намаляване на превозните и преносни тарифи с 10%;
- в) съкращаване на посредническите ръце при размяната;
- г) рационализация на производството;
- д) режим на икономии;

е) намаляване размера на калкулативната печалба, като размерът ѝ се определи за всеки бранш според времетраенето на капиталовообращението; при калкулирането на цените да се спазва най-строго принципът на необходимо присъщите разходи на предприятието.

5. Да се осъществява системно проучване на ценообразуването чрез Дирекцията на цените.

6. Да се въведе калкулиране на индивидуални производствени цени в някои индустрии, съобразно техническото състояние на предприятията, като се определят единни цени за пазара чрез Изравнителния фонд на цените.

7. Да се измени законът за Изравнителния фонд на цените, с цел за по-голяма маневреност при провеждане ценовата политика.

8. Изпълнението на горните мероприятия се възлага на Дирекцията за цените.

Председателстващ Петър Каменов: Които г-да народни представители приемат глава XII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Подпредседателят Атанас Драгиев заема председателското място)

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„XIII

Капитално строителство.“

Председателстващ Атанас Драгиев: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава XIII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„1. Одобрява се да бъдат увеличени инвестициите в народното стопанство за 1948 г. с 230% в сравнение с 1946 г.

2. Възлага се на отделните министерства, автономни и държавно-автономни предприятия и учреждения и кооперативи, на които е предвидено строителство по плана, да изготвят за всички строителни обекти за 1947 г. проектно-сметна документация и подробна строителна програма най-късно до 1 май 1947 г., която да представят на ВСС. Общините, чиито строителни обекти не са установени, да пред-

ставят проектно-сметната документация и подробната строителна програма за всеки обект на Министерството на вътрешните работи за утвърждение, след съгласуване със ВСС в пределите на определената в плана сума.

3. Отделните ведомства, автономни и държавно-автономни предприятия и учреждения, кооперативи и общини да въведат за всички строителни обекти най-строга оперативна отчетност, като ежемесечно до 5 число на следващия месец дават точни сведения на своите ведомствени ръководства за изпълнението на строителните програми. Всички ведомства от своя страна се задължават да предават тия сведения систематизирани най-късно до 10 число на следващия месец на Върховния стопански съвет.

4. Целият наличен машинен и друг строителен инвентар, собственост на държавни, автономни, държавно-автономни, общински, кооперативни учреждения, организации и частни лица се поставя на разположение на ВСС, който ги разпределя с оглед се постави изпълнението на запланнатото строителство.

5. Всички държавни ведомства, автономни и държавно-автономни предприятия и учреждения, кооперативи, общини и частни лица и организации се задължават да спазват издадените от Министерството на о. с. п. и благоустройството трудови норми и надначния блок за строителните работници, като виновните в нарушение на нормите и надниците длъжностни и частни лица се наказват съгласно закона.

6. Натоварва се Дирекцията на разпределението до 10 април 1947 год. да приведе в известност наличния строителен материал, особено цимента, бетонното желязо, ламарината, дървения материал, гвоздеите и др., и го преразпредели в съгласие с ВСС, съгласно строителния план.

7. Всички дефицитни строителни материали, които ще определи ВСС със специално окръжко, се поставят под режим на разпределение.

8. Главната дирекция на б. д. железници (Главната дирекция на автомобилните съобщения) се задължава, съвместно с Дирекцията на разпределението и Дирекцията на горите, да осигури превозването на строителните материали от производствени пунктове до строителните обекти по отделен и съгласуван със строителната програма план и в точно определени срокове. По същия начин Главната дирекция на БДЖ да осигури превозването на внасяните от вън строителни материали и машини от вносните пунктове до обектите.

9. Министерството на търговията да осигури своевременното внасяне на строителни материали, машини и съоръжения, за да не се допусне никаква задръжка в изпълнението на строителните и монтажните работи.

10. Задължава се Министерството на търговията — респективно Дирекцията на разпределението, да осигури заетите с превоз на строителни материали хора и добитък с необходимите храни и фуражи.

11. Строителният сезон започва на 1 март и завършва на 1 декември всяка година за външните конструкции и строежи и продължава през цялата година за вътрешните строежи.

12. Възлага се на Върховния стопански съвет да изработи и проведе типов договор, регулиращ върху началата на материалната и углавна отговорност отношенията между запланнатите строителни обекти, от една страна, и предприятията-доставчици и финансиращите институти от друга страна.

Председателстващ Атанас Драгиев: Които г-да народни представители приемат глава XIII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„XIV

Финансиране капиталовложенията.“

Председателстващ Атанас Драгиев: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава XIV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„А. Възлага се на Министерството на финансите:

1. Да предвиди в бюджета на държавата за 1947 год. необходимата сума за обезпечаване на държавното строителство.

2. Да предвиди в бюджетите на всички министерства и автономни ведомства плано-статистически служби, като се създадат такива служби в областите, околните и общините — с необходимия за планова работа персонал.“

Председателстващ Атанас Драгиев: Които г-да народни представители приемат отдел „А“ на глава XIV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„Б. Възлага се на Б. н. банка:

1. Да обезпечи банков кредит за финансиране на строителството, предвидено в стопанския план за 1947 и 1948 години, като осигури от банковите институти парични средства, необходими за нови индустриални и други предприятия и за разширение на съществуващите, както и за жилищно строителство на предприятия, включени в народостопанския план за 1947 и 1948 години.

2. Да допуска сключване заеми в кредитни и други институти от страна на министерствата, държавно-автономните учреждения и стопански предприятия за предвиденото по плана строителство за 1947 и 1948 години само по претоварително мнение на ВСС и само при съгласието от страна на същия да се внасят съответните предложения за разглеждане в Министерския съвет.“

Председателстващ Атанас Драгиев: Които г-да народни представители приемат отдел „Б“ на глава XIV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„XV

Общи разпореджания.“

Председателстващ Атанас Драгиев: Които г-да народни представители приемат заглавието на глава XV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Бочо Илиев (к): (Чете)

„1. За да се обезпечи успешното изпълнение народостопанския план за 1947 и 1948 години, да се провеждат следните мероприятия:

а) във всички министерства, ведомства, автономни и частни организации и предприятия да се провежда строга икономия на всички видове разходи за персонала, услуги и материали, да се установят и премахнат излишните и паралелни служби, за да се създават непрекъснато допълнителни резерви за бързото развитие на народно стопанство и осъществяване на непрекъснатото подобряне материалния и културен уровень на трудещите се;

б) да се проведе през първото полугодие на 1947 г. най-строга проверка на заетите в министерствата, държавните и автономни учреждения, общините, кооперативите и други предприятия — чиновници, техници и работници, като всички оказващи се излишни и неподходящи за назначението си и използвани не по специалността си се заменят в същия срок с подходящи лица;

в) да се проведе решително оплътнение на работното време във всички държавни, автономни и обществени организации и предприятия и да се подигне трудовата дисциплина в същите на подходяща висота под личната отговорност на началника и при съдействието на профорганизацията;

г) Финансовото министерство да осигури изработването на един кредитен план за най-целесъобразното обслужване на стопанството и своевременното снабдяване със средства на капиталовложенията по народостопанския план;

д) Финансовото министерство да създаде до 1 май 1947 г. специална служба в системата на Б. н. банка за финансиране на капиталовложенията.

В тая служба да се централизират по установен ред всички държавни, автономни, кредитни, заемни и частни средства, назначени за капиталовложения по плана за строителството;

е) службата за финансиране на капиталовложенията да отпуска средства на строителите само по поименни списъци, съставени от ВСС, и след представяване на необходимата проектно-сметна документация по специално установен от Б. н. банка и одобрен от ВСС ред.

Предприятия, планирани по държавния народостопански план и получили средства по същия за своето строителство, не могат да отчуждават, по каквато и да било причина, своите недвижими имоти, машини и инвентарни предмети без предварително разрешение от Б. н. банка.

Поименните списъци, упоменати в първата алинея на настоящата буква, се изпращат на нотариусите при областните съдилища и на околийските съдии, изпълняващи длъжността „нотариус“.

Председателстващ Атанас Драгиев: Които г-да народни представители приемат глава XV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Министрите и народните представители от мнозинството стават прави и продължително ръкопляскаат)

(Подпредседателят Петър Каменов заема председателското място)

Председателстващ Петър Каменов: Минаваме към точка четвърта от дневния ред.

Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопрокта за разходите през 1947 бюджетна година на Министерството на народното просвещение — продължение на разискванията.

Има думата народният представител Петър Янчев.

Петър Янчев (з): (От трибуната. Посрещнат е ръкопляскания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! На нас предстои да разгледаме и гласуваме един от най-важните бюджети — бюджета на народната просвета. Ако хвърлим само един бегъл поглед върху представения бюджетопроект, ще се уверим, че такъв бюджет може да ни представи само едно народно правителство, което има правилно отношение към просветните нужди на широките народни маси от села и градове. Просветният бюджет на всяко правителство е огледалото за неговата държавна целокупна политика, т. е. дали тя е такава, която има прясните нужди на народа, или обратно — е чужда на народните интереси въобще.

Предложеният ни бюджет е едно вярно отражение на прокламирания след 9 септември 1944 г. левиз: „Прогресивно образование на широки демократични начала.“

Септемврийската революционна промяна в нашия политико-обществен живот наложи промяна и в образователната ни система. Със събарянето на фашисткия режим се сринаха всички догми, предадени на фашистката идеология, която бяха наредили място в теорията и практиката на училищното образование в

нашата страна. Установяването на желаното от народа прогресивно народно-демократическо управление наложи неминуемо и промяна в курса, духа и системата на училищната ни политика.

Ако се върнем само две крачки надире и направим един кратък преглед на развоя на нашето образование преди 9 септември 1944 г., ще се уверим, че нашето образование твърде често е било спъвано и са се прокарвали противоположни разбирания на едно истинско демократично образование, и са се прокарвали елементи съвсем чужди на нашето историческо развитие.

Преди освобождението ни от турското иго в България се създават училища изключително по почин на народа, които още в най-ранните си исторически дни се отличаваха с жажда за просвета. Издръжката на управлението на тия училища се поема от народа. Те се управляват от местни управителни тела — училищни настоятелства. След освобождението ни влиянието на някои европейски държави, главно Германия, отличаваща се с централистични тенденции, и в нашето училище се внасят елементи от тия тенденции, които нарушават строго демократичния му характер. То тръгва из неравен път, който клони към значителен застой във времето на потисничество и управления, произхождащи не от народа, а наложени отгоре от държавния глава. В такива дни са се създали редица спънки от юридическо естество по пътя на образованието, които водят дотам, че голяма част от дената на народа на не добиват необходимото образование. И обратно — когато народът е взимал съдбините в собствените си ръце и е стоял начело на управлението, то и самото образование е добивало по-демократичен вид.

Нашата кратка история от освобождението ни е препълнена с факти от подобен характер. Така например в оня исторически момент, когато народът ни бе освободен от братския руски народ, в страната се установи управление, изходящо из средите на народната свобода. Великото народно събрание, санкано на първото историческо заседание в Търново, изработи основния закон — конституцията, в която с чл. 78 се въвежда задължителното образование за всички деца на народа ни. Създадох се повсеместно народни училища. Всички деца без разлика на пол и произход учеха в едно единно народно училище, при едни и същи условия. Но с идването на българския престол на Фердинанда и засилването на реакционните среди се направи опит да се отклони училището ни от предназначения му исторически и демократически път. Посегна се на конституцията със суспендирането на някои членове от нея и се направи опит към централизъм в управлението. Тоя опит даде отражение и в образователната ни система. От 1887 г. до 1894 г. преднамерено се прокарва централизация в уредбата и управлението на училищата. Времето на министър Живков е характерно в това отношение.

Но здравето залегнало демократично разбиране на българския народ не остави събитията да се развиват по желанието на Фердинанд и неговите верни царедворци. Верни народни синове намираха достатъчно сили в себе си да реагират на тая сатрапия и да държат буден духа на народа ни. Те не пожалиха собственото си спокойствие и оросиха земята ни с кръвта си, но не оставиха народа ни да заспи под натиска и внушението за силна личност и централистично управление. Истина е, че реакционните среди не обичаха образованието на народа и виждаха в него своя враг, затова се мъчеха всячески да ограничат това образование. Тия усилия се изразяваха в редица ограничителни мерки, като приемни изпити, изпити за преминаване от непълна в пълна гимназия, приемане по реда на успеха, ограничаване броя на училищата и учениците, които се приемат, масово изучаване на класически езици, за да се затрудни достъпът от един вид училище в други.

Но тия ограничителни мерки особено се засилиха в последното десетилетие. Докато до края на миналата световна война този курс на образователната ни система, въпреки лъжатушенията, клонещи към демократизиране, се засили след войната преди 9 юни 1923 г., когато властта изцяло бе заета от Земеделския съюз — се предприеха редица демократични законодателства изобщо и по-специално по народното просвещение, като се даде възможност на децата на народа масово да нахълтат в училищата. Въведе се всеобщо задължително образование за всички деца от 7 до 14-годишна възраст, която задължително постепенно се разшири надолу към предучилищната възраст и нагоре в допълнителното образование. Средното общо и специално образование доби особен колорит с тенденция да задоволи нуждите на живота. Гимназията бе разделена на два отдела, като с долния курс същата стана основа на общото и специално професионално образование, та едновременно да служи и за пробен курс с цел — професионалното образование на младежта. Откриха се редица полувисши и висши заведения, които, както гимназиите, бяха разпределени навсякъде, из страната ни.

Но най-важното, което остана като голямо дело от тоза време, е масовото откриване на прогимназии в селата — нещо, което особено се завидя на реакцията, която искаше да запази по-високото образование като привилегия за децата си. Надале се тогава страшен вой срещу това масово откриване на прогимназии в селата и гимназии в малките градове и паланки, като се потчепташе, че качеството на образованието щяло значително да се понижи. Но този вой не бе в състояние да спре общия духовен и стопански ползък, който народът бе ползвал.

Обаче реакцията не спеше. Тя не се задоволи само с протести и предупреждения, а една тъмна юнска нощ се надигна начело с прокобния Цанков и извънши най-престъпния преврат в нашата политическа история. Реки от кръв се проляха, докато реакцията заключи своя режим. Хиляти народни синове паднаха в борбата за свобода и правдини, но реакцията нагледа и голямо упование в свои ръце. След тази дата едновременно с посягане на народните

свободи и правдини Цанков посегна и на народното образование. Първата му грижа беше да отмени всички демократични закони на великия Александър Стамболийски и специално да отмени просветното законодателство на своя предшественик Омарчевски.

Но колелото на живота толкова се бе завъртяло напред, че връщането му в първоизходния пункт рискуваше да ступи зъбите. Ето защо той се залови да отмени само това, което животът не беше още утвърдил. Той запази задължителността на образованието до 14-годишна възраст, но унищожи единното основно училище, като отдели прогимназията от първоначалното училище и закри маса прогимназии. По този начин изкуствено прегради пътя на младежта към прогимназията. Закриха се редица институти за прогимназиални учители, понеже нямаше нужда от такива. Като втора ограничителна мярка бе въведен приемният изпит от III за IV клас. Въвежда се високи учебни такси в гимназиите и пр.

След 1934 г. се премахнаха и училищните настоятелства и окръжните училищни съвети, чрез които народът участвуваше в управлението и ръководството на училищата. Окръжните училищни съвети, които имаха съвещателен характер, бяха премахнати. Висшият учебен съвет в 1923 г. не бе свикан. Всички тия институти, колкото да имаха известни отрицателни прояви, трябваше да се признае, че те имаха и своите добри страни и не биваше съвсем да бъдат унищожавани или замествани с назначени лица, а се налагаше тяхното реформиране.

В тази нерадостна обстановка се развиваше учебното ни дело от 9 юни до 9 септември 1944 г., което особено в последните години се изрази в такава заострена реакция, че едва ли не изгуби своя образ на просветно дело. В последните години на фашисткия пристъп училищата ни се обърнаха едва ли не на полицейски участък, където всяка свободна мисъл се таксуваше за бунтарство и се преследваше от закона за защита на държавата.

Введе се шпионаж между учители и ученици, учители и директори, учители и учители и пр. Известно ни е окръжното на министър Йочов, с което предлагаше да бъдат наказвани, преследвани и уволнявани всички ония учители, които са с прогресивни разбирания. Той нареждаше с това окръжно всички ония, които не се борят срещу комунизма и срещу левичарството, да бъдат уволнявани. И в резултат на това негово окръжно бяха уволнени маса учители. Той издаде и второ окръжно не вече чрез своите подведомствени органи, на които беше изгубил вяра, но чрез Министерството на войната, до гарнизоните, в което се даваше право на началника на гарнизона по свой почин да понася за прогресивните учители. И по силата на това окръжно много учители бяха подгонени и изхвърлени от училищата само затова, защото имаха прогресивни разбирания.

Забрани се празнуването деня на славянските братя Кирил и Методи и в училищата се създаваше антиславянско настроение.

В училищата се създаваха разни организации — на „Бранник“, легионери и други — чрез които се насаждаше ултрашовинистически дух и настроение, чрез които се тормозеха прогресивните ученици и учители. Членуващите в тия организации се ползуваха с особени привилегии, без обаче да се грижеха за тяхното възпитание. Те се комплектуваха обикновено от най-слабите ученици, а техни ръководители бяха хора вън от учителския кадър. За възпитанието на числящите се в тях никой не се грижеше. Легионерите и бранниците освен че бяха слаби по успех, но се отдаваха и на неученически занятия: пиене, пушене и по, без обаче в това отношение да може някой да ги обуздае. Те се налагаха на учители, директори и учителски съвети. В училищата дисциплината бе на едно ниско ниво. Будните и прогресивни ученици се изключваха. Мнозина учители и ученици поставени в невъзможност и застрашени от безмилостно преследване и разкарване по участъците, грабнаха оръжието и излязоха на открит борба. В тая борба на народа ни не малко участие взе по нелегален или легален път и учителството, и то даде своята дан в тоя жесток двубой. Не малко са учителите герои, борци за свободата: Ламби Канлев, Вълчо Иванов, семейството Яна и Никола Лъскови, Славейко Първанов, Стоян Едрев, Христо Кърначев, Христо Чунински и много други борци учители, герои.

Тежката и непосилна борба на нашия народ с цената на десетки хиляди жертви за свобода и народни поавлини се увенча с успех. Дойде 9 септември 1944 г., за да възстанови народните свободи и погребее фашистката тирания, като заличи позора на 9 юни. Днес потънаха на отечественофронтската власт властта на народа, се гради благоденствието на народа във всички области на живота, включително и в образованието.

Г-жи и г-ла народни представители! Правителството на Отечествения фронт след 9 септември имаше много тежки задачи за разрешенче, за да се ликвидира с едно позорно минало но паралелно с това то направи много нещо и в образованието. Ръководимо от тия разбирания, правителството на Отечествения фронт преустрои образованието от институт на фашистка реакция в орган за укрепване и стабилизиране народните сили и народната власт, а едновременно установи авторитета на истината и науката. За тая цел то пристъпи към следните реформи:

1. Прочистване на учебния материал от шовинистическо, великобългарско и фашистко съдържание. По повод на това бяха основно прегледани всички учебници за всички класове и степени и съответно се изработиха почти по всички предмети основни директиви по силата на които се изхвърляше онова учебно съдържание което носи великобългарски, шовинистически или фашистки тенденции.

Очистване на програмата и изкореняването от образователната теория и практика на хитлерофашистката, великобългарска, шовинистическа и крайно националистическа идеология, които системно бяха провеждани десетки години в нашето училище и в нашия културно-просветен обществен живот чрез читалище, културни дружества и институти, национална пропаганда, кино, театър, слово и т. н.

Като най-бележителен завършек на тая противонародна монархо-фашистка политика бе последната катастрофа, която Борис III и фелдмаршалът поднесоха на нашата страна с привързването и към фаталната колесница на хитлерофашизма. Тая катастрофа щеше да струва живота на държавата и свободата на народа ни. България бе пред гибел, ако не бе спасителната власт на Отечествения фронт, която светкавично обърна страната ни към съюза на демократическите народи начело със Съветския съюз, САЩ и Англия против Германия.

Нашият народ бе ориентиран към брата освободител — руския народ, където е сърцето и душата му, а българското оръжие насочено срещу вековния гнетител на славянството — тевтонца. Новият образователен девиз е: антифашистко, демократично образование, истински патриотизъм, любов към родината, любов към народа, към държавата: братство и сътрудничество между всички демократически народи, на първо място между родствениците братски славянски народи, начело със най-големия славянски брат — великия руски народ. (Ръкоплесканият от мнозинството). Любов и обич към всички народи, които зачитат правата на човека, на труда и на труда се човек, създателя на всички материални и духовни блага. Любов и братство между балканските народи. Сега вече българин и сърбин няма да делят мегдан за скиптъра на Душана и короната на Симеона. И двата тия фетиша са изхвърлени от храма на българската и сръбска общественост. Това е новата идеологична линия, по която се развива образователното дело в нашата страна.

Втора линия в днешното образование: изкореняване на всякакъв дух и тенденция на реакционерство. Това ще рече, училището ни да бъде чуждо на всякаква противонародна, реставраторска фашистка мисъл, на всякакви плутократски, олигархически, господарски и тиранически стремежи. Днешното обучение ще има един важен белег — трудов, а това ще рече господство на труда, на трудолюбия се маси, хората на физическия и умствен труд.

Социална правда, социална солидарност, свобода, братство и социално благоденствие за всички слоеве на народа, равномерно разпределение на богатата — ето тия са идеите, които ще движат училищното възпитание днес.

2. В духа на средновековния клерикализъм до 9 септември в нашето основно и средно училище бе намерило достъп и религиозното обучение, което не може да бъде предмет на науката, а на вяра и вярване. Ето защо религиозното обучение бе изхвърлено от програмата на народното училище и направено предмет на частна инициатива, т. е. да бъде преподавано от свещениците, и то само на ония, които желаят това.

3. Премахнаха се приемните изпити за ученици, които искат да постъпят от III в IV клас и от V за VI клас от клоновете в гимназия. С това широко се отвориха вратите на гимназиите за децата на народа. Всеки, който желае, може да постъпи ученик в гимназия. Но тук сме поставени пред една широко отворена врата, която чака още редица разрешения, а именно: да се направи така, че при следването в IV и V клас учениците правилно да бъдат ориентирани към съответния най-подходящ вид средно училище, където биха развили достатъчно своите сили и биха станали творци на култура. Тук се поставя въпросът за професионалната ориентировка.

4. За да се направи средното образование достъпно за децата на народа и по-специално за ония, които нямат средства да отидат на училище в големия град, реши се откриването на 148 пълни и непълни гимназии из малките градове и някои по-големи села. Отвори се широко вратите на гимназиите и университетите за синовете на народа. Откриха се три висши училища в Пловдив, Варна и Русе. Гимназиалните ученици се увеличиха с над 70 хиляди, а студентите — с повече от 10 хиляди. Откриха се и две средни музикални училища в Пловдив и Сливен. Катедрите при Софийския и Пловдивския университети се увеличиха с над 40. Такъв прираст на училища и ученици историята на учебното ни дело не помни.

Тук се извърши нещо подобно на реформата в основното образование, която бе направена с прогимназиите с закона от 1922 г., като такива бяха открити масово из селата. И тогава се надале вой, че се профанираха науката, че нямало условия за съществуване на прогимназии в селата, но животът излезе по-силен. Днес никому не прави впечатление това, че почти всяко село има прогимназия. Така няма да правят впечатление утре и гимназиите в по-големите села и паланки. Самият народ ще запази в паметта си интелигентността, която ще работи за подобрене на духовната и материалната култура на народа ни. Ще се подеме инициативата за хигиенични жилища, електрическо осветление, напътелни канали, водопроводи, канализация, училища, градини, читалища, кино, театър, кооперативни стопанства и пр. И тогава ще се получи едно обратно явление: вместо нашата интелигентия да бяга от селото в града, ще се започне едно поселение от града към селото. Днес 90% от нашите села са потънали в мрак, кал и липса на елементарни условия за живот.

5. За да се направи достъпно образованието и въобще културата, проведена се правописната реформа, която цели по-лесно обладаване на правописа.

6. Откриха се много вечерни гимназии за стари и млади, които нямат или не са имали възможност да посещават училище, но желаят да се сродят с науката. Откриха се при гимназиите вечерни курсове за частни ученици.

7. В духа на разбирането, да се направи образованието достъпно за народа, премахна се ограничението във възрастта за частните ученици.

8. Създаде се държавно издателство с цел да се набавят евтини учебници и литература за ученици и учители.

9. От програмата за гимназиите се премахна изучаването на класическите езици, които обременяваха всички ученици с отживялата времето си материя. Ако за някои висши специалности са нужни тия познания, ще се дадат на място и навреме в университетите.

10. Въведе се в програмата за основните и средни училища от първи до седми клас по два часа руски език седмично. Нашите отношения с великия ни освободител, руския народ, са ясно определени: вечна братска дружба и братско сътрудничество. С това нововъведение, освен че се затвърдяват тия братски отношения, но ще се даде възможност на нашия народ да се ползува от богатата съкровищница на руската наука, литература и изкуство, техника и социално строителство.

Г-жи и г-да народни представители! Демократизирането на образованието предполага и една важна предпоставка относно материалните условия. И в това отношение предложеният ни бюджетопроект прави голяма крачка напред. Най-малкото една народна власт, като тая на Отечествения фронт, може да си затваря очите пред тая голяма нужда и необходимост за демократизиране на образованието. Въпреки тежките условия, като последни от фашистките режими и военни години, бюджетопроектът ни предлага чувствителни суми.

Демократизирането на образованието изисква, с всички материални и морални жертви, децата на народа да добият максимум общо и специално образование, без което те не ще могат да се грижат за себе си, нито могат да станат носители на нови културни възможности и постижения. Като непосредствено следствие от тия разбирания се налага принципът за безплатност и общозадължителност на образованието.

Не е достатъчно да се направи образованието общо задължително за всички деца до известна възраст. То трябва да се направи действително достъпно за всички, които се включват в тая възраст. Първата стъпка към това е безплатността на образованието. Но то значи не само освобождаване от такси, а всестранно подпомагане с пособия, храна, облекло, която подкрепя ще даде възможност и на най-бедното дете да посещава редовно училище.

Демократизиране на образованието значи: с всички материални и морални възможности подкрепени децата на народа, да добият максимум общо и специално образование без което те не могат да бъдат достатъчно полезни на себе си, нито да станат носители на нови културни възможности и постижения.

От данните на училищната статистика, г-жи и г-да народни представители, се вижда, че за учебната 1934/1935 г. в България са подлежали на задължително обучение 988.375 деца. От тях са постъпили в училище 908.980 деца. От постъпилите в първо отделение 186.414 деца след 4 учебни години от тях са завършили четвърто отделение 147.641 деца, т. е. от постъпилите в първо отделение преди 4 години деца 38.773 не са завършили четвърто отделение. Те са останали да поитаят в по-долните отделения или са напуснали училищата.

От завършилите четвърто отделение 147.641 деца през следната година постъпват в първи клас 113.268 ученика, а 37.377 са прекъснали по-нататък учението си, т. е. 1/3 от завършилите четвърто отделение не следват по-нагоре. Или от постъпилите през 1934/1935 г. в първо отделение 186.414 деца след 4 години в първи клас постъпват 73.146 ученика по-малко. Не по-окуражително е положението и с завършилите трети клас. От постъпилите в първи клас 113.268 ученика след 3 години завършват трети клас 79.431 ученика; или от постъпилите в първи клас преди 3 години не завършват трети клас 33.831 ученика — едва третината от учениците постъпили в първи клас.

Фактът, че сега остават толкова много деца вън от училище, и то през периода на задължителното образование, говори, че принципът на общозадължителност на образованието още не е намерил своето окончателно разрешение, въпреки наличността на закона, който задължава децата от 7 до 14-годишна възраст да посещават училището. Това се дължи, доста много на лошите материални условия.

Друго нещо, което трябва да стане в нашата образователна система, г-жи и г-да народни представители, с оглед на новото време и новите нужди на народа, е да бъде засилен трудовата подква в нашата образователна система. В зависимост от това самата учебна материя и организацията на учебното дело трябва да претърпят редица промени.

Тук се поставя въпросът за правилно насочване на младежта, т. е. за професионалната ориентировка. Това може да стане през горния курс на прогимназията и долния курс на гимназията, като ориентировката се извърши и от специалисти — училищен лекар, педагог и социолог, които внимателно да проучат педагогически, физиологически, психологически и социологически ученика и му дадат съвет за подходяща професия.

Казах, че образователната ни система трябва да се нагоди към новите нужди. Нашето училище трябва да стане училище за живота. Обучението и възпитанието трябва да е свързано с земеделския, стопанския, занаятчийския, техническия и производствения живот в нашата страна. Трябва да се даде място и значение в програмата на ония дисциплини, които служат и улесняват стопанството,

техническото развитие и индустриализация на страната ни: математика, физика, химия, астрономия, естествена история и др. Да се засили връзката между научните познания и практическия с опити, земеделски, занаятчийски, кооперативен и индустриален обществен живот.

Още на времето си Жан Жак Русо искаше да възпита и образова своя Емил да бъде такъв идеален гражданин, който при каквото и усложня да понася в живота, да може да се справи с всички трудности, а не като нашите средношколници и висше-образованци: щом свършат, чудят се кой път да хванат, и всички чакат от държавната градежа. Е, о защо Русо иска неговият Емил да се погрижи за живота. „Да живее е занаятът, на който аз искам да науча моя възпитаник!“ Но според Русо животът не се състои в празно мислене и бездействие, но в пълна дейност на всички органи — „Да живеем, не значи да дишаме, а значи да работим, да творим в действително всички органи, всички сетива, всички способности, всички части от нашето същество, които ни позволяват да чувстваме, че съществуваме.“

Оносно трудовото обучение ще си позволя да дам кратки цитати от видни педагози.

Лютер: „Училището трябва да възпитава не за училището, а за живота. Училищата, казва той, трябва да бъдат работилници, които да кърпят от работа.“

Лок: „Аз не се заблуждавам, като наричам кой и да е труд, и то специално за уметствените работници, почивка.“

Русо: „Всеки човек е дължен с труда си да се отплаща на обществото. Човек, бил той беден или богат, силен или слаб, който живее празно, е крадец.“ За своя Емил той казва: „По-добре е да бъде обузар отколкото стихоплемец.“

Песталоци: „Работата упражнява ума и придава сила на чувствата. Тя предава значението и чистотата на живота от вредните предразсъдъци и заблуждения.“

Залцман: „Нима ръцете на човека не са му най-добрите инструменти, нима можем да очакваме, щото душата да може да прояви всичките си разнообразни сили, ако ръцете не са годни за никаква работа?“

Трудът, който ние трябва да издигнем в нашите училища, като една висша проява, има и своето физиологическо значение и оправдание. Занятието с физически труд извиква в движение цялото същество и циркулирането на кръвта става по-бързо, дишането — по-пълно и по-дълбоко, което предизвиква по-голям апетит и при това силни и нормални функции на целия организъм. Трудът докарва приятен сън.

В предложеният ни бюджетопроект има и друго нещо, г-жи и г-да народни представители, което го прави народнически и което прави чест на отечественофронтовското правителство и специално на министъра на народното просвещение. Това са предвидените суми за „Септемврийче“, ЕМОС и „Демократичната младеж“. (Ръкоплескания от мнозинството)

Опозиционните представители отрекоха тия организации. Може би те са прави, може би тяхното отношение към тия организации е оправдано, може би те скърбят за бившите организации „Бранник“, „Легиона“, „Отец Паисий“, които култивираха ултрашовинистически схващания и тенденции, които се създаваха като авангард в подкрепа на капиталистическото господство в подкрепа на една тираническа власт, произлязла не от народа, една власт на едно малцинство в нашата страна, която узурпираше правата на народа и която отричаше труда като фактор на прогреса. Друго и не можеше да се очаква от представителите на реакцията, които днес в Народното събрание се явиха като достойни заместители на гробокопателите и катастрофаджията в нашата страна.

Опозицията си е нахлузила маската на приятели на народа, за да прикрие истинската си природа като защитница на едрия и спекулативен капитал, на едрите собственици и достойни заместители на ония, които не могат да покажат фирмите си пред широките народни маси от села и градове. Кое полезно дело те подкрепиха в Народното събрание — кооперативните стопанства, аграрния закон, здравеопазването на народа, стопанския държавен план и пр.? Всичко порицваха, всичко отричаха. Нашият Парламент не помни да е имало някога такава злостна, противонародна и вражеска опозиция. И тук, и долу между народа тя пръска отрова върши саботаж и то ваи души. Чудно ли е тогава, че нейните представители се обявяват против организациите „Септемврийче“ и ЕМОС?

Никола Алексиев (ЗНП): Вие оправдавате тогава всички режими. Вие казвате, че не е имало такава опозиция. Значи, оправдавате всички режими.

Цветан Максимов (ЗНП): Учителите учат децата да шпионират.

Петър Янчев (З): Истина е, г-н Алексиев, че не е имало такава опозиция.

Илия Игнатов (К): Този селски кръчмар какво отношение може да има към тия неща!

Никола Алексиев (ЗНП): Вие оправдавате даже и онези, които са искали да създадат полицейска държава.

Петър Янчев (З): Не е вярно. Вие, които днес се явявате под маската на Земеделския съюз...

Цветан Максимов (ЗНП): Даже учителите учат децата да шпионират.

Петър Янчев (З): ... вие сте дерайлирали под 90° ...

Един от опозицията: Обърка се.

Петър Янчев (З): ... под 180° от линията на Земеделския съюз, от разбиранията на великия Александър Стамболийски. (Ръкоплекания от мнозинството) Кажете, г-да, на коя позиция стоите? На Земеделския съюз? (Възбуждения от опозицията) Вътрешната политика на Александър Стамболийски е водена в духа на програмата на Отечествения фронт. (Възбуждения от опозицията) Александър Стамболийски беше за единството на славяните, а вие днес искате да създадете от нашата страна плацдарм за борба срещу славянските народи.

Един от опозицията: Тъй ли?

Цветан Максимов (ЗНП): Това е клевета.

Серги Златанов (ЗНП): Александър Стамболийски не е казвал Земеделският съюз да бъде слуга.

Председателстващ Петър Каменов (Звъни)

Петър Янчев (З): Г-жи и г-да народни представители! Господата от опозицията в своя печат и в своите изказвания не само отричат организациите „Септемвричче“ и ЕМОС, но искат и тяхното разтурване. (Възбуждения от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов (Звъни)

Петър Янчев (З): Ако се разгледа уставът на детската организация „Септемвричче“, и слепецът ще види, ще разбере характера и задачите на тази организация. Миналата година само организация „Септемвричче“ уреди 164 лагери, в които летишеха 23.240 деца, за които държавата е изразходвала само 8.000.000 лв., а повече от 90.000.000 лв. са събрани от родителите на заможни деца, общините, кооперации и други организации. От всичко 756.508 деца и юноши в „Септемвричче“ са организирани 590.279 ученика до 31 септември 1946 г. (Ръкоплекания от мнозинството)

Един от опозицията: Казинонна организация!

Петър Янчев (З): Няма българско село без организация „Септемвричче“. В духа на нейния устав тя върши една просветна работа. Само през миналата отчетна година са проведени 73.048 събрания, на които са изнесени 40.188 беседи на следните теми: Новата учебна година; Монархията и републиката; Българският писател Йордан Йовков; Иван Вазов — народен поет; Народните будители; Денят на детето; Народният учен и учител Асен Златаров; Вредата от алкохол; За спестовността; Произход на земята; Поява и развой на земята; Появата на живота върху земята; Значението на книгата; Как да си учим уроците, и др. Събранията обикновено се провеждат от самите ученици под ръководството на ръководителя-учител. (Възбуждения от опозицията) Част от беседите се изнасят от учениците, особено в прогимназиите. Децата изнасят беседи във връзка с материала, който се изучава по история, география, естествена история и др.

Целта дейност на „Септемвричче“ е пряко свързана с учебно-възпитателната дейност на училищата. Нищо не се върши без знанието на учителите и училищните власти. Почти навсякъде свързаните ученици по успех подпомагат по-слабите. Средният успех на учениците, които влизат в „Септемвричче“, се движи между добър и много добър, а на учениците несептемвричетата — между добър и среден.

Един от опозицията: Обратното е вярно.

Петър Янчев (З): „Септемвричче“ участва активно при всички празници на народа, училищните и детски такива. „Септемвричче“ организира утрата, забавия, посещения в фабрики и предприятия, списва стенвестници, устройва събори и пр. В областта на физическата и спорта „Септемвричче“ също взема участие.

Септемвричетата се приучват и на труд. Те участват във всички трудови акции в селата и в градовете, заедно с възрастните и младежите, а понякога сами уреждат такива. (Възбуждения от опозицията) Проведени са 267.232 трудови дни, в които са взели участие 532.906 септемвричетата. Тази дейност обикновено се изразява в почистване и украса на училищата, в помощ на жътвата, засаждане, посаждаване овощни дръвчета, работа в училищни градини, а някъде в подпомагане на кооперативни стопанства. На много места в страната на септемвричетата са отпуснати по няколко декари земя, след което са се радвали на плодовете на своя труд.

Говорки тия многобройни дейности г-жи и г-да народни представители, са известни на представителите от дясно, на най-новата либерална демокрация у нас, обаче тях ги стига чл. 2 от устава на „Септемвричче“, който гласи: „Септемвричче“ е обща, народна, антифашистка, културно-просветна и възпитателна детска и юношеска организация“. (Ръкоплекания от мнозинството)

Илия Игнатов (К): Това ги стига тях.

Петър Янчев (З): А чл. 8 гласи: „Септемвричче“ внедрява у децата и юношите любов към Отечествения фронт, ненавист към фашизма и всяко предателство към Родината“.

Кочо Бонев (ЗНП): Преоблекъл се Алия, погледнал се — пак в тия!

Илия Игнатов (К): Кочо Варела да слуша.

Петър Янчев (З): Ако те смятат, че тия членове от устава на „Септемвричче“ ги стягат, толкова по-зле, защото в такъв случай те не са приятели на антифашисткото възпитание и образование. Ако те не са израстъци на най-новия фашизъм у нас, защо ще се тревожат от тази ненавист към фашизма, за която е реч в чл. 8? Ако те не са предатели към Родината, защо ще се плашат от ненавистта, за която се говори също в чл. 8 — ненавист към всяко предателство към Родината, която трябва да се издигне в култ в душите на подрастващото поколение?

Министър Антон Югов: Този, който не вижда враговете, той не може да люби народа си. (Възбуждения от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов (Звъни)

Петър Янчев (З): Другата организация, която г-дата от опозицията отричат, е Единният младежки общоученически съюз — ЕМОС, която е също дело на Отечествения фронт, рожба на 9 септември. Непосредствено след 9 септември в училищата започнаха да се образуват отделни младежки организации, които умело се използваха за навлизането в тях на прикрилите се останки от бившите организации на легионерите, ...

Един от опозицията: Те са при вас.

Петър Янчев (З): ... на бранниците, на ратниците и др., които започнаха да вършат своето разрушително дело. Създадох се разгорещени партизански борби в училищата, което им пречеше да се отдават за създаване в училищата на здрава дисциплина, а на учениците се пречеше да се отдават на спокойна и нормална учебна работа.

Единната училищна организация се създаде, за да се ликвидира с това положение, да се пресече веднаж завинаги пътят на фашизма към училищата, да се изкоренят фашистките остатъци, да се създаде необходимата атмосфера за учебно-възпитателна работа. Ако господата от дясно виждат в това злото за техните котеири сметки, то пък от другата страна това е за доброто на трудовия народ от градове и села. Те днес искат разтурянето и на тази организация, а забравят, че организацията ЕМОС се създаде, когато и самият г-н Никола Петков и неговият събрат г-н Коста Лулчев бяха членове в президиума на първия конгрес на комитетите на Отечествения фронт, когато първият беше дори министър и подпредседател на Министерския съвет. Тогава се реши създаването на тази организация. (Възбуждения от опозицията)

Петър Сърбински (ЗНП): Няма такова нещо.

Петър Янчев (З): Те днес плачат, защото 95% от училищната средношколска младеж прегърна делото на Отечествения фронт.

Един от опозицията: Не е вярно.

Петър Янчев (З): Аз бях делегат на конгреса на Националния комитет на Отечествения фронт и зная.

Един от опозицията: От името на кого говориш?

Петър Янчев (З): Те днес плачат, казвам, защото 95% от средношколската младеж прегърна делото на Отечествения фронт. Днес ЕМОС наброява 176.498 от всичко 186.010 ученици и ученички.

Ето от къде е страхът на господата — защото ЕМОС не оставя място за тях в средните училища. (Ръкоплекания от мнозинството) Днес в нашите училища, г-жи и г-да народни представители, се разгръща една широка ученическа самостоятелност за масово спортуване, за общоученически физкултурни тържества, за широка културно-просветна дейност.

Основната задача на ЕМОС е да даде демократично образование на средношколската младеж, да подготви от нея преданна народна патриотична интелигенция, да направи шото бъдещите учители, лекари, агрономи и пр. да бъдат не само добри специалисти, но и добри организатори в своята област.

Петър Сърбински (ЗНП): Но и добри марксиста, диалектици.

Петър Янчев (З): Проведени са просветни и организационни събрания през миналата учебна година 50.805, а сега само до 15 февруари тази година — 52.735; организирани са 1.421 кръжоци с 3.913 събрания миналата година, а тази година за пет месеца — 1.244 кръжоци с 5.551 събрания. Всичко това е една богата обществена школа за учащата се младеж.

Органиът на ЕМОС е най-любимият вестник на емоосци. Той има тираж 120.000 броя и излиза седмично.

Под знака на ЕМОС за повишение на успеха и дисциплината се получават значителни резултати. По пътя на благородното състезание

знание за по-добър успех и поведение между отделните класове, гимназии и пр., отношенията на ЕМОС към учебно-възпитателната работа са само положителни.

ЕМОС днес е любима организация за цялата младеж. В своето приветствие до втория конгрес на ЕМОС др. министър-председател Георги Димитров поставя втората голяма задача на нашата средношколска младеж: „Учениците и ученичките не бива да се развиват едностранчиво, като тесногърди буквоеди, откъснати и непригодни към живота, а трябва да бъдат способни и готови да дадат своята дан за преуспяването на родината.“

ЕМОС е школа за борческото, патриотичното, демократичното и прогресивно възпитание на средношколската младеж. Наред с отечественофронтовското училище, ЕМОС издига, възпитава и обучава подрастващите кадри — строители на Народната република, които ще се вляят във всички области на нашия стопански, културен и обществен живот.

За разтурянето на тая именно организация, г-жи и г-да народни представители, днеска се издига искане от опозиционерите. ЕМОС — това била фашистката организация „Бранник“! Да се твърди това, е глупост. Разликата между „Бранник“ и ЕМОС е голяма, колкото разликата от небето до земята. Преди всичко „Бранник“ беше фашистката организация, която възпитаваше в фашистки антинароден дух. „Бранник“ беше инструмент в ръцете на фашисткото правителство за приобщаване народната младеж към фашизма. „Бранник“ никога не се занимаваше с успеха и дисциплината на учениците. „Бранник“ беше казионна организация, а ЕМОС е дело на самата младеж. Неговите ръководства са изборни и своя организационен живот организацията гради на широки демократични основи.

Да се иска днес разтурянето на ЕМОС, не означава нищо друго, освен възвръщането на фашизма в училищата, създаването отново на разногласия и партизански борби между учениците и спъване развитието на учебното дело у нас.

Г-жи и г-да народни представители! Изказвайки се върху бюджета на просветата, не може да не се говори за най-важния фактор за просветното ни дело — учителя. Какъв трябва да бъде учителят, за да може успешно да изпълни своята задача за възпитанието и образованието на народа? Очевидно, от качествата на учителя, в неограничени размери зависи успехът и качеството на работата в училището. Учителят е най-важният елемент в педагогическия процес. Делото на учителя, по своята външност скромно, е едно от най-величествените дела в историята. Ето какво казва за учителя великият руски педагог Константин Димитриевич Ушински: „Възпитателят, стоейки на висотата на съвременния ход на възпитанието, се чувства като жива халка, творчески член на големия организъм, борейки се против невежеството и човешките пороци, чувствава се като връзка между всичко, което е било благородно и възвишено в човешката история и новото поколение, като защитник на светлите завети на хората, които са се борили за истина и добро. Той се чувства като жива връзка между миналото и бъдещето... Неговото дело, скромно по външност, е едно от най-великите дела в историята.“

Но за да бъде успешна учителската работа при възпитанието и обучението, учителят трябва да притежава основните и най-важните качества в процеса на неговата педагогическа работа:

1. Учителят трябва да обича своята работа и жертвувателно да ѝ се отдаде.
 2. Учителят трябва да се въоръжи и разполага с знания.
 3. Учителят трябва да има практическа педагогическа подготовка — да разполага с практически и научни знания.
 4. Учителят трябва да разширява и повишава своите знания.
- Учителят трябва да обича своята тежка, но почтена работа. Без любов, без да се отдаде всецяло с цялата си душа на изпълни своята работа, възпитателната дейност на учителя ще остане формална, чиновническа, и най-после не може да има желаните резултати и дълбоко въздействие.

„Възпитателят не е чиновник, а ако е чиновник, не е възпитател“ — казва Ушински.

Дистервег — друг педагогически мислител — казва за учителя: „Учителят учи до онова време, докато сам се учи. Който е отхвърлил учението и е престанал да се образова, той не може да образова другите... Без чувството и желанието за непрекъснато самообразование, в човека умира учителят.“

Учителят, значи, трябва постоянно да сипва елей в своето кандилце, за да може то да топли и свети. „Слепец не може да води“ — казва една народна поговорка. Ето защо на българския учител трябва да се дадат всички възможни условия той да расте и да прибавя все нови и нови знания, необходими му като учител и единствен почти културтрегер в българското село.

Правителството на Отечествения фронт си дава ясна сметка за значението на учителя, като един от най-важните фактори за просветното ни дело и като учител на малките, и като учител на възрастните. Колкото и да смятаме, че всичко е извършено за учителя, все има още нещо, което трябва да се направи при една по-добра стопанска и финансова обстановка.

Не може да се отрече, че мнозина наши учители съперничат на финните европейски учители. Днешният учител не черпи знания само от наустницата, а от мировата литература по разните отрасли на науката. Учителското съсловие най-много чете у нас, то не се дели от списанието, книгата и вестника.

Нека признаем, че нашето училище днес стана авторитетно пред обществото. Учителят дава и ще продължава да дава своята дан, да издига все повече и повече на по-голяма висота училището на Народната република България. Неговото предназначение като учител на

децата в училището, като учител на възрастните, като водач и водещ новител на много начинания в населеното място го издига, като първенец между равните и като достоен водач. Неговата дейност в училището, кооперацията, трудово-кооперативното стопанство, вечерното училище го издига и с това повдига и авторитета на учителя.

Учителят днес ще трябва да приобщи своите усилия към тия на целия трудов народ от села и градове за реализирането на двегодишния стопански план. Неговите познания, подготовка като единствен културен трепер, особено в село, ще подпомогнат народа в изграждането на благоденстваща България.

Правителството на Отечествения фронт високо цени дейността на учителството в училището и вън от него, и за тая градивна и полезна дейност то ще бъде поощрено и насърчено. В бюджетопроекта се предвиждат значителни суми за облекло, обука. Предвидена е по § 39 за издръжка на курсове, конференции и учебни съвети сумата 40.000.000 лв., когато фашистките бюджети не даваха нищо в тая насока.

Друго нещо, г-жи и г-да народни представители, което съществено отличава просветния бюджет за 1947 г. от фашистките такъв от преди 9 септември, е, че в него е предвидена една чувствителна сума по § 31 от 140.000.000 лв. за стипендии, а именно: до 2.000 лв. месечно за следване в основните, практическите и средните общо-образователни, професионални и специални училища; до 5.000 лв. — за следване в институтите за детски, първоначални и прогимназиални учители, в Музикалната и Художествената академии, във висши училища и университетите; до 5.000 лв. — на лица завършили висше образование за специализация в чужбина, стипендии на студенти-французи от училището за източни езици в Париж за следване в България; стипендии въз основа на взаимност на чужди поданици за следване в българските университети, висши учебни заведения и научни изследователски институти или за специализация в същите.

Чрез гласуването на бюджета не се законодателства, обаче аз ще си позволя да отправя апел, щото приготвеният законопроект за висшето образование да бъде внесен още в настоящата сесия. Това е повече от необходимо, за да може да се нагоди висшето ни образование с оглед нуждите, продиктувани от новото време.

Друго пожелание, което имам, е: при бъдещето законодателстване за самоуправлението на общините да бъдат с закон възстановени училищните настоятелства, макар не в тоя вид, в който бяха преди 1934 г., но да бъдат реформирани. Училищните настоятелства съществуват под една или друга форма още до освобождението, запазват се и след това, като през всичкото време са играли важна роля главно по отношение на стопанското закрепване на училищата и социалното подпомагане на ученици и учители. Грехите за намолване или построяване на училищни сгради, поддържането им, набавяне на покъщнина, учебни помагала, отопление, уреждане на трапезонии и т. н., са били първа задача на училищните настоятелства. И в това отношение те имат безспорно големи заслуги. Чрез своите избраници, училищни настоятели народът е имал възможност да проявява грижи си за образованието на българските деца, грижи за по-голяма просвета и по-добре уредени училища. Наред с тия чисто стопански и социални задачи, на училищните настоятелства, както до освобождението, така и по-късно до 1934 г., е възлагана задачата и за подбор и назначаване на учителите в основните училища.

Колкото и демократична да е тая мярка, на практика тя доведе в повечето случаи до отрицателни резултати. След като напълно се съгласявам, че това беше един недъг на бившите училищни настоятелства, които наистина на много места неправилно процедираха и допускаха грешки, от които страдаха и училище и учителство, твърдя, че тая наредба-закон отива в друга крайност: тя унищожи напълно училищните настоятелства като представители на народа и ги превърна в послушно съвещателно тяло на своя председател — общинския кмет. Според наредбата-закон училищните настоятелства не се състоят вече от избрани народни представители, а само от назначени лица: общинския кмет и други служебни лица. По тоя начин фактическото участие на народа в грижите му за училището — макар и тия грижи да са чисто стопански и социални — беше отнето. Дългогодишното право на българския народ да се интересува за своите училища, да ги подпомага и подрежда му беше отнето, тъй като и кметът не е негов избранник, а назначено лице.

Имаме обаче всичкото основание да вярваме, че при бъдещето законодателстване относно самоуправлението на общините и училищата отечественофронтовското правителство ще премахне тоя недъг и ще възстанови училищните настоятелства в функциите им, щото се отнася до грижите по стопанските, културни, социални и възпитателни задачи на училищата.

Отечественофронтовското правителство ще върви все напред и все напред към пълното демократизиране на образованието.

Заявявам от името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз, че ние ще гласуваме предложението на бюджетопроект на Министерството на народното просвещение. (Ръкоплескания от министърството)

Председателстващ Петър Каменов: (Давам 10 минути отдых)

(След отидна)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Заседанието продължава. Има думата народният представител д-р Кирил Драмалиев.

Д-р Кирил Драмалиев (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Уважаеми народни представители и представители! Режимите до 9 септември полагаха нищожни грижи за народната просвета. Те не се нуждаеха от просветен народ. Невежественият народ се управлява по-лесно. Едно щастливо изключение прави земеделското управление в 1919-1923 г. То допринесе твърде много за демократизиране на образованието. Предиговоривият изтъквания реформи, които Земеделският съюз направи на времето си в

областта на народната просвета. Но след 9 юни една от първите грижи на фашисткото управление бе да анулира ония постижения в областта на просветата, които Земеделският съюз осъществи. Както за целия обществен живот, така и по-специално за просветата настъпи черна нощ. Народната просвета тръгна назад и това упадъчно движение на просветата намери отражение в статистиката за първото десетилетие след 1934 г.: почти една трета от населението на страната неграмотно — 31.6%; 6.8% от населението завършва прогимназиално образование, което по конституцията е задължително; само 3.8% завършва средно образование и само 1% висше образование. Ясно е, че средното и висше образование бяха привилегия за синовете и дъщерите на привилегирования горен слой. Една трета от училищните сгради — непригодни или напълно негодни.

Това заварихме на 9 септември. Инвентар, лаборатории, институти, кабинети, пособия — крайно недостатъчни и в плачевно състояние. Цялата просвета през този 21-годишен период бе проникната от мракобесен реакционен дух. Насаждаше се, както знаете, великобългарски шовинизъм, нужен за подготовка на масите за втората световна война, умраза към съседите, безразсъдно национално самолюбие. При фашизма — умраза към славянството, към руския народ и величаене на фюрера и на германската раса. Университетът и Академията на науките станаха расадници на най-мракобесни расови или великобългарски теории. От там излязоха най-свирепите водачи и палачи на българския народ. Не наука, а съзнателно затъпяване, заблуда и помрачение на общественото съзнание — това бе главната цел на образователната дейност в трите вида и степени училища. Всичко прогресивно се подлагаше на бесен терор. Хиляди учители бяха уволнени, хиляди студенти и ученици изгонени от училищата, хвърляни в затвора и разстрелвани. Прогресивните учители и ученици се обаче не преклониха глава. Те взеха най-активно участие в нелегалната борба, партизанското движение, дадоха маса жертви в извоюване на народната победа.

След 9 септември — нова ера и за народната просвета, нова просветна политика, нова оф просветна програма. На първо място, ние се връщаме към просветната политика на Земеделския съюз: демократизация, широк достъп на масите до образованието и също и до повисшето образование. Докато до 9 септември в цялата страна има 180 детски градини, днес те са 549; 140 детски домове — днес към 600 и 2.000 летни детски домове през ваканцията; гимназиите от 137 стават 258. Разширява се и преустройва професионалното образование и висшето образование. Създадох се университети в провинцията. Броят на студентите от 13.500 пораста на 52.000. През вечерни курсове за възрастни, неграмотни и малограмотни хора минаха над 20.000 души и от октомври миналата година ние вече имаме 38 вечерни гимназии.

Втората задача на оф просветна програма беше преустройството на учебното дело от предучилищното образование и възпитание до висшето образование, изключително и Академията на науките. Вие знаете, че Академията на науките вече е по закона, гласуван от Великото Народно събрание, неоткъсната от обществения живот на страната, а е най-висшият държавен научен институт. Пребди в близко бъдеще да се гласува и законопроект за реформиране на висшето образование. Действителна наука ще се преподава в нашите университети в бъдеще — не схоластика и не реакционни теории.

Болно беше, криво беше на един от ораторите, че ние въвеждаме диалектическия материализъм в университета. Това не било наука, това било само едно философско учение. Да прощава г-н ораторът, но това не е така. Диалектическият материализъм не само че е наука, не само че е мироглед, но той е единственият научен метод на мислене. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от опозицията: Не е наука.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Благодарение на диалектическия материализъм големите учители Маркс и Енгелс можаха още преди 80 години да предскажат гражданските войни и световните войни, които човечеството преживява. В 1887 г. Енгелс можа да предскаже, че германоруският милитаризъм може да води само мирова война и никъква друга война. И ние имаме онова великолюбно, чудно държане на генералисмус Сталин в началото на войната, когато много прогресивни и смели хора затрепераха от страх пред успехите на германските войски. Тогава генералисмус Сталин благодарение на своя диалектически метод на мислене, на своя диалектически мироглед, можа да каже успокоителните и твърди думи, които се сбъднаха — че хунското настъпление на фашистите ще бъде само един епизод, един кратък епизод от войната, но че германската армия ще бъде бит. И това се изпълни. (Ръкоплескания от мнозинството)

И ако съвetskата държава можа да създаде най-мощната армия, да бие въоръжената до зъби нападателя германска армия, ако можа да постигне такива чудни резултати в стопанството и културата, то се дължи преди всичко на диалектиката, на научната теория, която там способствува и е в основата на практиката в Съветския съюз.

Това по отношение духа и съдържанието на нашето висше образование, което предстои да се реформира в близко време; науката в служба на народа, в най-тесен контакт със стопанското строителство на страната.

Бюджетът за 1946 г. се увеличи с 61% спрямо последния фашистки бюджет. Един милиард лева се отделиха само за Университета. Никого в миналото никоя власт не е отделила, и то в такива тежки времена, такива големи кредити за народната просвета.

От настоящия бюджет за 1947 г. кръгло 10% са за просветата. На второ място между бюджетите на 16-те министерства стои бюджетът на Министерството на просветата. Над 400.000.000 лв. по силата на новите цитни таблици се дават за увеличение заплатите на учителите и 171.500.000 лв. за безплатно формено облекло и обуша на учителите. Недостатъчно е, без съмнение. Ние прекрасно знаем в какво тежко положение е българското учителство. Но учителството, хвърлено в мизерия и жестоко преследвано от фашистките режими,

ежедневно се убеждава в новото, положително отношение на народната власт към просветата и науката. То вижда, че малкото, което се дава днес, е само едно начало, дадено при изключително тежки за държавата обстоятелства. Все по-бързо и ония учителски слоеве, които бяха повлияни от фашизма, се приобщават към ОФ, въпреки злостната агитация на вас, опозиционерите. Професори, учители, учещи се, масово се записват в националната трудова бригада. Учителството също разбира много добре, че неговото пълно благоденствие ще дойде само като резултат на всеотдайното разгъване на производителните сили на страната. 110.000.000 лв. повече се предвиждат за стипендии в сравнение с миналата година; от тях две трети за следващите за учители. 37 стипендии имаше при фашизма. 1.900 стипендии бяха дадени през миналата година. (Ръкоплескания от мнозинството) Ние ще ги увеличим още повече.

Петър Сърбински (ЗНП): На ремсистите!

Д-р Кирил Драмалиев (к): За курсове и конференции за пръв път миналата 1946 г. се отпуснаха 30.000.000 лв. През настоящата година се дава 40 милиона лева за курсове и конференции, за всеотдайна идеологична и педагогическа подготовка на учители в духа на новото отечественофронтовско училище.

Септемвриче, ЕМОС, Студентският фонд — болката на нашата опозиция. 110.000.000 лв. дава държавата за народните младежки организации.

Петър Сърбински (ЗНП): Комунистически младежки организации!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Скръб, дълбока скръб обладава нашите опозиционери. Аз не зная как да ги утешим. Но тяхната скръб е примесена с присъщата им злоба. Крум Славов казва: „Вие предлагате такива кредити, за да можете да тровите българската младеж с ваквите партийни схващания“. Така ли е, г-н Славов? Не е така. Това вие знаете много добре. Другаде ви боли вас.

Нека видим що се изнася в така ненавистния на вас антифашистки или демократичен час, за който вие пространно говорите. Окръжно № 126 от 27 март 1947 г.: „За да се запознаят учащите се по-отблизо с основните обществени, политически, стопански и културни задачи, които предстоят за разрешението на българския народ, както и да бъдат включени, доколкото това е възможно, в изпълнението на двегодишния план, препоръчва ви се, г-н директоре, да се разгледат в часовете за демократическо възпитание следните въпроси: първо, двегодишният държавен стопански план; второ, българската младеж в строителството на Народната република; трето, стопанската политика на оф; четвърто, язовирите ще победят сушата; пето, съвременно-ванкето и ударничеството — мощен фактор за развитието на нашата страна; седмо, какви са домогванията на империалистическите сили в България; осмо, защо има поробени народи в света; девето, славянското единство в новия етап на своето развитие; десето, просветната политика на Отечествения фронт; единадесето, що е нация; дванадесето, великобългарският шовинизъм и здравата национална политика на Отечествения фронт.“

Аз питам ораторите на опозицията: къде, в коя тема вие намирате един грам партийност, ако сте честни?

Един от опозицията: А-а-а!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Един грам партийност няма в никоя от тях теми. Това са общонационални теми, това е идеологията на Отечествения фронт — на умпазния на вас Отечествения фронт. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията)

Коста Лулчев (сЛ): Всичко е за партийност. Не виждате ли?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Кое е партийност? Станете и кажете, за бога, г-н Лулчев! Строителството на Отечествения фронт ли е партийност? Лъжете! Безобразно лъжете!

Коста Лулчев (сЛ): Всичките теми, които изброихте, са партийни.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Объркани сте вие.

Един от опозицията: „Славянството в новия му етап на развитие“ не е нищо друго, освен комунистическото единство.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Какво партийно има в това?

Катя Аврамова (к): Значи, Вие сте против славянското единство? Позор! (Глътка)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Кирил Драмалиев (к): „Септемвриче“ . . .

Райко Дамьянов (к): Там ви боли вас.

Цветана Киранова (к): Плаши ги славянското единство.

Д-р Кирил Драмалиев (к): „Септемвриче“, ЕМОС им вадят очите. Партийни организации били! Какво определя характера на една организация? Нейните задачи, нейните цели, посочени в устава, и нейната дейност. Който иска сериозно да говори, може да базира своите твърдения само на тия две основи: задачи и дейност. Какво казва уставът? Ето го уставът: „Организацията „Септемвриче“ е пръв и най-добър помощник на училището във всяко отношение. „Септемвриче“ по свой път помага за народното демократично и прогресивно възпитание на децата и юношите в България. Организацията ще работи за изкореняване остатъците на всякакъв фашизъм. „Септемвриче“ внедрява у децата и юношите любов към Отечествения фронт . . .

От опозицията: А-а-а!

Д-р Кирил Драмалиев (к): ... ненавиждам към фашизма и всяко предателство към родината. Къде е партийното, г-да опозиционери! (Възгласа от опозицията) За вас Отечественният фронт е вече партия.

Рангел Даскалов (ЗНП): Държавата е съвършено отделна от Отечественния фронт.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Къде ви боли вас още? 597.517 организиращи в „Септемврийче“. Там ви боли вас. (Ръкоплескания от мнозинството. Възгласа от опозицията) Подпомогнати слаби ученици 96.848. Средният успех на „Септемврийче“ е от 4 до 4½. Проведени трудови дни 532.906. Ето някои само от проявите от дейността на организацията „Септемврийче“.

Нека хвърлим поглед върху дейността на ЕМОС.

Един от мнозинството: Най-хубавите земцисти ще излезат от „Септемврийче“.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Само през 1945/1946 учебна година ЕМОС организира към 15.000 помощни учебни курса, в които са изнесени над 160.000 лекции. Десетки хиляди изостанали по успех ученици получиха в тия курсове помощ от своите по-подготвени другари. ЕМОС организира през същата година 1.500 кръжоци, организира повече от 20.000 реферати. ЕМОС организира лагери за почивка от 4.000 ученика и така помогна за укрепване здравето им; проведе физкултурни игри и състезания, в които взеха участие над 30.000 ученици. С дейното участие на ЕМОС се създадоха и работеха 319 кооперативни столове, в които се хранеха 23.000 ученици. Най-после ЕМОС даде над 450.000 безплатни трудови дни във всенародното спонтанство, като освен това взе участие в Хаймбоазката трудова бригада „Георги Димитров“ с 560 младежи. (Ръкоплескания от мнозинството)

Петър Сърбински (ЗНП): А колко агитки даде ЕМОС?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Какви са прочее задачите и дейността на ученическите младежки организации? Първо, антифашистки, демократични, миролюбиви; второ, педагогически в помощ на учители; трето, в помощ на строителството на страната; четвърто, приятелски със Съветския съюз и към братска Югославия. Прекрасна програма! Общонационални задачи. Къде е партийността?

С една тъпота, с една наглост присъща на хора, скъсали с истината, с логиката, с народа си, водими само от своите егоистични интереси, ние чуваме тук постоянно до втръсване да се говори: ЕМОС, „Септемврийче“ — това било второ издание на „Браник“. Мислите ли какво приказват, г-да? (Възгласа от опозицията) Ние не си правим ни най-малко илюзията, че на вас можем да въздействуваме, че вас можем да убедим в нещо. Но през вашите глави ние говорим на ония заблудени десетки хиляди граждани и младежи (Ръкоплескание от мнозинството), които все по-бързо ще се откъсват от вас.

Цветан Максимов (ЗНП): Младежта ви отрича вас.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Когато ходим в селата и съобщаваме вашето мизерно, хулиганско държане в Камарата, на нас ни залават въпроса: докога ще ги търпите? Това е въпросът на народа. („Вярно“ и ръкоплескания от мнозинството)

И околийските секретари почнаха да ви напушат вече. (Възгласа от опозицията)

Рангел Даскалов (ЗНП): И аз Ви питам: кога ще си вървите вие от тук?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Един ръководител казал нещо за РМС, казал нещо за социализма. Но откога, г-да опозиционери, вие, които все още имате кураж да се наричате последователи на Стамболийски, се страхувате от комунизма и социализма? Да се страхуват от социализма и комунизма пастуховите социалдемократи, това разбирам, те винаги са били против социализма. Но Стамболийски, не само че не се страхуваше от комунизма, а казваше на реакцията: „След нас — комунистите, но не вие“. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството) Такива ли сте вие последователи на Стамболийски? (Възгласа от опозицията)

Рангел Даскалов (ЗНП): Ние сме за аграризма, а не за комунизма.

Яни Янев (З): Чу ли я тая, беломорски разбойнико, бивш агент на полицията? (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Така мислеше Стамболийски. И, ако вие днес с ужас говорите за комунизма, това само показва за лишен път какви земеделци и какви последователи на Стамболийски сте вие. Вие само конкурствувате с пам'тта на великия земеделски водач. (Ръкоплескания от мнозинството. Възгласа от опозицията) Защото само паразитите капиталисти като вашия Никола Петков (Ръкоплескание от мнозинството), само богатите рентниери са против социализма и се боят от социализма и комунизма. Народите не се боят от социализма и комунизма. Те видяха „страшните болшевики“, както ги рисуваше хитлеризмът. Те разбраха кому дължат освобождението си от фашистката тирания. Те разбраха, че колосалната техническа и военна мощ на Съветския съюз, проявена във войната, се дължи тъкмо на съветската социалистическа система. (Ръкоплескание от мнозинството) Няма нужда Иван Костов да ни учи на марксизъм. Ние знаем...

Иван Костов (ЗНП): Вие пък няма нужда да ни учите на земеделското учение.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Ние знаем, че обективните условия за въвеждането на социалистическата стопанска система още не са изпознати и затова у нас и в други истински демократични страни социализъм не се въвежда, а само се засилва държавният сектор и се изтриват корените на грабливите паразитни капиталистически групи. (Ръкоплескание от мнозинството)

Рангел Даскалов (ЗНП): А ги правите министри в кабинета, като Йордан Божилов. Като Йордан Божилов друг капиталист няма.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Божилов си дава богатството. Той не е като нас да се бои от това, че народът ще му го вземе, ако потърба.

Нали наблюдават се мини, банки, застрахователно дело, фабрики, заводи, облага се по-ефикасно крупната собственост и големите военни печалби, провежда се дълбока аграрна реформа и пр. и в Югославия и в Румъния, и в Полша и в Унгария, и в Италия, а даже и в Франция и в Англия. В тази насока са и нашите стопански и финансови реформи. Това далече още не е социализъм. Но то ви плашавало, то ви изпълва с ужас. Вие сте против прилагането на оная с... ека, финансови и културна отечественофронтowska програма, в изостаналостта на която претендирате, хвалите се, че сте участвували. Тие вие се отдръпвате от нея, отхвърляте я с ярост и сте за реставрацията на чистото минало. И сте против прогреса, против напредъците ние еси. Затова сте и против прогресивната и демократична отечественофронтowska просветна политика. Затова сте именно реакция. (Ръкоплескание от мнозинството) Вашето отрицателно и саботажно отношение към отечественофронтowskото стопанско и просветно-културно строителство не ще измени с нищо хода на нещата.

Рангел Даскалов (ЗНП): Блажени верующи!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Отечественният фронт с все по-голям размах и задълбочаване ще продължава да възпитава младежта в училищата и в ученическите младежки организации в духа на прогресивната демокрация, в любов към труда и науката и ще насочва в тях здрав патриотизъм и приятелски чувства към братския Съветски съюз, към съюзността, към Титова Югославия и към всички демократични народи.

Народният представител Крум Славов се силно възмущава от § 30 на бюджета, който гласи: „Помощи на дружества и други частни лица“. Текстът е погрешен. Това се изясни в бюджетарната комисия. Този параграф трябва да гласи: „Помощи на научни дружества и научни дейатели“. Касае се за подпомагане на научни дружества с малко членове, с малък тираж на списания и на издаваните трудове, но с голямо значение за развитието на нашата наука. Такива са Физико-математическото дружество, Дружеството на химиките, Дружеството на археолозите, Дружеството на историците и пр. Касае се също да се подпомагат и отделни лица научни работници, които не са в състояние на свои средства да извършват своята изследователска работа и да издават своите трудове.

Ето, г-да народни представители, по-важните пера от бюджета на просветата. Трябва да се изтъкне, че на Академията на науките в бюджета на Върховното попечителство се отпускат неколкократно по-големи кредити, отколкото в миналия бюджет. Професорите и асистентите по шатните таблици получават чувствителни увеличения на заплатите.

От казаното до тук явствува, че бюджетът на просветата за 1947 г. отразява напълно програмата и демократично-просветната политика на Отечественния фронт и сочи колко високо Отечественният фронт пени науката и просветата, тяхната огромна роля за материалното и културно издигане на нашия народ, за провеждане на плано-вото строителство на държавата. Кой честен и разумен гражданин ще посрещне с неодобрение и незадоволство гнижите на отечественофронтowska власт за народна просвета? Разбиха се, никои. Само ония, които изначало отричат програмата на Отечественния фронт, които действуват само по силата на своите егоистични лични и групови интереси само те яростно отхвърлят и неговата просветна политика.

Рангел Даскалов (ЗНП): Г-н Драмалиев! Вие следвате ли програмата на Отечественния фронт?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Напълно, стопроцентово.

Рангел Даскалов (ЗНП): Вие създадохте нова програма, която отрича програмата на Отечественния фронт. Вие създадохте програма, която е програма на партията ви, от която излизате. Ние ви обвиняваме, че вие измените на програмата на Отечественния фронт.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Това не им пречи да се наричат отечественофронтowska опозиция. Ви чухте, г-да народни представители, само преди няколко дена Никола Петков да заявява: „Аз стоя на опозицията, а вие не сте Отечественен фронт“. Вашият фюрер каза това. На всички езици подобно твърдение би се нарекло с една дума — цинизъм (Ръкоплескание от мнозинството), а може и другояче. Съвсем на място тук може да се употреби духовитият израз на нашия министър-председател: „Тук клопа не едната, а двете дъски“. (Ръкоплескание от мнозинството)

Е добре, г-да народни представители, аз съм в състояние да твърдя, че Никола Петков в своята интимна мисъл, в своите желания и намерения, по силата на своя личен и класов егоизъм никога не е бил и не е могъл да бъде с Отечественния фронт. И аз не се съмнявам, че ако г-н Никола Петков е тук, ще ми признае известна компетентност по този въпрос, тъй като човек най-добре се познава в работата и особено в борбата. А ние поразговорихме с Никола Петков през 1937-1938 г. в Народния фронт и през 1942-1944 г. в Отечественния

фронт. Фактите са следните. По време на Народния фронт Никола Петков, Иван Пастухов, Димитър Гичев, Петър Анастасов и компания лъжки се бореа не за възстановяването на търновската конституция, а за мандати.

Рангел Даскалов (ЗНП): Лъжа!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Когато приближиха изборните дни, титав се раздвжиха те. (Ръкоплескания от мнозинството)
Аз ще ви напомня думите на доблестния пионер на Народния фронт и на бъдещия Отечествен фронт, покойния Митю Станев.

Петър Анастасов (сЛ): Кажете, кой издаваше решенията на Конституционния комитет? Кой издаваше решенията на Конституционния комитет на полицията?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Вие сте подлец и нищо друго. (Ръкоплескания от мнозинството)

Петър Анастасов (сЛ): Кажете, кой ги издаваше на Илия Кожухаров?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Иван Пастухов и ти, подлецо, ...

Петър Анастасов (сЛ): Не те е срам! Аз казвам, че ти си ги издавал.

Д-р Кирил Драмалиев (к): ... околийски началник от словористко време!

Покойният Митю Станев, който беше представител на партията на Националния комитет на Народния фронт, ми казваше: „Мъка, страшна мъка“ — разболя се човекът — „косъм на езика ще ти порастне, докато ги потикнеш към най-малкото решение и активност“. И аз го преживях. Това беше в Конституционния комитет, в който и вие участвахте. И най-малкото нещо не можеха да предприемат. Но, когато дойде въпрос за мандати, тогава яростно се бореа да вземат и последния мандат на Работническата партия.

Петър Анастасов (сЛ): Няма да играем по вашата свирка.

Д-р Кирил Драмалиев (к): През ссента на 1942 г. по поръка на моята партия поканих Никола Петков да участва в Отечественния фронт. Никола Петков прее, ...

Петър Анастасов (сЛ): Тогава ни търсехте всеки ден.

Д-р Кирил Драмалиев (к): ... но не без колебание. Хитлер губеше войната. В България се очертаваше вече единствената обществена сила, която бе в състояние да разгроми фашисткия режим.

Рангел Даскалов (ЗНП): В 1942 г. не беше така. За кога говориш?

Д-р Кирил Драмалиев (к): За 1942 г. — Откриваше се възможност на Никола Петков за отдавна мечтаното министерско кресло, а както след 9 септември се видя, мечтата му е била малко подалеч — и за министър-председателско кресло. И все пак не без колебание той прие. Червената армия се очертаваше като разгромител на хитлеристките банди. Работническата партия бе инициаторът и в основата на Отечественния фронт.

Рангел Даскалов (ЗНП): (Казва нещо)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Вие не знаете нищо от Отечественния фронт. Мълчете! — На Никола Петков не беше удобно ...

Рангел Даскалов (ЗНП): (Казва нещо)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Вие разправете за Беломорието, за маслениците и за килимите.

Петър Сърбински (ЗНП): А защо Добри Терпешев целуваше Никола Петков на плевенския събор?

Яни Янев (з): За да спасим тебе и такива като беломорския разбойник от присъдата на партизаните. Само заради това. (Ръкоплескания от мнозинството)

Рангел Даскалов (ЗНП): Ти си бил фашистки прокурор, а аз съм бил борец. Предател такъв!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Още на втората и третата срещи с Никола Петков той страховито ме запита: „Какво ще правят болшевиките с интелгенцията?“ Аз се помъчих да го успокоя, като му казах, че болшевиките високо ценят интелгенцията и че докарала интелгенцията от Америка и Германия, защото от тая интелгенция имаше нужда тяхното строителство. Но Никола Петков никога не можа да се успокои. Интелгенцията — това беше той, това беше неговият зет, неговият братовчед, крупен индустриалец, с които той ме запозна в дома си. И този купен индустриалец, негов братовчед, говореше по-злостно за Хитлер, отколкото ние бихме говорили, защото за няколко десетки милиони лева стока изнесена от него в Германия нямаше да му бъде заплатена. Той се сърдеше на Хитлер, не за това, че се готви да завладее света, а се сърдеше на Хитлер затова, че е изгубил играта. Това бяха средата и близките на Никола Петков, това беше и самият Никола Петков — хора, които по необходимост дойдоха към Отечественния фронт.

Иван Костов (ЗНП): Защо тогава направихте обща политика с тях?

Д-р Кирил Драмалиев (к): В Националния комитет Никола Петков имаше до 9 септември такова саботьорско държане, каквото има и сега. Той беше враг на оф комитетите, той всячески спъваше нашите решения да влезем в контакт с комитетите. Той спираше издаването на позивите. Той спираше издаването на манифеста и подписването му, особено беше враждебен на партизанското движение. Когато ние му казахме: Партизанското движение расте бързо, победата е близка — тогава Никола Петков явявно прекъсваше: „Оставете партизаните. Дайте ми някой гарнизон“. Гарнизон търсеше тогава, гарнизон търси и сега. (Ръкоплескания от мнозинството и възгласи „Позор“. Възражения от опозицията)

Недялко Атанасов (ЗНП): И вие взехте гарнизоните.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Защо Никола Петков беше против партизаните? По същите причини, по които и Мушанов, и Гичев, и Буров, и компания — защото те се бояха от победата на тържествения народ, защото те знаеха, че когато този народ победи, той не ще се задоволи само с книжна програма, а ще иска, тази програма да се проведе на дело. Там беше мъката. И затова вашият Никола Петков, вашият фюрер, беше винаги против партизаните. И когато неговият Къню Славов от провинцията го правлякоха и влезе в партизански отред, Никола Петков побесня, затова че му е взел един човек. Той спъваше всячески влизането на неговите хора в партизанските отреди.

Яни Янев (з): Така им поръчваше Гемето.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Ето такъв отечественофронтинец б. Никола Петков до 9 септември. Какъв се оказа той след 9 септември — това знаят всички. Но аз щях да забравя един факт, г-н Анастасов може би ще си го спомни.

Иван Костов (ЗНП): Това по просветата ли говорите?

Д-р Кирил Драмалиев (к): В най-тясна връзка с просветата. Във Вашата реч вие говорихте за демокрация, за реакция, за фашизъм. Позволете да изясним тия големи въпроси.

Никола Петков на едно заседание на Конституционния комитет в началото на 1938 г. се увлече да разправя как пренася сръбски пари в България и „понеже, казва, аз съм богат, аз рискувах най-малко“. И когато Димитър Търкаланов се обърна към него с въпроса: „А бе, Кольо, братенце, кажи колко бяха те, колко милиони бяха?“ Кольо се усмихна и замълча.

Рангел Даскалов (ЗНП): Кой Кольо?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Никола Петков. — Когато след два дена говорих с Иван Пастухов на същата тема: възможно ли е това нещо? — той ми каза: „Ами че те всички получават пари.“ Казвам: „всички“ значи — и Кръстю Пастухов? Иван Пастухов се позамишля и каза: „Не си залагам главата за никого; само за себе си гарантирам.“

Коста Лулчев (сЛ): Всички получават, само вие не получавате!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Всички котерии. Те не могат да градат политическо движение, освен само с чужда валута. Така беше в 1938 г., така е и сега. (Ръкоплескания от мнозинството)

Петър Анастасов: (сЛ) Подобно нещо не е ставало в нашето заседание.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Това нещо се знае от шестте души, които участваха. Ти може да не си участвал.

Петър Анастасов (сЛ): В мое присъствие подобно нещо не е ставало.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Кирил Драмалиев (к): И сега идвам до въпроса, който се задава, а именно, че Отечественният фронт бил изменил своята програма. Г-н Петко Стоянов в едно от последните заседания си е позволил да ме призове за свидетел за това, че в Националния комитет изработената програма била друга и че сега се провеждала съвсем друга програма. Това не е вярно.

Рангел Даскалов (ЗНП): Това е истината.

Д-р Кирил Драмалиев (к): В Националния комитет се възприе тази програма, и се възприе по предложение на Никола Петков, на Петко Стоянов и на други, които в последния момент, когато политиката вече не смееше да арестува никого, бяха по-левичари от най-левичарите. Тогава бързаха да се представят за левичари. Но не е там въпросът. Не е въпросът в писаната програма. Важното е провеждането ѝ. (Възражения от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Нито една от големите, от основните точки на тая програма, финансови и стопански, не се проведе при Петко Стоянов, нито се проведе при неговия наследник. Големите

програмни точки, стопански и финансови; се проведеха тогава, когато Финансовото министерство се зае от нашия уважаем професор Иван Стефанов. (Ръкоплескания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): Преди него беше професор Станчо Чолаков. Защо лъжеш?

Д-р Кирил Драмалиев (к): (Към опозицията) Вие никога не сте били на позициите на Отечествения фронт, нито вашият фюрер, нито който и да е от вас. Вие бяхте движени само от вашите банкерски и кръчмарски сметки. (Ръкоплескания от мнозинството) Вие, разбира се, не сте и никакви демократи, а сте само черна реакция.

Никола Петков (ЗНП): Защо говорите за един човек, когато не е тук?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Аз бих ви обидил, ако кажа, че вие сте фашисти. Вие не сте фашисти, а сте неофашисти. (Ръкоплескания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): Фашисти сте вие. Червени фашисти.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Вие сте само една малка филиала на основаното след втората световна война неофашистко международно акционерно дружество, наречено реставрация. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията) Председател на това международно дружество е бившият английски главнокомандувач Чърчил. Това достатъчно определя, къде сте вие. На 8 октомври м. г. зеленото „Знаме“ писа: „Най-интелигентният, най-далновидният държавен мъж в света, това е Чърчил.“

Никола Петков (ЗНП): И това е лъжа.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Всеки може да вземе „Земеделско знаме“ и да види. — Малко по-нататък: „Светът дължи благодарност на Чърчил, затова защото той носи знамето напред.“ Това пише „Земеделско знаме“. (Възражения от опозицията) Е добре, господа, виждате ли къде е работата? Чърчил носел знамето напред, а светът, а народите смятат, че знамето на напредъка, че знамето на прогреса и мира го носи генералисимус Сталин. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): (Възразява нещо)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Виждате ли вие, приятели отдясно, къде е разликата между вас и нас, между народа и вашата жалка реакционна клика?

Никола Петков (ЗНП): Говорите работи, които ще струват скъпо на България.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Слушай, слушай, зелени политико! — Г-да народни представители! Преди 2-3 седмици светът узиде декларацията на Труман. Тя внесе оправдана тревога сред народите в целия свят, дори сред някои среди в Америка, и даже сред някои консервативни среди в Англия. Тя предизвика буйна радост сред най-черната реакционна клика на Франко, гръцките хитоси и ялчъновци и, разбира се, сред нашите родни реакционери. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията) „Свободен народ“ от 6 март с радост отбелязва — това се пише всеки ден от пресата — „Старият континент Европа се тресе и се засенчва от мощен нов колос“ — Атанас Москов, социалист.

Никола Петков (ЗНП): Вие нямате право да говорите такива работи.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Няма защо Никола Петков, дезертьор и предател, да ме учи какво да говоря.

Никола Петков (ЗНП): За жалост, не знаете какво говорите.

Д-р Кирил Драмалиев (к): А ето що пише „Земеделско знаме“ от 23 март — значи преди една седмица: „Това събитие — намесата на Америка на Балканите — открива пред българския народ един неповторим шанс, шанса да спечелим добрата воля на новия мощен фактор на Балканите, който отсга нататък ще има да казва тук своята дума.“

Г-да народни представители! Аз съм в голямо изкушение да назова това становище на николапетковото зелено знаме с истинското му име, но аз ще се задоволя да кажа само: то е противобългарско, то е противобалканско, то е противославянско, то е в хармония само с интересите на международната реакция и империализма. (Ръкоплескания от мнозинството и гласове „Вярно!“)

Ето кои хора, г-да народни представители, ежедневно тук, във Великото народно събрание държат патетични речи за абсолютната недолжима единна демокрация. В миналото заседание те оплакаха тази същата демокрация, която не съществувала в нашите училища.

Иван Костов (ЗНП): Това по просветата ли е?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Почвам. — Плака Крум Славов, плака Иван Костов, плака и Митю Седев. Проляха сълзи за уволнените фашисти след 9 септември; след това, вече по навик, поизлъгаха, че ставали уволнения на учители и изключвания на ученици ей така, просто защото не членуват в Работническата партия. Я да видим, дали това е така.

Никола Петков (ЗНП): Така е, така е. Аз бях в една анкета с Вас в Министерството на просветата и зная.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Слушайте фактите. Първо, учител по философия. . .

Райко Дамянов (к): Нещо си ядосан, Колю! Работниците по просветата, изглежда, са те свили.

Един от мнозинството: Г-н председателю! Моля да се запази спокойствие, за да чуем хубавата реч на г-н Драмалиев.

Д-р Кирил Драмалиев (к): . . . обявява се против стечествниците, агитките, съревнованието и др.; има вражески отношения към ЕМОС; напълно отрича възпитателното въздействие на организацията върху учениците.

Второ, учител по математика — в миналото активен деец на ВМРО — Иван Михайлов. След 9 септември се държи опозиционно срещу всички отечественофронтовски просветни почини и прояви. Спъва всички инициативи за самодейност от страна на учениците ЕМОС-исти. Разединява колегията. В настоящия момент е изпратен за втори път в трудово-исправителен лагер.

Един от опозицията: Кой е този?

Един от мнозинството: За кои плачете?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Трето, учител по рисуване — организира група учители, реакционери, които се събират в дома за организиране борба против учителския съвет при защита на ученици-реакционери, за повишаване оценката за успеха на такива ученици и зрелостници, и обратно — намаляване оценката на ученици, които са активни ЕМОС-исти. Това признават в писмените си показания учители, които са участвували в тази група.

Един от опозицията: Къде, в милицията ли?

Д-р Кирил Драмалиев (к): В Министерството на просветата. Четвърто, учителка по естествена история — отрича часа го демократично възпитание. На ученици-реакционери от нейния клас обаче позволява да вършат всякакви безобразия, като късане и стъпкване на стенестеници, картини и др., като се мотивира, че „днес имаме пълна свобода и демокрация и всеки може да прави каквото си иска, без да бъде наказван — иначе се потъпкват свободите на учениците“ — вашата ежедневна теза.

Един от мнозинството: (Към опозицията) Във Варна се изключиха 13 ученици от организацията ЕМОС, между които и моят син — доказателство против вашите твърдения, че комунисти не се изключват.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Донка Пиронкова, учителка в гр. Враца, на родителско-учителска среща критикува тенденциозно просветната политика на оф. власт. Когато някои родители ѝ възразили, тя отговорила: „Аз не се боя от нищо и ще водя борбата докрай“. Систематически критикувала трудовите бригади и се подигравала с тях. Два пъти околийският училищен инспектор е съветвал и предупреждавал учителката да промени своето опозиционно държане, но тя не е обрнала внимание на съветите му.

Петър Каменов, учител в с. Нефеля: говорил на публично място против народната милиция и засегнал зле нейното име.

От опозицията: А-а-а!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Злословил систематически против народната власт и усмивал заема на свободата.

Илия Гешева Костов, прогимназвален учител в гр. Бяла Слатина: всякога и навсякъде, и в училището, и вън от него, се е показвал като подчертан и явен реакционер. Говорил навсякъде съвсем свободно против всички оф. мероприятия. В училище откарал демонстративно да работи с „Септемврийче“. Увещавал родителите да не заплащат децата си в „Септемврийче“. На учители заявявал: „Ще дойде ден, когато ще паднат главите на тези, които учат септемврийчетата“. Проявявал се като голям противник на трудовите бригади. На публично място заявял: „Иде ми да хвана мъжете на тези жени, бонгадиците — да им ударя такъв бой, без да ги питам защо правят само шашарми, уж сближават града и селото“ и т. н. Това е цял поменик, който можете да намерите в Министерството на просветата.

Цветан Максимов (ЗНП): Ние предлагаме анкета.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Ученици, които се изключват, защото не били в РП (к)! Това, г-да народни представители, са кръстовете надгробни (Показва един лист с кръстовете), залепени в рексията на Тетевенската гимназия. Заявяваме, че от 24 до 28 октомври ще хвърчат учителски глави по стайте на гимназията. Не бъдете ученици, напуснете сградата!“ Това са невинните „мостънки“ на вашите ученици, които вие покровителствувате.

Пеко Таков (к): И с зелена боя написано. (Възражения от опозицията)

Петко Тодоров Цинцарски — VII кл., от с. Помашка Лепница: Още личи брайническият знак на пътната им врата. Установено е, че доскоро в стаята му висял портретът на царското семейство, а по референдума е късал позивите на Отечествения фронт, също така и по изборите за Велико народно събрание. Винаги твърди, че опозицията ще дойде на власт и ще колят и бесят комунистите, а

още миналата година се е заканвал, че ще заколят Йордан Богданска, председател на РМС в селото, и ще носят главата му на прът. През изборите писал лозунги в чест на Никола Петков и наричавал на един бук германския пречупен кръст.

Един от опозицията: Кой ви дава тия сведения?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Министерството на просветата.

Никола Петков (зНП): Кирил Драмалиев! Вие сте всичко там, министърът е една нула. Вие го водите за носа. Вие господарувате там.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Министър Нейчев, който се справи чрез Народния съд с вашите предшественици — фашистите и който ще се справи с вас!

Никола Петков (зНП): Министър Нейчев е една нула, а Кирил Драмалиев е секретар на работниците по просветата и командувач всичко.

Един от мнозинството: То туй само при тебе става.

Никола Петков (зНП): При него. Той го знае много добре. Той не даваше на Станчо Чолаков да каже нищо дума.

Един от мнозинството: Не както тебе те води за носа международната реакция.

Никола Петков (зНП): Уволнява и назначава, когато иска.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Виктор Дамянов Генов от II мъжка гимназия, бивш бранник, нарекол министър-председателя Кимон Георгиев убиец.

Никола Петков (зНП): Това е истината.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Заявява, че той е член на организация, на която членовете не спят, а се въоръжават и на 26 март ще има въоръжено въстание; че 75% от селяните са с тях и че даже в тяхното село има 2.000 опозиционери, от които българският народ чака своето освобождение. Че при обиколката из селата той лично установил, че това е вярно. Че той лично има оръжие и че никогато и никому не ще го даде. Призовава, че на съмишлениците си е дал 5.000 лв., но на ЕМОС не ще даде нито един лев. Партизаните са били дивни, че са избягали по горите. Те не са герои — партизаните — а кокошари, изляли на селяните кокошките и са лежали под дебелите сенки. Че Съветският съюз не ни дава нищо, а напротив само ни ограбва.

Хасковска мъжка гимназия. Наказан е ученикът Петър Тодоров Тенев. При разпита от комисията се държал дръзко и нахално, а на въпросите на комисията отговарял троснато, грубо и обиждал членовете на комисията. Тенев е бивш десен легионер. На вечерно събрание с група ученици се обмисля план за засади на емосисти. На това заседание един от присъстващите ученици определя за себе си длъжността началник на участък, след като вземат властта от комунистите, а друг пожелава да играе ролята на Фазл Чаум — известен главорез в Хасковско през време на фашизма. (Шум)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Един от опозицията: Що се плашите от децата?

Д-р Кирил Драмалиев (к): В гимназията преди изборите не е имало нито един отечественофронтovski позив, а само тия на опозицията, разпространявани от горните ученици.

Ученикът Борис Илчев от Етрополската гимназия през време на изборната кампания ругае и псува на публично място водачите на отечественофронтовските партии и учителите си. Заканва се на учителите и директора с побой и уволнение след изборите.

И няма край. (Възражения от опозицията)

Петко Цинцарски — Тетевенска гимназия. Кандидатът за народен представител опозиционер Дамян Бояджиев в публична реч нарича учителите парцали. Присъстващите ученици-опозиционери викат „Браво, вярно е!“ Биват наказани само с преместване.

Брезник — през февруари месец тази година се разкрива нелегална ученическа опозиционна организация от шестокласници с задача: да се въоръжат и водят борба срещу отечественофронтовската власт. Имали намерение да хвърлят бомби в събрание на РП и да убият длъжностни лица. Взели ключа от секретарската стая с цел да вземат пишуща машина, за да пишат позиви и лозунги против Отечества фронт. Единият от тях, въоръжен с пистолет, забягва в нелегалност — Асен Стойков; други ученици открадват пушка. Арестувани са всички седем ученика.

Това са все наши питомци.

Един от мнозинството: Водачът им е тук.

Цветан Максимов (зНП): Нашите питомци ходят с пистолет, мошките и сърпозе, а вашите с пистолети.

Д-р Кирил Драмалиев (к): В Гюешево избиха децата и войниците. Това са, г-да народни представители, фактите. Ясно става, че твърденията на опозиционните оратори за масови и несправедливи уволнения и изключвания са една дълга лъжа, както се оказва лъжа и твърдението им, че в училищата и ученическите организа-

ции се провеждала партийна комунистическа политика. Хора безпочвени, хора застанали на противобългарски позиции, естествено не могат да живеят нито един ден без лъжи и клевети.

Писмото на Гемето хвърля ярка светлина върху техните престъпни намерения.

От опозицията: А-а-а!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Разкритията, които днес се правят в печата от околийски секретар на Никола Петковия земеделски съюз в Карнобат, за лишен път доказват предателската същност на опозицията. (Ръкоплескания от мнозинството) Аз ще припомня само най-важните пасажи, понеже те са във връзка с нашата тема за просветата:

„Убедих се от личен опит, че николапетковци работят в тясна връзка и с пряка парична и морална поддръжка на най-крупните и реакционно настроени капиталисти“. — И им изброява имената.

„Получих по линията на ЗМС — Сърбински през лятото на 1946 г. нареждане, да устроим в нашата област заговорнически шаб в тясна връзка с фашисти — офицери; да създадем канали за турската граница за подготвяне въстание срещу народната власт. Много пъти съм слушал, когато Ханджиев и Сърбински насъскват и дават курс за борба против славянското единство и против СССР.“

„Бях свидетел, когато ръководителите на Никола Петковия съюз събираха сведения чрез нашата организация, без да крият от мене, че тези сведения са нужни за чуждестранни мисии и чужди държави.“

Димитър Георгиев (к): Значи, вършили шпионаж!

Д-р Кирил Драмалиев (к): През февруари т. г. Сърбински при идването си в Карнобат ни предаде устно съдържанието на последното писмо на Гемето, в което писмо с безпримерен цинизъм се демонстрира шпионската същност на Никола Петковия съюз и неговото предназначение да служи не на българския народ, а на чужди империалистически домогвания.

И характерен е апелът на този доскорошен околийски секретар на николапетковия съюз.

Никола Петков (зНП): Организатор, а не секретар.

Д-р Кирил Драмалиев (к): „Аз ще изнеса чрез п. „Народен фар“ много факти, от които ще се види истинският предателски лик на николапетковци. Апелирам към всички мои другари — честни земеделци и земисисти — добре да се вгледат в тези факти и навреме да скъсат с народните врагове, за да отхвърлят от себе си историческата отговорност пред българския народ и неговата държава за престъпленията и предателствата на шепата политически авантюристи, които стоят на чело на съюза Никола Петков.“ (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от мнозинството: (Към опозицията) Най-после ще останете сами и ще се самозадеете.

Димитър Георгиев (к): Рангел ще стои зад Никола Петков.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Г-да народни представители! Ето я голата ненапудрена истина, суровата действителност. Кому не става ясно, че отговорността за саботажната дейност в училищата лежи преди всичко върху предателската централа, която е тук между нас, която заседава във Великото народно събрание? Разбра ли се сега, кой трови младежките души? Ще ви проклинат вас един ден тия младежи, когато разберат, че те са били само марионетки в ръцете на наши и чужди крупни капиталисти и спекуланти.

Но кои сте вие, които отклонявате групи български младежи от правилния исторически път, като ги настройвате враждебно срещу народната власт, срещу Съветския съюз, срещу великото строителство, което се извършва в нашата страна?

Нека се спрем за малко върху изкривената от злоба фигура на опозиционния спец по просветното дело Митю Седев, ... (Смях всред мнозинството)

От опозицията: Ей-й-й!

Д-р Кирил Драмалиев (к): ... до неотдавна главен инспектор в Министерството на просветата. С още няколко върли врагове на Отечества фронт вършеха системна рушителна работа в министерството. Там те яростно атакуваха народните младежки организации „Септемврийче“ и ЕМОС, атакуваха така много заслужилата „Помощна организация“, която току-що е наградена от Председателството с ордена „Народна свобода“, първа степен. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията) Главният инспектор Митю Седев наричаше „Помощната организация“ сборище от бандити.

Митю Седев (зНП): Кой е говорил това?

Д-р Кирил Драмалиев (к): В Министерството на просветата те сипеха лава, ...

Митю Седев (зНП): Кой е приказвал това? Аз не съм говорил.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Пеко Таков (к): Говорил си, как да не си говорил!

Д-р Кирил Драмалиев (к): — Аз съм присъствувал на ваше заседание. — ... те сипеха лава от хули срещу Отечества фронт. Те склониха един бивш министър да забрани поставянето на портретите на Георги Димитров и на Сталин в училищата. Впослед-

ствие, под въздействието на действителните отечественофронтови това решение бе изменено и се позволи поне в коридорите да стоят лжковите на тия велики хора, заслужили не само на България, а на цялото човечество. Те ликуваха, когато опозиционерите ученици в Свищовската търговска гимназия и другаде късаха портретите на Сталин и Георги Димитров и ги тъпчеха с краката си.

Митю Седев (ЗНП): Това с картините става не по решение на едно лице, а на Административния съвет.

Д-р Кирил Драмалиев (к): Митю Седев бе най-злостен враг на Отечественния фронт. Ето няколко факти от миналото на Митю Седев, на тая „бележит“ просветен деятел и „още по-бележит апологет на абсолютната свобода“.

Като директор в Пещера в 1936 г., в поверителен доклад до министерството той пише за себе си: „Отличава се е със своята непримирима борба срещу комунистите“.

От мнозинството: Браво, бе!

Един от комунистите: Голям герой е бил!

Райко Дамянов (к): Затуй Колю сплачеше за него, когато го уволниха.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъня)

Д-р Кирил Драмалиев (к): (Сочи един документ) Следва подпис на Митю Седев. (Чете) „Председател на всебългарския съюз „Отец Паисий“ в Чирпан“. „Телеграма. До Негово Величество цар“ — по случай рождения му ден (Смях сред мнозинството), работенна, мръсна, шовинистична. (Възгласи: „У-у-у!“ и „Позор!“ от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): И д-р Рачо Ангелов изпрати такава телеграма до царя.

Митю Седев (ЗНП): (Възразява нещо)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъня)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Официален документ: опит като главен инспектор за неморални сношения с чиновничка машинописка, която едва избягала от ръцето му. Митю Седев е женен! (Силни викове „У-у-у!“, ръкоплескания от мнозинството и възгласи: „Не го е срам! Мръсник!“)

Митю Седев (ЗНП): Може ли такова нещо? Как не би е срам!

Петър Сърбински (ЗНП): Това са Ваши документи.

Д-р Кирил Драмалиев (к): В 1922 г. Райко Даскалов е провел събрание в с. Раднево, Старозагорско, и когато Митю Седев е апострофирал Даскалова, последният му отговорил: „Ти нямаш място в земеделското движение. Ти, като секретар на Коста Тодоров в Београд, си злоупотребил 2.000.000 лв.“ Коста Тодоров го казва това. (Ръкоплескания и възгласи „У-у-у!“ от мнозинството)

Митю Седев (ЗНП): Аз не знаех, че съм бил милионер. Браво, бе!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъня)

Д-р Кирил Драмалиев (к): После, през земеделско време, е вземал рушвети от фирмата „Икиликев“, цанковисти. След 9 юни за това е бил задържан и върнал рушветите.

Пеко Таков (к): Затова е без пари той!

Д-р Кирил Драмалиев (к): С протокол № 67, от 29 септември 1934 г. — в фашистко време — на областната дисциплинарна комисия при Старозагорска областна училищна инспекция е признат учителът Митю Седев за виновен затова, че през 1934 г. е вършил неморални действия с Златка Касабова, на квартира у него. . . . (Възгласи: „У-у-у!“ от мнозинството. Възразения от опозицията)

Митю Седев (ЗНП): Оправдателна присъда имам. (Сочи един документ)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъня)

Един от мнозинството: Това е армията на Никола Петков.

Митю Седев (ЗНП): Прочетете присъдата. Ето я присъдата. (Силна глъчка)

Д-р Кирил Драмалиев (к): . . . за което, по силата на чл. 74, буква „б“, на същия закон, а сега чл. 25, буква „ж“, на наредбата, го осъжда да бъде преместен от Стара Загора за три години.

Един от мнозинството: Чу ли, бе?

Пеко Таков (к): За донжуанство! (Глъчка)

Митю Седев (ЗНП): Всред силен шум чете от присъдата (Към д-р Кирил Драмалиев) Прочетете я!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъня)

Д-р Кирил Драмалиев (к): През 1934—1935 г. е бил гимназиален учител в Пещера и минавал за земеделец, но членувал в фашистките родолюбиви организации. Бил голям карьерист, като не подбирал средства за постигане на целта. Излагал своите колеги с прогресивни разбирания. През 1936—1937—1938 г. в Чирпан, като председател на „Червен кръст“, е изпратил телеграма до царя. През 1939—1940 г. в Хасково е членувал в организацията „Отец Паисий“ и някакво православно дружество. Поддържал е нормални отношения с всички фашисти.

Митю Седев (ЗНП): Аз съм уволнен оттам по чл. 70. Във вестник изрично го писаште. Какво приказваш? (Пререкания между народни представители от опозицията и от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъня) Моля, свършвайте, г-н Драмалиев!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Свършвам.

Един от комунистите: Хубаво сте се подбрали вие — букет, букет!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъня)

Д-р Кирил Драмалиев (к): Фалангата на Рангел Даскалов, както виждате тук, е величава.

Ето, г-да народни представители, фактите за същността на просветното дело през 1947 г., за просветната политика на Отечественния фронт и за работата в училищата и училищните организации. Вие можахте да оцените критиката на опозиционните оратори. Ние можем да ги уверим, а и българският народ прекрасно знае, че направеното от отечественофронтовската власт за две години и половина в областта на социалното, стопанското и просветно-културното строителство е само едно начало, сложено при изключително тежки обстоятелства.

Никола Петков (ЗНП): Значи — нищо!

Д-р Кирил Драмалиев (к): Твърда с ръста на производствените сили в страната, с плановото провеждане в двулетките и петилетките. . . .

Никола Петков (ЗНП): И на столетките!

Д-р Кирил Драмалиев (к): . . . ще се създават предпоставките за едно всеотдайно повишение грижите за култура и просвета на българския народ.

Никола Петков (ЗНП): Столетки няма ли да има просветата?

Д-р Кирил Драмалиев (к): Не може да има съмнение, че България, следвайки заветите на Ботев и Левски, под ръководството на нашия славен министър-председател ще марширува в първите редици на демократичните прогресивни народи и, макар и малка, ще даде своя принос за прогресивното развитие на човечеството. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

(В залата близо министър-председателят Георги Димитров, посрещнат със ставане на крака и с продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Спас Маринов.

Спас Маринов (з): (От трибуната) Уважаеми народни представители и представители! От два дена Великото народно събрание дебатира по бюджета на Министерството на народното просвещение. Отдава се голямо значение на това министерство, защото се касае за просветната и образователна система, за възпитанието и обучението на младото поколение, за челядта на българския народ.

След голямата промяна на 9 септември в нашия обществен, политически, културен и стопански живот настъпи коренна промяна и в нашето образователно и учебно дело. Тази промяна не можеше да не засегне нашата образователна система, защото Отечественният фронт се създаде като едно ново политико-обществено движение, което дава на страната ни една народна власт, едно народно правителство. Тази народна власт се поставя за задача да демократизира образователната система, да я пригоди към нуждите на живота за всеотдайно и прогресивно духовно, материално и културно развитие на народа ни.

В изказванията си г-н министърът на финансите каза, че за нашето учебно дело тази година е преходна, защото нашето учебно дело ще бъде насочено към професионално и специално образование за сметка на общото образование.

Йордан Русев (ЗНП): То не е негова работа. Има си министър на просветата.

Министър д-р Иван Стефанов: На правителството е работа.

Спас Маринов (з): Това е работа на правителството на Отечественния фронт, а изпълнители на програмата са министрите. (Ръкоплескания от мнозинството)

Йордан Русев (ЗНП): Като министър Тончев! Министърът на просветата е пето колело!

Спас Маринов (з): В бюджетопроекта на Министерството на народното просвещение най-ярко се очертава какво отношение има Отечественият фронт към българската просвета. Ние виждаме, и тук се изтъкна, че Министерството на народното просвещение е второ министерство по разходи, докато преди 9 септември то беше на седмо и на осмо място.

Ние виждаме, че в бюджетопроекта му са предвидени 5.922.000.000 лв. кредити, или в повече от действително изразходваните суми през миналата 1946 г. — 1.000.000.000 лв.

Уважаеми народни представители и представителки! Имаме два случая в нашата политическа история на едно народно отношение към просветата. Спомена се тук от това място, че това беше правителството на Александър Стамболийски, земеделското народно правителство. . . .

Никола Петков (ЗНП): С министър Омарчевски!

Спас Маринов (з): . . . което в продължение на три години създаде толкова много училища, колкото реакционните сили в тая страна в продължение на 40 години не бяха създали. (Ръкоплескания от мнозинството и от опозицията)

Никола Петков (ЗНП): Това е вярно.

Спас Маринов (з): Ние знаем на каква нога се постави тогава просветното дело. И вторият случай е след 9 септември — просветната политика на народното правителство на Отечествения фронт. (Ръкоплескания от мнозинството) Отечественият фронт изведе на широк друм народната просвета.

Петър Сърбински (ЗНП): Още нищо не сте направили.

Спас Маринов (з): Нищо не сме направили? След 9 септември всички непълни гимназии във всички селища се превърнаха в пълни гимназии. Откриха се нови училища. Създадох се вечерни и дневни курсове за възпитание и обучение на омазана селска и работническа младеж, която по една или друга причина не е могла да завърши своето образование. Каза се тук, че сега има 38 вечерни курсове и че по бюджетопроекта на министерството се отделят 50 милиона лева за тия дневни и вечерни курсове, за тия вечерни гимназии, за извъншколското образование на нашата младеж. Създадох се детски градини, детски домове и се предвиждат специални кредити-помощи за образованието и обучението.

Отечественият фронт в тая насока направи и прави, защото такава е желанието на самия ни народ, защото това е за неговите нужди.

Ние знаем какво беше отношението на правителствата преди 9 септември към народната просвета и какво беше положението ѝ. За това нито една дума не се обеля тук, от тази трибуна, от говорителите отясно. (Възгласи от опозицията)

Никола Петков (ЗНП): А-а, говориха, говориха.

Спас Маринов (з): Задоволиха се само да изнесат цикъл от делничната училищна хроника, случки между деца, ученици, ремесници и земисници към който цикъл трябва да се прибави и това, което каза говорителят преди няколко минути другар Драмалиев за говорителя на тая хроника.

Никола Петков (ЗНП): Против фашисткото образование се говорят. Не сте слушали тогава.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Петър Сърбински (ЗНП): Не се излагай, Спасе!

Спас Маринов (ЗНП): Аз съм се изложил на трибуната, за да ме гледате и да ме слушате.

Един от опозицията: Слушаме те.

Спас Маринов (з): В туй отношение ние виждаме какво прави Отечественият фронт. Общопризнато е, че българското училище не може да бъде откъснато от практическия живот. Училището, просветата ще трябва да отразява живота, оня творчески живот и ония творчески сили, които движат самия живот. Училището ще трябва да се превърне от схоластично училище в трудово училище, което да може да изкарва утрешния гражданин готов за самия живот.

Аз искам да спра вашето просветено внимание, уважаеми народни представители и представителки, върху един въпрос, който тук не беше засегнат.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) За един момент, г-н Маринов!

Г-да народни представители! Часът е 9. Съгласно чл. 36 от правилника председателството предлага да продължим заседанието до полунощ. Които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Моля, продължете, г-н Маринов.

Спас Маринов (з): Ние знаем, че в съгласие с програмата на Отечествения фронт след 9 септември цялата наша общественост се за-

въртя в една посока — към стопанско преобразование, към едно нагаждане на нашия обществено-политически живот за създаването на една стопанска демокрация, на една по-голяма социална правда за широките трудещи се народни маси. В тази насока ние имаме едно народно стопанско движение — българската кооперация.

Българската кооперация употреби големи усилия, даде много жертви през фашисткото време. Сега, през новото отечественофронтско управление, се дава широк замах на нейното развитие. Според данни, в настоящия момент имаме 12 съюзи и кооперативни центри и 8 кооператива с район в цялата страна. Имаме 2312 кредитни земеделски кооперации с 378.000 члена. Имаме 11 потребителни кооперации с 260.000 члена, 59 потребителни кооперации, членували във „Велома“, с 86.000 члена, 26 железничарски кооперации, или всичко 96 потребителни кооперации с 360.000 члена; 249 популярни банки с 325.000 члена, 222 горски кооперации с 40.000 члена, 240 занаятчийски кооперации, 62 лозаро-винарски, 24 рибарски кооперации и пр. и пр.

Кооперативното дело се превръща действително в народно стопанско движение. То е една жива творческа сила за материалния и духовен напредък на нашата млада република. Кооперативната теория и практика, кооперативната идеология, кооперативното право, кооперативната философия ще трябва да намерят съответното място в нашата образователна система. (Ръкоплескания от мнозинството) И тъкмо сега, когато се каза от това отговорно място, че тази година нашето учебно дело ще бъде нагледно към една друга професионална и специална образователна система, кооперативното дело ще трябва да се застъпи като учебен предмет във всички наши училища, за да бъде изучавано. Кооперативното дело ще трябва да бъде застъпено в нашите висши училища, за да може не само да бъдат подготвени специалисти и кадри от професионалисти, но и хора творци, с нова кооперативна идеология, отговаряща на развитието на народностопанското кооперативно движение в нашата страна.

Ще трябва да се създадат ученически кооперации, в които учениците още от прогимназията и гимназията на практика ще могат да приложат трудовия принцип за колективно обучение и възпитание на утрешния гражданин, който ще излезе в живота. Ние мислим, че сега, когато в скоро време ще бъде сезирано Великото народно събрание със специален закон за висшето ни образование, ще трябва кооперативното дело да се застъпи особено в стопанските отдели на висшите училища и на университетите в София, Пловдив, Варна и Свищов със специални кооперативно-стопански отдели. Ние мислим, че трябва и в другите факултети на кооперативното дело да се определят съответни катедри. Защото агрономът, който завършва и който ще бъде хвърлен на работа в народното стопанство, в народната нива, долу в низините, ще трябва да бъде запознат покрай другите дисциплини и с кооперативната идеология, и с кооперативното право. Още първия ден той ще бъде поставен в досег със самата кооперация. Той ще бъде поставен да бъде ръководител и на трудовите кооперативни земеделски стопанства. Дори в нашата политехника кооперативното дело ще трябва да се застъпи, защото утрешният инженер, когато завърши, ще бъде турнат ръководител на нашите кооперативни индустриални предприятия. Той трябва да бъде един добре образован, издигнат човек, въоръжен с кооперативната идеология, за да може не само като техническо лице, но и като жив творец на една нова стопанска система да прояви своята дейност.

Ние виждаме, че кооперацията обхваща 50—60% от целия ни стопански живот. Ние виждаме адвокати и съдии, в постоянен досег с кооперацията, да разрешават всевъзможни кооперативни и стопански въпроси в съдилищата тук или там. Ние виждаме, че днес много граждани имат понятието, че кооперацията е бакалията, имат представа за нещо ограничено, нещо малко. И покрай дисциплините за кооперативно дело в нашите учебни заведения време е вече да се създаде едно висше кооперативно училище, за да може то да изкарва кадри за утрешния живот. Кооперативна България имаше 10 или 15 търговски гимназии и нито една кооперативна гимназия до 9 септември. (Ръкоплескания от мнозинството) Ето едно ново нещо, покрай всичко онова, което се изказа и което ще трябва отечественофронтската власт да прокара. Защото училището трябва да бъде живо отражение на самия живот; трябва да бъде отражение на новата икономика, на нейното прогресивно развитие за една стопанска демокрация, която е жадувана и която е програмно начало и на самия Отечествения фронт.

Ние виждаме, че в бюджета на Министерството на народното просвещение сега се дават половин милион лева за подобрене на материалното положение на българския учител — на 37.000 учители от разните видове училища и работници в нашата просвета. Каза се от тук, че те не са достатъчно възнаградени. Българският учител има прозвище народен учител. Сега това негово име се още повече одухотворява, оплътява, защото осъси в училището той е призван да работи и в читалището, и в кооперацията. Целият обществен, културен и стопански живот на селото минава през съзнанието на самия учител. Учителят беше в миналото противодържавник. Той беше гоненият и преследваният.

Днес учителят дига в една малко по-друга атмосфера и не в онази, която често пъти разпо се изнася тук от господата от дясно и се подчертава, за да може да се човърка и да се гъделичка онова, което тук или там може да се яви като грешка в нашето обществено и политическо развитие. Отечественофронтската власт дава пълна възможност на народния учител да се прояви всеотдайно. Наблюдава се един кипнеж долу, в народните училища, в учителските конференции и в извънучилищна дейност.

Слюмена се и за ЕМОС. 96% от учениците са организирани в ЕМОС. Знаете ли каква идейна работа вършат? Знаете ли какъв творчески живот има долу в гимназиите? Това не е само борба между земисти и ремисти. Тук се изтъкнаха случаи, примери от преди една-две години. Народното движение на Отечествения фронт, 9 септември, замая и хвърли в един шемет цялата наша общественост. То даде отражение и в нашето училище. Това става след всяко революционно движение, след всяко ново движение. От историята можем да почерпим поука. Не са чудни тези проявления, които станаха в първите моменти в нашето училище. Не може всяко това да се канализира из един път, защото нашият обществен живот се завъртя на 180°. И много е естествено, че може да има подобни случаи, каквито се изнесоха.

Но ние виждаме, че от ден-на ден това се изживява. И в утрешния ден, в другиденния ден ние ще видим какви условия се създават за самообразование на тази младеж и какъв творчески импулс за самоинициатива има в самите училища: курсове от самите ученици за слабите свои другари; по-силните ученици ръководят тези курсове; вечерни и извънредни четения и всички онези неща, на които няма да се спирам в подробности, понеже така фигуративно, картинно се изобразиха от преждеговорившите.

Ние виждаме и едно друго явление: нашата младеж, уважени на родни представители и представителки, в продължение на последните 10 години, когато в нашето общество имаше един мъртъв политически живот; нашата младеж между 17 и 25 години, която израства в една общественост, която на всички ни е известна, носи отпечатък в себе си, носи в своята психика една идеология, едно възпитание и едни недостатъци, които не така лесно ще се изкоренят, а трябва с голям упорит труд върху нея да се работи, за да се насочи в един правилен народен път. И ние (Сочи опозицията) правите една добра услуга, когато изкълчавате истините и се ловите за онези малки черни петна и изключения в живота на нашето училище, в живота на нашата младеж, за да ги издигате нагоре, тъй както това става и по много други въпроси, и се прави една добра демагогия тук от дясно.

Отечественият фронт прокара своята просветна политика както чрез бюджета, така също и с други мероприятия. Те има да преобразят и да създадат една друга нова наша просвета, такава каквато я жадува самият български народ, такава каквато я изисква новото. А това ново ние всички го чувстваме и всички го виждаме. И в туй направление се върши една творческа и градивна работа. В тази насока се искат усилията на всички културтрегери, в тази насока полага усилия и народното ни правителство. И аз, и вие, и всички ще бъдем сигурни в утрешния ден, след година, след две, след три, за нашето младо поколение, когато се хвърлят кредити, когато се дават суми, когато могат да бъдат милиард повече, когато могат да бъдат 5 милиарда повече, защото вместо за жадлармеристи, те са за народната просвета.

Така тази учаща се младеж, утрешната надежда на нашата нация, под закрилата на самия Отечествен фронт ще може да се ориентира. Така ще може да се създаде утрешният гражданин на новата Народна република, чрез който ще се изгради един нов, творчески, стопански, културен и икономически живот, за който жадува народът ни, широките народни маси от села и от градове. (Ръкоплескания от мнозинството)

От името на земеделската парламентарна група заявявам, че ние ще поддържаме по принципи бюджетопоекта за народната просвета. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Тодор Самодумов.

Митю Селев (ЗНП): Искам думата за лично обяснение. (Възражения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Трябва да му дадете думата за лично обяснение.

Недялко Атанасов (ЗНП): Всеки народен представител има право на дума за лично обяснение.

Председателстващ Петър Каменов: Няма основание по правилника.

Един от опозицията: Правилникът позволява.

Тодор Самодумов (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-да и г-жи народни представители! Бюджетът на народната просвета е материалната база, на която се издига широката народна просвета. За да бъде действително народна и за да бъде действително широка, народната просвета се нуждае от средства. Аз не ще се спирам по-подробно върху онова, което преждеговорившите вече казаха. Със статистически данни те показаха големите крачки, с които просветната политика на Отечествения фронт от 9 септември насам върви.

Достатъчно е само да помем, че народната просвета и бюджетът на просветата от 9 септември до днес всяка година се увеличава, наред с развитието на просветните нужди. Докато процентът на материалните средства на бюджета за народната просвета през 1945 г. е съставлявал само 7.45% от общия държавен бюджет — когато още не бяха дотир отделени някои културни учреждения от Министерството на просветата — през 1946 г. процентът на бюджета на народната просвета съставлява 9.44%, а

тази година е 10.83%. Това са неоспорими данни, които показват, че просветната политика на Отечествения фронт задоволява просветните нужди. Аз не чух господата от дясно да направят една действителна критика било на нашата учебна система, било на нашия бюджет за народната просвета. Те се задоволиха с няколко шаблонни обиди върху нашето училище, върху ония реформи, които бяха належащи, и по-нататък те не казаха абсолютно нищо съществено и ново. Аз не зная дали г-н Крум Славов е бил учител, Може да е най-добрият педагог между адвокатите.

Един от мнозинството: Между черноросаджиките.

Тодор Самодумов (к): Но аз недоумявам защо той обвинява нашето училище, че пренебрегвало общочовешките добродетели, че „Септемвриче“ и ЕМОС били партийни организации и че те липсвали нашата младеж от общочовешки добродетели.

Г-н Крум Славов, доколкото ми е известно, е социалдемократ.

От мнозинството: Бивш!

Тодор Самодумов (к): ... и е голям привърженик на добродетелите. Това не е порок. Но в що политиката на Отечествения фронт пренебрегва такива общочовешки добродетели, в които той безусловно върва? Ние учим нашата младеж действително на добродетели, но там е бедата, че г-н Крум Славов схваща превратно понятието „добродетел“. Два свята се борят. Ние живеем, както казва Ленин, в един свят, в който или ти грабвиш, или тебе грабят, или сам си роб, или на тебе робуват.

Един от опозицията: (Казва нещо)

Тодор Самодумов (к): Моля?

Един от мнозинството: Не им обръщай внимание.

Тодор Самодумов (к): Аз смятам, че господата от дясно имат право по някой път да правят апострофи, ако това е необходимо.

Никола Петков (ЗНП): На Вас няма да правят, бъдете спокойни!

Тодор Самодумов (к): Но когато имаш земя, а други гладуват, какво те е грижа? Толкова по-добре — ще си продадеш житото още по-скъпо. А ако пък си имаш местенце, било като лекар, чиновник или инженер — крогувай, услужвай на тия, които са ти господари и живеят с надеждата, че може би щастие ще ти се усмилне да станеш сам буржоа. Такава е психологията на века. Ние няма какво да му се сърдим, а е достатъчно да го разберем и да вземем поука от това. А там е бедата, че г-н Крум Славов е взел слаба поука от това.

Кои са добродетелите, за да бъдеш истински човек, както той казва? Да грабвиш ли или тебе да грабят, да робуваш ли или на тебе да робуват, да лъжеш ли или тебе да лъжат? Ще кажете: според случая, тогава и когато е необходимо, ще премълчим, малко ще кажеш повече, но няма да го кажеш лъжа, ще кажеш „икономисал истината“; а за да успееш, трябва да правиш сделка, ще си уговорим комисииона; а да правиш сделка, нужно е да лъжеш, за да се маскира кражбата. Вие ще кажете „не“, аз ще кажа „да“. Е, къде е тук общочовешката добродетел?

Когато си договорител при почтено занятие за някоя комисииона и търговия, ако свършиш благополучно сделката, добродетелта е на твоя страна, твоя е; ако си изигран, тогава добродетелта е в противника ти. А грешката е и твоя, че не си си отварял очите, за да откраднеш добродетелта от твоя противник.

Ето с какви ценности ние боравим в нашата епоха. Когато тия от дясно, които са грабили, дождат да ни учат на добродетел, аз не мога дори и да се смея и не мога да се възмушавам, защото наистина добродетелта изисква от човека човешки качества. А ние живеем във век, в който има доза от животински качества.

Ефрем Митев (с): Вълчи качества.

Тодор Самодумов (к): Да, вълчи качества.

Недялко Атанасов (ЗНП): Свят на лицемерие!

Ефрем Митев (с): Човек за човека е вълк.

Тодор Самодумов (к): Затуй, когато слушаме да се говори за възпитание от тия, които никога не са изпитвали върху себе си възпитанието, не остава нищо друго, освен да мълчи човек. И наистина аз чух проповеди за възпитание. В една епоха, каквато по нейните злодеяния историята не познава, има останки от отживели хора, които ще трябва да се учат на възпитание, ...

Пско Таков (к): Пещерни хора!

Тодор Самодумов (к): ... хора, които ще кажат: „Онова, което беше ценност, е загубено“. А ние казваме: ние ще създадем много ценности, продуктувани от нуждите на нашата епоха. Ние няма да живеем със старите ценности. А господата от дясно винаги са привърженици на старите добродетели, на старите истини, на старите норми на стария живот.

Затуй понятию е, че те се дразнят от всичко ново. Безспорно всичко онова, което търси да излести угнилия живот, среща противодействието на всички ония, които са останали със стари понятия. Възпитание! Та ние тукмо това търсим, тукмо затова създадохме ЕМОС и „Септемврийче“! Вие се смеете, вас ви дразни организацията „Септемврийче“. Вие казвате, че е организация, каквато в миналото бе организацията „Бранник“. Грешка. Никою, дори дете няма да хапне вар, вместо захар, а вие това правите. Вие уподобявате всяка организация в миналото с тая, която Отечествоният фронт прави.

Ефрем Митев (с): Тогава имаше „вълчета“.

Един от опозицията: (Казва нещо)

Тодор Самодумов (к): Слушайте малко, имайте търпение да ви кажа. Вие може да сте я водили тогава, когато не сте разбирали и когато фактически вие сте били водени, защото всяка служба си иска не само майстора, но да я овладееш и да я познаваш. А вие сте уловили една организация, на която сте искали да бъдете началник, като й дадете други облици, не ония, които педагогиката учи, а тия, които партията ви учи. А вие не правите никаква разлика именно върху това, че организацията има свои педагогически принципи.

Ние твърдим, че колективът възпитава, вие твърдите, че колективът се възпитава тогава, когато в него влизат възпитани хора. Ако те са възпитани, няма нужда от организация!

Никола Петков (зНП): Преди Отечествония фронт нямаше ли педагогика?

Тодор Самодумов (к): Имаше. Какво искате да спорите?

Никола Петков (зНП): Нищо, само питам.

Тодор Самодумов (к): Ние я отричаме тукмо затова, защото тя е била действително умозрителна.

Никола Петков (зНП): Значи, вие отричате педагогиката?

Тодор Самодумов (к): Да, отричам я. Никою не може да ни оспори правото да вървим по нови научни пътища в педагогиката.

Никола Петков (зНП): Говорите като че ли добродетелите са създадени само от Отечествония фронт.

Тодор Самодумов (к): Да, епохата създава добродетелите.

Никола Петков (зНП): Ако говорите същите работи на учениците, не знам. И ако ги има в някой учебник някои от тия работи, не знам.

Тодор Самодумов (к): Ако дойдете ученик при мене, ще Ви науча.

Никола Петков (зНП): Положително!

Тодор Самодумов (к): Но тук никога няма да се научите.

Никола Петков (зНП): Цялата философия и педагогика досега — под миндера! Дойде Отечествоният фронт и ги създаде! Недейте повтаря същите грешки на Мусолини и на Кюсеиванов, който разправяше, че е ден първи, че науката почва сега.

Тодор Самодумов (к): Никога в еволюцията на морала не е имало добродетели, които да са били вечни.

Никола Петков (зНП): Вечни, вечни са! Още от времето на Платона са. Във Вашите учебници го пише.

Тодор Самодумов (к): Вие казахте една глупост и тя се повтаря навсякъде: „Бог, това е то!“

Никола Петков (зНП): Още от Платона са същите.

Тодор Самодумов (к): Вие живеете още с тая глупост.

Никола Петков (зНП): Не ние, а вие живеете. Ако вие можете да я отречете като професор, то е друг въпрос.

Тодор Самодумов (к): Няма защо да спорим. Като я напишете, има кой да съди, ще видите дали е мъдрост или е глупост.

Никола Петков (зНП): И в гимназиите говорехте така.

Тодор Самодумов (к): В еволюцията на морала няма случай, където една добродетел да не е била порок и няма порок, който да не е бил добродетел.

Никола Петков (зНП): Това са софизми много стари. Има ги във всички учебници по логика и философия.

Един от мнозинството: (Към Тодор Самодумов) Кажете му (Сочи Никола Петков), че не ги разбира тия работи.

Тодор Самодумов (к): Ето в какви парадокси изпада всеки човек, . . .

Никола Петков (зНП): Вие изпадате, г-н Самодумов.

Тодор Самодумов (к): . . . който иска да бъде ментор, който иска да бъде, освен политик, и много добър педагог!

Един от мнозинството: Но не е нито политик, нито педагог!

Тодор Самодумов (к): Но в такъв случай не можете да носите две дини под една мишница.

Един от мнозинството: Той нито едната може да носи.

Тодор Самодумов (к): Г-н Крум Славов заяви, че възпитанието, което се давало в ЕМОС и в „Септемврийче“, било партийно, не отговаряло на неговия вкус и т. н. Но безспорно е, че той, който стои на тая позиция, който защитава тия позиции, както и тия като него, които защитават същите позиции, изпадат в парадокси, които ги довеждат до поведение несъвместимо с нуждите и повеленията на живота.

Г-н Крум Славов подчерта тук нещо и за Маркс и се възмущава, че това било бланкизъм и че всичко онова, което Отечествоният фронт прави в областта на училищната просвета, за него не е нищо друго, освен грешки и престъпления. Той си служи с Маркс в този смисъл, че не били още наредили обществените условия и че шом вие бързате да насилите живота, вие сте бланкисти! Изглежда, че г-н Славов е чел Маркс на старославянски . . . (Ръкоплескания от мнозинството)

Минчо Драндаревски (зНП): Значи, пак е славянин!

Тодор Самодумов (к): . . . и че у него са останали някои думи, остатъци от Маркс, като от някоя заучена молитва. Това е неговият социализъм. Ние не желаем да възпитаваме нашата младеж така.

Не тъй ще я учим, както Вас са учили, както вие сте се учили.

Никола Петков (зНП): Вие сте ни били учител.

Тодор Самодумов (к): Ние ще разкрием на младите живота и неговата пълнота, в неговата пълнокръвност. Те трябва да се научат да разбират живота, който ги окръжава . . .

Един от опозицията: Те го разбират по-добре от Вас.

Един от мнозинството: Е-е-е!

Тодор Самодумов (к): . . . и да знаят да го поправят, а не вие да се формирате по него и да станете сакати, та тогава да се поправят.

Един от опозицията: (Казва нещо)

Тодор Самодумов (к): Вие не разбирате що значи просвета, не знаете що значи възпитание, защото Ви липсва на самия Вас.

Раденко Видински (к): От един хулиган каква просвета искаш!

Тодор Самодумов (к): Просвета! Как можете вие да произнасяте „просвета“! Ние ви казваме, че възпитанието е сложен и деликатен процес. Ние ще заставим нашата младеж да учи не само книгите, а да прилага книжните знания в живота. От друга страна ние ще уплътяваме истините в книгите чрез наблюдението в живота. Ако ние на първо време като малка страна не можем да направим това, вие постепенно отиваме натам. Ние имаме държавно книгоиздателство. Постепенно това книгоиздателство ще се разрастне в завод за училищни помагала и ние ще се снабдим с всичко онова, което нам е необходимо, за да дадем на нашата младеж не сухи знания, а живи, опитни и положителни знания.

Цветан Максимов (зНП): Говорете за днес какво им давате.

Тодор Самодумов (к): Всеки съзнателен гражданин съзнава и трябва да съзнава, че нашата младеж не може и не бива да я пускаме да хвърчи като мухи, а трябва да познава и да умее да руши мрежата на ония паяци, чиято добродетел стои в някоя цепнатина.

Един от опозицията! Сега кой е паякът?

Тодор Самодумов (к): Вие можете да се премерите, кои от вас са паяци, но във всеки случай нашата младеж трябва да знае, трябва да познава живота, да изхожда от него, и не само да се предпазва, но и да умее да престрои живота така, че той да бъде действително добродетелен, действително щастлив. Не е нужно за казваме само, че търпим влияние от живота, но ние трябва да оказваме въздействие върху живота. Ние ще трябва да го преобразим съобразно с осъзнатите нужди. А тая е бедата, че господата от дясно никога не осъзнават текущата действителност и нарастващите нужди. Те търсят добродетелите там, където тях вече ги няма. И те не виждат новия, текущия живот, не виждат новите добродетели, които животът повелява.

Ние ще възпитаваме нашите поколения на светло, ние ще ги учим на дружелюбни добродетели, присъщи на колектива — един за всички и всички за един.

Недялко Атанасов (зНП): С лозунга: светла светла светла!

Тодор Самодумов (к): Ние ще влеем смисъл и разбиране в този лозунг, засъхнал и задавен в пороците на старото общество, ние ще научим нашата младеж да знае защо и как животът ги прави такива, каквито не желаят. Ние ще ги научим и привикнем да разбират и да могат да изменят живота, за да прави той хората не такива, каквито са, а такива, каквито трябва да бъдат.

Един от мнозинството: И каквито не трябва да бъдат.

Тодор Самодумов (к): Вие много снисходително се отнасяте към ония похвати на фашизма, които докараха толкова страшни поражения на нашата страна и на нашата просвета. И затуй г-н Иван Костов, който говори, каза само, че просветната политика на миналото и на миналите правителства била консервативна, ретроградна, но той не намери нито една похвална дума за онова, което се върши от 9 септември насам.

Иван Костов (ЗНП): От 1923 г. насам, другарю!

Тодор Самодумов (к): И понятно. Защото един човек, който не живее с текущия живот, с текущата епоха и чезне по изтеклото минало, той ще плаче за старите изгубени скрижали на истини и на морал. Нямамо фашисти. . . .

Един от опозицията: Кой казва?

Тодор Самодумов (к): . . . и нямамо защо да правим чистки! Едва ли не сме очистили тъкмо тия, които са най-годините! Тези неща по-казват настроенията, с които живеят господата от дясно.

Христо Юруков (р): Това са настроенията по-право на техните господари. Те само ги отразяват.

Тодор Самодумов (к): България, казват, въпреки празните приказки, ще си остане земеделска страна.

Иван Костов (ЗНП): Да, точно така е.

Тодор Самодумов (к): Г-н Иван Костов нищо ново не е научил и смята, че от времето на халдейците до днес животът си тече все така, както е текъл. Така е, когато човек гледа с замръзнали очи движението се животно. Когато една епоха си отива, тя унищожава, въпреки желанието на хората, помита като буря след себе си много от старите истини, които тя е изкъртила и повлича безвъзвратно. Но разкриват се нови истини, нови добродетели, ние ще трябва да ги усвоим. Години ли сте вие за това? Можете ли да отговорите на тия нужди? Там е въпросът.

Иван Костов (ЗНП): Истината се налага, г-н Самодумов. Сама се налага.

Тодор Самодумов (к): И когато ние идваме в новия живот да търсим да удовлетвори мръка и труд, с размисъл и усилия новите нужди, вие оттам, от дясно, ни опъвате и тук, и в положителната работа. Вие не намеряхте нищо в стопанския план. За какво възпитание ще говорите вие, които не сте научили нищо от живота? Животът чука на нашите врати, а вие го ритате, вие го обиждате.

Цветан Максимов (ЗНП): Животът ще Ви опровергае.

Тодор Самодумов (к): Ето накъде отивате вие. Недейте се сърди от това, че тук-там са ви настъпили.

Иван Костов (ЗНП): Вие се сърдите.

Тодор Самодумов (к): Вие сега викате до Бога, а когато хората мрат, вие стоите безучастни. Тогава когато нашият народ гинеше, вие къде бяхте? Тогава имаше пълна свобода, . . .

Иван Костов (ЗНП): Заедно с вас и ние бяхме там.

Тодор Самодумов (к): . . . а сега плачете за свобода. (Ръкоплесквания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): Вие ходихте даже при цар Борис, а ние не ходихме.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Тодор Самодумов (к): Не Ви е срам! Никога не съм ходил в двореца! Срамота е да говорите така.

Никола Петков (ЗНП): Да, ходихте при поднасяне отговора на тронното слово, а ние не ходихме.

Райко Дамянов (к): За тия работи питай Недялко Атанасов.

Тодор Самодумов (к): Не съм ходил, г-н Петков. Лъжем! Позволете ми да Ви кажа, че лъжете. Ако се установи това, аз ще си дам оставката.

Рангел Даскалов (ЗНП): Вашата група ходи ли?

Тодор Самодумов (к): Магаре от прякор не разбира. Аз зная това затова, колкото и да ви говоря, вие няма да ме разберете. Говорите глупости!

Никола Петков (ЗНП): Вие бяхте ренегат. спомнете си. Ние имаме право.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Тодор Самодумов (к): Вие плачете за свобода, но вие не познавате свободата. Вие плачете за фашистката свобода. (Ръкоплесквания от мнозинството. Възражения от опозицията)

Един от опозицията: Колко вида свобода има?

Тодор Самодумов (к): В тази свобода вие израстнахте.

Серги Златанов (ЗНП): Вие спяхте, когато ние се борехме. Това е истината. Пръв Земеделският съюз вдигна знамето на борбата през 1923 г.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Един от опозицията: Когато ние се биехме, вие не се мръднахте на 9 юни.

Иван Костов (ЗНП): И в 1941 г. беше така.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Тодор Самодумов (к): Свободата след 9 септември е извоювана с борби и жертви и трябваше да се укрепи с ред и с дисциплина, без които е невъзможно спокойно и резултатно творчество. И тук ние се срещнахме лице с лице с реакцията. Дисциплина, която скозаваше ума и волята за творчество и проявление, която отричаше правото на възражения и не уважаваше никакви лични мнения; дисциплина, в която вие живеяхте, която с наказания и заплахи въдворяваше ред, за който вие плачете, и принуждаваше към покорност, каквато вие търсите; такава дисциплина дресира, но не възпитава.

Цветан Максимов (ЗНП): И тогава, и сега е същото.

Тодор Самодумов (к): С такава именно реакционна дисциплина си служеше фашизмът и вие търсите да я възстановите, за да се създава покорност и слъпо изпълнение на чужди заповеди, без лично и съзнателно да участва в нея ученикът. Ето за каква дисциплина вие плачете. (Възражения от опозицията) Но проповедниците на тази дресировка в училищата сами бяха дресирани и възпитавани в духа на реакционната дисциплина; те се опълчиха най-енергично срещу свободата, мерките за нейното провеждане в училищното обучение и възпитание. Там г-н Седев не трябва да мълчи, а трябва да каже за коя дисциплина се бореше той. В ръководните служби на Министерството на просветата се гнездяха дълго време дресировачи, които спяха и съзнателно проваляха разкрепостяването на учениците от ярема на робския авторитет.

Борбата, която водеше учителството в тази посока, се увенчаваше с успех. Ние победихме реакцията и заработихме за въдворяване на съзнателна дисциплина, която се придобива с взаимоконтрол и самосуправление при обучението и в училището . . .

Един от опозицията: И с митинги!

Тодор Самодумов (к): Тогава недейте да се оплаквате, че ви идва на помощ милицията. (Подигравателни ръкоплескания и възгласи „Браво!“ от опозицията)

Недялко Атанасов (ЗНП): Ето вашето трудово възпитание!

Ангел Тишевишки (ЗНП): Колко малко ви трябва да кажете истината.

Никола Петков (ЗНП): Много добре.

Коста Лулчев (СЛ): Ето истинското възпитание.

Никола Петков (ЗНП): Така човекът си казва истината.

Тодор Самодумов (к): Така ние победихме реакцията и заработихме за въдворяване на съзнателна дисциплина, която се придобива с взаимоконтрол и самоуправление при обучението в училището и с неумолимия ред на сътрудничество при ученическите организации. Добрият сили на реакцията отново нададоха оглушителен крясък, както тук, и ние, вместо да вървим напред, се спрехме да разбиваме тази реакционна скала, изпречен на пътя от противниците ни. Тя с общи усилия беше подкопана и търкулена в стръмнината надолу и вие заедно с нея ще отидете.

На всяка крачка ни пречеха тези, които бяха дошли уж да ни помагат. И все нови сили се хабеха (Възражения от опозицията), много спорове се водеха и разяснения се даваха, а времето летеше и народът чакаше дела.

Цветан Максимов (ЗНП): И още чака и няма да ги получи от тази власт.

Тодор Самодумов (к): Ние обаче не захъсвахме да ги дадем. Ние ги дадохме, но вие не ги познавате. Учатата се младеж беше привлечена да сътрудничи за въдворяване на дисциплината в училището, а също така да вземе активно участие в културните и стопански инициативи на нашата общественост, да се интересува и да живее с нуждите и стремленията на народа и да работи за благоденствието и напредъка му.

Митю Седев (ЗНП): Така и проф. Йодов се хвалеше навремето.

Тодор Самодумов (к): Детската организация „Септемврийче“ се основа . . .

Един от опозицията: По подобие на организацията „Орле“.

Тодор Самодумов (к): . . . при тежка атмосфера.

Един от мнозинството: (Към опозицията) В това се състои вашето безсрамие, че не можете да направите разлика между „Септемврийче“ и „Орле“.

Тодор Самодумов (к): Създаде се атмосфера на съпротива от страна на реакционните сили. И никак не е чудно, че вие крякате оттам. Вие сте последователни на себе си. . . .

Митю Седев (зНП): На Стамболийски.

Тодор Самодумов (к): . . . и не можете да понесате истината.

Митю Седев (зНП): Ние сме последователни на истината.

Тодор Самодумов (к): Вие сте и тук тъпи, както сте били внаги тъпи в живота. (Ръкоплескания от мнозинството)

Митю Седев (зНП): Защо се обиждаш, когато казваме истината?

Един от мнозинството: Срам нямате.

Тодор Самодумов (к): Противонародният лагер на опозиционните среди непрестанно интригуваше, шъветеше и подлагаше на несериозна критика ролята на организацията „Септемврийче“ и зовеше родителите да не пращат децата си в нея. Г-н Седев играеше тази роля.

Митю Седев (зНП): Недейте ги разправя тези работи, защото се знаят.

Тодор Самодумов (к): Не по-слаба беше и кампанията срещу организацията ЕМОС, която вие познавате. Ръководни лица в Министерството на просвещението, гдето беше и г-н Седев, който ни сътрудничеса, саботираха създаването на ЕМОС. Ние, колкото пъти сме говорили, сме срещали опозиция от страна на г-н Станчо Чолаков, че това са отечественофронтовци. И Седев тогава минаваше за отечественофронтовец.

Никола Петков (зНП): И сега е отечественофронтовец.

Тодор Самодумов (к): Ама седи на десницата.

Един от мнозинството: Защо се подсмиваш, г-н Седеа?

Тодор Самодумов (к): Ако беше отечественофронтовец, щеше да отиде на другата страна (Сочи болшинството), а нямаше да стои на десницата. (Ръкоплескания от мнозинството)

Цветан Максимов (зНП): Ибрикчиите са там. (Сочи земеделците в мнозинството)

Тодор Самодумов (к): Всички тези опити за вредителство и реставраторски поврат останаха безуспешни, но борбата срещу тях ни струва безспорно доста много.

Никола Петков (зНП): Много клиширани фрази, г-н Самодумов. Вие сте културен човек, не бива така.

Тодор Самодумов (к): Тази борба ни струва безспорно доста време и труд, които щяха да бъдат използвани за движение напред. Укрепването на дисциплината и в училището, и извън него не е обаче завършено. (Възражения от опозицията) Постигнатите успехи са все още техническо-организационни, но вие ще можем в скоро време да се справим с тези недъзи в нашето учебно дело. Ние трябва да възпитаваме нашата учаща се младеж да стане способна да се самоуправлява и постоянно да се освобождава от чуждото ръководство и настояничество. Трябва да забележим, че преждевременното изоставяне на учениците да се ползват от свободата, да се самоуправляват, би създавало големи пакости и би повредило на възпитанието. Изкуството на човека да владее свободата, да се самовладее и управлява не се придобива бързо и леко.

Един от опозицията: Това не е вярно.

Тодор Самодумов (к): Както войникът се упражнява с дървена пушка, докато привикне и се научи, така и свободата се дава и употребява с дисциплината, която е предпазител, придатък на свободата. Тя е плод на системна и продължителна работа. Ограниченията, които се правят с цел и преднамереност да предпазят маловъзрастните и неопитните от разни възрасти, па дори и тази възраст, която вие от дясно имате, не са нарушаване на свободата, а са метод за нейното обуздаване, усвояване и умение да се ползват от нея. Едва когато осъзнаете смисъла на своята дейност и стойността на свободата и нейната роля, тогава ще осъзнате да я уважавате.

Никола Петков (зНП): Напишете един правилник как да се ползуваме от свободата!

Тодор Самодумов (к): Действително за вас е нужен такъв правилник.

Никола Петков (зНП): Направете го.

Тодор Самодумов (к): За да се похвалите на вашите господари ли? — Няма да ви направим това удоволствие.

Никола Петков (зНП): В 1938 г. вие развивахте същата теория, както днес от тази трибуна.

Тодор Самодумов (к): Свободната личност не се подчинява сякаш на свободата и на обстоятелствата, а ги изменя и преобразува. Така човек сам влияе на историческия процес, сам твори историята. Умението да изменяш средата и да влияеш на историческите събития е най-важният признак за зрелия и образован човек. Това умение е плод на образователна работа. Човек, за да влияе и изменя средата по своя воля и нужда, трябва сам да се ограничава, трябва сам съзнателно да се лиши от така наречената ваша свобода. Това именно е вътрешната и непринудена субективна свобода, о която всеки разумен човек живее.

Никола Петков (зНП): Това мирише малко на реакционна философия. Индивидуалистите поддържат тази работа.

Тодор Самодумов (к): Вие за философия приказвате, Петков! Вие сте политик и недейте се снизява.

Никола Петков (зНП): Ние можем да говорим тук за политика доста слабо, но и вие говорите за философия доста слабо.

Тодор Самодумов (к): Тази личност, която се самоограничава, а личност свободна, но свободна не само от външни сили и авторитети, но преди всичко свободна от религиозен мистицизъм, каквото г-н Петков приглежда, и от учените фетиши, личност, която прекланя глава само пред истината, завоювана чрез собствена борба, купена със собствени страдания, каквито Петков никога не познава.

Иван Костов (зНП): Вашите страдания сигурно не са по-големи от нашите.

Тодор Самодумов (к): Хората от дясно се загрижили да потърсят и осигурят свобода на децата от първо, второ, трето и четвърто отделение. И затуй всичко онова, което „Септемврийче“ давало, било партизанство. Така е, когато хората от дясно не желаят да видят фактите.

Един от опозицията: Кой създаде „Септемврийче“?

Тодор Самодумов (к): Вие знаете много добре, че в тази организация ние не скриваме живота от самите деца, от нашата младеж. Ние ги учим да се учат от живота. И би трябвало наистина вие там от дясно (Сочи опозицията) да станете септемврийчета, за да можете да научите нещо от живота (Ръкоплескания от мнозинството), защото вие не познавате азбуката на живота и на науката и никога няма да я разберете, колкото и да крякате. Вие сте се скарали с всяка истина, с всяка правда. И вашето държане е достатъчно доказателство за това.

Един от опозицията: Вие искате да върнете живота 500 години назад!

Тодор Самодумов (к): Уважаеми г-да народни представители! Нашата задача тук е да осигурим на нашата младеж онзи бюджет, който действително би поставил нашата просвета на съответната висота. Ние желаем и ние неуклонно ще следваме по тази посока — да учим нашите деца, нашата младеж не само на елементарна грамотност, на която вие сте се научили, но още и на тази грамотност. . . .

Един от опозицията: Да разтуря събрания.

Тодор Самодумов (к): . . . без която българският народ би паднал отново под реакционния ботуш на фердинандовци и на борисовци. Ние ще им дадем грамотност да знаят не само азбуката и смятането, но и азбуката и смятането на живота. Ние ще трябва да научим нашите деца и нашата младеж да четат не само редовете, но и между редовете, да виждат онова, което опитното око на робовладееца иска да не вижда. Още пруският министър на просветата Ротехам в началото на XVIII век писа за тази грамотност, че задачата на училището, задачата на образованието се състои в това, да направи човека доволен от собственото си положение, да го научи на покорност и труд. Тази елементарна грамотност, която протече през изтеклия век и в началото на нашия век, ние няма да споделим и никога няма да допуснем нашата младеж да получи такава просвета. А вие сте поклонници именно на тази просвета, която Ротехам в 1708 г. е прогласил и която протече и стигна до XX век. Днес има заспали съвести, които още живеят с нея. Това ние няма да допуснем. Ние ще приучим нашите младежи на новите истини, които животът поставя. Ние ще ги научим на нова дейност, на нова сръчност, за да бъдат годни да удовлетворяват онзи нужди, които животът повелява. На младежите е нужна тази сръчност и това знание, това умение, което животът е продукирвал и което животът предявява пред тях.

Никола Петков (зНП): Омарчевски ги научи преди 20 години на това. Защо говорите така?

Тодор Самодумов (к): Ние знаем какво е учил Омарчевски. Ние имаме задача да правим тук критика на Омарчевски.

Никола Петков (ЗНП): Това е най-достойният министър на народната просвета. Може ли да се отрича всичко? Бива ли такова нещо? Защо говорите така? Партизанство, партизанство, но да стидете дотам, да отричате всичко!

Тодор Самодумов (к): Аз съм длъжен да подчертая, че от времето на Омарчевски досега изтече доста много време.

Никола Петков (ЗНП): Кажете, че това е било така. Не сте го открили вие.

Тодор Самодумов (к): Вие познавате много добре какъв беше животът в 1922 г., когато Омарчевски беше министър на просветата, но ние знаем, че това е изтекло минало.

Никола Петков (ЗНП): Имало го е и преди вас.

Един от опозицията: Фашистите го събориха.

Никола Петков (ЗНП): Не искам да сте толкова пристрастен.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Тодор Самодумов (к): Заповядайте да си кажете думата тук. Аз ви слушам. Ако знаете, елате тук и ме опровергайте. Но аз ви казвам, че животът отпреди 20 години досега изтече. Животът създаде нови потребности, нови нужди, нови задачи, които ние ще трябва да удовлетвори. Нашата младеж не може да удовлетвори тези нужди със старата просвета, с елементарната грамотност, с знанието на смятането и четенето. Не. Тя трябва да вкуси от плодотворе на живота, да погледне живота право в очите. И ние ще я научим правилно да наблюдава живота.

Никола Петков (ЗНП): Може ли без смятане и четене?

Тодор Самодумов (к): Само тогава, когато научим младежта правилно да наблюдава и да тълкува живота, тя ще намери начини правилно да постъпва. Задачата на образованието не е да получат младежите знания за самите знания. Образованието трябва да облагороди поведението, да научи младежите на правилно и целесъобразно действие. Това не е куха фраза, това не е само принцип на науката, това е едно повеление на живота. Ние ще трябва непрестанно да приучаваме нашата младеж да се учи от живота. Тя ще се учи, ние ще я учим. Когато ние учим младежите, когато ние ги събираме в училище и можем да им представим живота в неговата текуща светлина, ние там от дясно се сърдите. Никъде едно здраво възпитание не може да бъде проведено, ако вие желаете да скриете живота от подрастващите поколения. Напротив историческа истина е, че подрастващите поколения всякога копират възрастните, и тогава когато вие изусите се скривате, те ви намират по още по-хитър начин и разкриват вашите тайни. И затова се смеят зад гърба ви, когато вие искате да скриете живота от тях.

Един от опозицията: На вас се смеят.

Тодор Самодумов (к): Ние ще облагородим живота, ние ще научим нашите деца да се учат на благородство, на наука и на умение да изменят живота.

Цветан Максимов (ЗНП): Ако гледат от вас, много ще се научат.

Тодор Самодумов (к): Без това е невъзможно културният човек да може да участва в творчеството на новия живот. И тъй като вие от дясно не сте научили тия елементарни истини, вие вечно ще проявявате тия опозиционни прийоми, с каквито ви виждаме всеки ден.

Нашата народна просвета е ясна. Просветната политика на Отечествения фронт няма да бъде куха фраза. Той търси да покаже не само живота, не само как трябва да се работи, да осмисли живота, ...

Иван Гинчев (ЗНП): И да наложи комунизма! (Оживление сред мнозинството)

Тодор Самодумов (к): ... но в да подпомага творческите сили на нацията, на народа, за да може по този начин да въвлечем нашата младеж в творческото дело на нашия народ.

И когато днес ние сме свидетели на това грандиозно дело, което нашата героична младеж предприема, когато ентусиазмът е запалил нашата младеж да дойде да помага на бедственото положение на нашата страна и да спаси и вас от бедствие, вие оттам (Сочи опозицията) не намерихте достатъчно думи как да я охулите. От това чудовищно грандиозно и градивно дело, което нашата младеж е предприела, която ще даде пример и урок на вас как трябва да се работи за народа и за неговото благоденствие, вие ще останете посрамени след две години. Ще бъдете посрамени.

Цветана Киранова (к): Те нямат срам!

Тодор Самодумов (к): Но вие стоите безучастни, вие знаете да живеете така, както сте живели — младежта да строи за вас. Не. След като младежта създаде първите блага, тя ще ви застави да участвувате и вие в този труд, защото не може да има паразити — едни да работят, а други да ги гледат.

Вие днес с присмех се отнасяте към нашата младеж, подценявате нейното дело, не намирате начин да я подкрепите, да оправдате поне с каква сума, която държавата със своите оскъдни средства и отпуска, а, даже да можете, с два пръста бихте я удавили или

поробили. Нито едното, нито другото можете да направите. Тя е тръгнала по правия път на творчеството и културата и не сте вие, останки от стария свят, които ще я спрете. Задача обаче на всеки съзнателен гражданин е да намери начини и средства да улесни и подпомогне нашата младеж в нейното героично и творческо дело. Нашият бюджет е твърде оскъден. Вие завидяхте на сумата, отпусната на „Септемврийче“, което се нуждае от лятна почивка, от лятно колективно възпитание, от въздух и слънце.

Какво значи то? Вие искате нашият бюджет да бъде олицетворение на старата грамотност ли? Не. Ние отпускаме суми за образованието на нашата младеж, за възпитанието ѝ. То не се получава само между четирите стени на училището. Възпитанието, културата, животът, сътрудничеството се получават там, в колектива. И когато заживеят вече в своя колектив, те виждат благотворното влияние на общия живот, на колективния труд, на колективния съвет, на колективната служба. Вие сте със стари привички, вие сте привърженици на стария живот, не можете да се приобщите към новото и затова ви казвам: отидете в „Септемврийче“ да се научите!

Никола Петков (ЗНП): Вие сега ще направите нова физика, нова химия, нова математика!

Тодор Самодумов (к): Има.

Никола Петков (ЗНП): Има, има! Ще отречете Лавоазие — всичко.

Тодор Самодумов (к): При тези общи положения, че нашата младеж ще получи образование отечественофронтовско, това означава, че то ще се получи не само между четирите стени на нашето училище. То ще се получи извън училището. Ние ще улесним младежта, ще я подпомогнем, ще я организираме и все по-разнообразно, по-интересно и по-методично ще се провежда този курс на възпитание и обучение, нужен за нашата съвременна младеж.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Завършвайте! Времето Ви изтече.

Тодор Самодумов (к): Завършвам. — Нашата младеж ще се учи, изглежда, не от стария живот и старите привички, а ще се учи и ще се научи от новия живот, от новите нужди, които животът ежедневно поставя. Затова именно нашата младеж с ентусиазъм, увлечена от творческото дело на Отечествения фронт, непринудено участва в изграждането на грандиозното дело на двегодишния стопански план. Ние ще трябва да поздравим, да адмирираме нашата младеж за този героичен подвиг и да ѝ пожелаем успех в грандиозното дело. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител г-н Иван Пенчев.

Иван Пенчев (с): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Ние имаме да разгледаме един от най-важните бюджети — този на Министерството на народната просвета. Той е в пряка връзка с образованието и възпитанието на подрастващото поколение, което е утрешната надежда на българския народ. Това са съзидателните първите наши държавници, като са вписали в търновската конституция, че училищното обучение е задължително и безплатно. За голямо съжаление то и досега не може да обхване всички деца, подлежащи на задължително обучение. И резултатите са налице, 30% от нашето население е неграмотно, т. е. не знае да чете и пише. Дори този процент е много по-голям, защото тия деца, които са изкарвали първо и второ отделение, едва подписват името си. Ето защо заедно с двегодишния стопански план ние трябва да начертаяме и двегодишен план за премахване на неграмотността, защото най-големият враг на прогреса е неграмотността.

И днес още имаме деца, които не са в училището, поради далечина разстояния, бедност и невежество на родителите. Наистина дълг е да ги приберем. Ние трябва да направим всичко възможно, за да направим обучението безплатно, като всички бедни деца получават не само учебници, но на крайно бедните се дава храна и облекло. Това не може да стане напълно с този бюджет, но дълг се налага на общините да гласуват по-големи суми за подпомагане на бедните деца.

При разглеждане бюджета на народната просвета ние не можем да се ръководим само от цифровите данни. Макар те да са огледано на една просветна политика, все пак ние трябва да разгледаме и задачите, които правителството възлага, и целите, които преследва с обучението.

Ето защо налага се да направим един анализ на задачите и целите на обучението преди и след 9 септември.

Фашизмът разбираше добре, че той не може да пусне дълбоки корени сред нашия народ и ето защо той се зае да подготви нашата младеж в фашистки дух. Той основа „Бранник“, националните легии и други училищни и извънучилищни организации, за да може да постави младежта под прякото свое ръководство. Той не се грижеше толкова за обучението и науката, колкото да създаде верни свои поддръжници. Изобщо обучението се характеризираше със сяло подчинение и насаждане на висш шовинизъм. Нашата младеж беше отровна от една фалшифицирана наука.

Тая „просвета“ се насаждаше от първоначалното училище до Университета включително. Девизът беше „Една Германия в света и една България на Балканския полуостров“. Подготвяха се блудещи слепи оръдия на фашизма. Отворете учебниците от преди 9 септември по литература, история, география и други хуманитарни науки. От литературата се изхвърлиха руските класици: Пушкин, Гогол, Лермонтов, Тургенев и др. По българска история се доказваше, че ние не сме от славянски произход, а границите на Симео-

новата държава се чертаеха от Дунав до Бяло море и от Черно море до Адриатика. Стигна се дотам, че ние не празнувахме националния празник на Кирил и Методи и освободенията на България, а Филев в своя дневник бележи, че Хитлер иска да смени кирилицата на латиница.

Революцията на 9 септември 1944 г. отрече политиката на тоя вид шовинизъм и първата задача беше да замени тия учебници с нови такива, в които фашистският дух да бъде заменен с прогресивните идеи на новата педагогическа наука.

Мнозина патриотари ни обвиняват в поражение и че ние сме забравили „националните идеали“. На това ще им отговорим с чл. 79 на проект-конституцията, който гласи: „Защитата на Отечеството е върховен дълг и въпрос на чест за всеки българин“. Нас често са ни обвинявали, че не сме националисти, а безотечественици и интернационалисти. Трябва да им отговорим, че интернационализмът е пропит с най-висшата добродетел — любовта към целия човешки род, общото добруване. Ние същевременно сме и най-добрите патриоти, защото ние обичаме нашата хубава земя, нашия трудещ се народ, но нашата обич е искрена и чиста и не е помрачена с омраза срещу никой друг народ. Ние искаме да живеем в мир с всички народи. Ако един Бриан намираще, че спасението на човечеството е в Съединени европейски щати, защо ние да не се стремим към Балканска федерация?

Фашизмът не само насаждаше своя дух и доктрина, но избираше и своите методи. Дори от Университета се препоръчваше методът на доброволната принуда в обучението. Ние днес искаме свободно училище, за да създадем утрешния свободен човек в България.

Друг един въпрос, който беше поставен на нови начала, е тоя за средното и висшето образование. Показваше се слабостта от умствен пролетариат. Въвеждаха се много пречки към висшето образование. Сяна се дори дотам, че на лекарския конгрес се взе решение да бъде закрит медицинският факултет и да не се откриват такива по зъболекарство и фармация. Рядко бяха гласовете за широкото висше образование. И трябва да припомним думите на най-добрия приятел на младежта проф. Асен Златаров, който написа знаменитата си статия, в която казва: „Нашият материално беден народ може да има едно богатство — просветата. Нека не му я отказваме“. Но какво ще правят тия вишисти? И той отговаря: „Те всички имат място, дайте реформи в нашия стопански живот.“

9 септември даде не само стопански реформи, то освети в ново начало — провъзгласи труда като най-висше благо. И днес, когато ни предстои изпълнението на двегодишния стопански план, ние гиждаме, че не ни стигат кадри във всички области. Днес ние имаме нужда от лекари, агрономи, учители и от голям брой вишисти. Демократизацията в просветата отвори широко вратата за всички способно да се учи. С новия проект за висшето образование се въвежда по-голяма планоност и дисциплина. Няма място за младежи мамини синчаги, които изват в Университета за охолан живот.

Ние с новия бюджет ще дадем възможност на всички бедни опособни синове да бъдат подпомогнати от държавата и висшето образование да стане достояние на целия трудов народ, а не на известни привилегировани слоеве.

Отечественофронтовското правителство е най-щедро по отношение паричните средства за просветата. Неговият бюджет е расъл много бързо в последните три години. И сега в общия държавен бюджет бюджетът на Министерството на просветата заема второ място. Цифрите от последните три години са една добра илюстрация към тази мисъл: през 1945 г. има предвидени за Министерството на просветата 2.064.000.000 лв., през 1946 г. — 3.565.000.000 лв., а през 1947 г. — 5.635.000.000 лв. За две години просветният бюджет се е увеличил с повече от 2.5 пъти. Колкото едно правителство е по-народно, толкова то е по-щедро към просветата — едно от най-добрите доказателства за характера на нашето отечественофронтовско правителство.

Първата цифра, която ни обръща внимание, това е параграфът за учителските заплати, който е увеличен с кръгло 300.000.000 лв. Много пъти от тая трибуна се е говорило за мизерните заплати на учителите, обаче в повечето случаи това се е завършвало или с похвали за тях или пък с отговора: „Много сте, няма отгде да се вземе.“ Нашият бюджет излезе от сферата на благопожеланията и се постара да даде едно чувствително повишение на заплатите: 8.000 лв. на първоначален, 8.500 лв. на прогимназиален и 10.500 лв. на гимназиален учител. Надяваме се, че с предвидената сума в глава I за формено облекло и обуша ще могат да се подпомогнат и в това отношение.

Намирам, че това увеличение е съвсем недостатъчно, обаче учителят — вярвам — ще разбере, че при тия оскъдни средства все пак ще бъде подпомогнат.

Г-жи и г-да народни представители! Въпросът за учителския персонал е един важен обществен въпрос. Данните, които ни дава министерството, ни показват, че досегашните лоши материални условия са принудили една голяма част от учителите да дезертират от професията и да подирят препитание другаде, в други професии. Излишно е да изтъкваме заслугите на учителската професия. Учителите са били на челно място в борбата на нашия народ още преди освобождението и до 9 септември. Не ще бъде преувеличено, ако кажа, че те са създатели на нашата духовна култура. Като борци за повече народни правдини, те са дали най-много жертва и през септемврийската революция, пък и в партизанските борби. Те са били учители не само на децата, но и на възрастните. Те през всичкото време са душата на нашето училище. И тоя дух на фашизъм, който се мъчеха да насадят, не проникна дълбоко в нашето училище, въпреки безмислното преследване на учителите.

Но трябва да признаем, че миналата година сме имали 13.700 редовни първоначални учители и 1.660 нередовни такива, а през тая година се предвиждат 14.360 редовни първоначални учители и 1.960 нередовни такива — с едно увеличение общо около 960 учители.

Предвижда се едно голямо увеличение на учителите в детските градини и домове от 700 за 1946 г. на 1.206 за 1947 г. — или увеличение с 506 учители.

Общо за първоначалните училища се предвижда едно увеличение от 1.466 учители.

Същата картина имаме и при прогимназиалното образование: за 1946 г. имаме 7.600 редовни и към 1.340 нередовни учители, или общо 8.940 учители, а за 1947 г. се предвиждат 8.078 редовни и към 2.112 нередовни, или общо 10.190 учители — увеличение на прогимназиалните учители с 1.250 учители.

От горизложениите цифри се вижда, че новият бюджет цели не само да разшири обучението, но и да го подобри в качествено отношение. Паралелките се намаляват до 40 ученици и оттам иде голямото увеличение на учителския персонал. Особено е разширено обучението в предшколската възраст, въпреки че и то е недостатъчно. При новите стопански и икономически условия, когато родителите трябва да се отдадат на по-интензивен труд, децата трябва да бъдат прибрани в тия училища, но затова са необходими пособия и здания. Ние имаме средно около 150.000 деца за тия домове и градини, и едва 15—20 хиляди от тях ще бъдат прибрани.

Не по-добре стои въпросът и с учителския персонал в гимназиите. В 1946 г. сме имали 5.700 редовни учители и 2.740 нередовни учители. За 1947 г. се предвижда същият брой общо гимназиални учители, като е увеличен чувствително броят на редовните, обаче съществено е дали тая цифра ще може да се достигне, като се има пред вид броят на явилите се на държавен изпит. И тук броят на нередовните учители е доста голям.

Общо броят на учителите би трябвало да е по-голям, защото повечето учители, особено гимназиалните, са претрупани с много лекторски извънредни часове, което се отразява на качеството на обучението. Ето защо налага се почитаемото министерство да уреди ваканционни курсове за тия нередовни учители, които искат да се посветят на учителската професия. В тях да се дадат практически усъвърнявания, за да могат новоназначените учители да бъдат по-отчасти подготвени.

В глава III „Помощи и насърчения“ се предвижда едно чувствително перо от 140.000.000 лв. срещу разрешени кръгло 40.000.000 лв. за миналата година. Доколкото ми се простират сведенията, оттука се подпомагат 2.000 стипендианти в университетите с по 5.000 лв. и 1.000 ученици с по 2.000 лв. месечно, или кръгло с 144.000.000 лв. При това, като се имат пред вид и помощите на студентите в чужбина, тоя параграф трябва да се увеличи поне на 160.000.000 лв.

Г-жи и г-да народни представители! Ако ние искаме да демократизираме напълно науката, би трябвало да приберем всички най-способни от гимназиите и да му създадем условия за следване в Университета. Вярно е, че подборът става мъчно при сегашната система на обучение в средните училища. В тая насока аз вярвам, че почитаемото министерство ще въведе система за проверка на способности и наклонности в отделния индивид. В това отношение ние можем да възприемем съветската система, при която преподавателската излюботелност и стонка дават направление на младежта. У нас досега младежът се намираше в безпътница при избиране на своята професия и често подборът се дължеше на случайността или желанието на родителите. Признаният изпит все още не е пълна гаранция.

От предвидената сума ще се подпомогне една значителна част от най-бедните студенти. В други страни, дори в Румъния и Югославия, помощта, с която се подпомагат студентите, е много по-голяма. Нашето студентство живее при мизерни условия. Храната е недостатъчна, а квартирите често са пълни и тавани. Трябва да се създадат по-добри условия, като се уредят общодостъпни столове и се създадат общежития.

В глава V „Други разходи“ са предвидени само 500.000 лв. за откупуване ценни художествени произведения. Това е крайно недостатъчно, като се имат пред вид нашите условия. Би трябвало и тая сума да се увеличи поне на 2.000.000 лв.

В § 29 са предвидени 172.000.000 лв. срещу разрешени 144.000.000 лв. за 1946 г. и действително изразходвани 116.000.000 лв. за 1945 г. Тук са предвидени главно суми за организациите „Септемврийче“ и ЕМОС, които са ученически организации, в които трябва да се насържат общочовешки добродетели, а така също да се възпитават децата в духа на прогресивните идеи.

Отечественофронтовското правителство иска да върне една от занемарените функции на нашето училище, именно да създаде от него фактор за възпитание на младежта. Ние искаме да създадем едно възпитание на нова социална основа, като развием всички духовни ценности у младежта. Ние искаме да възтърсим труда като основен фактор на възпитанието.

Известно ви е, че ученикът е само 4—5 часа в училище, а останалото време до 9 септември 1944 г. той прекарваше у дома и често на улицата. Фактически училището даваше само повърхностни знания, а възпитанието се бе изпълнявало от ръцете му. Разните ученически дружества — спортни, футболни, литературни и др. — живееха отделно, без общо ръководство и без особен надзор. Ето защо новото училище иска, ученикът да се възпита тъкмо в тия организации, где то под негово ръководство на учители да се развие в него дух на съревнование и самоконтрол. Двегодишният живот на тия дружества е налице. Насякълде младежта е на първа линия във всички трудови начинания. И записванията на учениците в летните трудови бригади показват небила добри резултати в трудов ентусиазъм. Има гимназии, в които учениците брн

гадир са 80% и 90% от общия брой. Чрез тия две организации ние ще направим нашата златокрила младеж, като развием всички нейни духовни сили, годна да създаде цветуща, благоденствуваша България. Ние вярваме, че тия ентузиастични младежи ще свикнат на благодатния творчески труд, ще свикнат да ценят еднакво както умствения, така и физическия труд. Ние не искаме нашите гимназии и университети да фабрикуват зози, сунинги и разни безделници, а да създават истински синове на нашата млада република.

В таблицата по същия параграф са предвидени за лансирни, трапезарии и колонии при училищата само 3.000.000 лв. Тая сума е крайно недостатъчна. Вярно е, че тук на помощ ще се притече общината и частната благотворителност, но има планински бедни краища, разпръснато население и там държавната помощ трябва да бъде по-щедрa.

Единичната намалена сума е тая по § 1, буква „в“, за помощта на инородните училища — от 74.000.000 лв. на 30.000.000 лв. Тая сума трябва да се подсили, защото инородните училища трябва да се преустроят, особено турските, които са най-многобройни. Те се намират при най-лоши материални условия. Самото турско население е бедно и затова се налага тия училища да бъдат издържани от държавата. Досега фашистите правителства са гледали на тях като на товар и са избягвали всяка помощ. Дори субсидиите, които се отпускаха, се използваха главно за изборна зестра.

Също така е направено съкращение в кредита за главните инспектори, особено тия по български език, което трябва да се коригира в комисията.

За уреждане на висшето образование и Университета са предвидени доста кредити. Те дават възможност на професорското тяло да развие една планова и резултатна работа. С новия закон за висшето образование вярвам, че ще се въведат нови реформи, като известни пакостни традиции ще се изкоренят и се дадат по-прогресивни насоки при възпитанието на нашата младеж.

В бюджета за Университета намирам известна непълнота — на кооперативната наука не е дадено задоволително място. В първоначалния проект на министерството се предвиждаше само една катедра по кооперативно право в отдела „Стопански науки“. При новите стопански условия и при изпълнението на двегодишния стопански план на кооперацията се предвижда да играе първенствуваша роля както в производството, така също в размяната и кредити. Това налага да се открие специална висша кооперативна школа. Такава съществуваше у нас, но биде закрыта. Питомците на тая школа днес заемат видни места в нашия стопански живот. Днес, когато стопанският живот е много по-сложен, добре е да бъде подновена тая школа, като курсът ѝ стане тригодишен. Във връзка с тая школа добре е при първия удобен случай да се предвиди в средните училища един час седмично за кооперативно дело като допълнителен час по политическа икономика.

Накрая искам да се спра на едно учреждение, което се намира под ведомството на Министерството на народната просвета и което вероятно е поставено на базата на самоиздръжка. Въпросът е за нашето Държавно издателство, което се основа след 9 септември 1944 г. То си постави за задача да издава всички учебници и ученически пособия: тетрадки, блокчета, блокчета, географски карти и др. За голямо съжаление и след двегодишен живот това издателство доскоро не беше в ред. Учебниците се издават без ред, план и система. Трябваше да се издадат учебници по хуманитарни науки — читанки, отечествознание, история, география за основните училища, а за гимназията — история, литература, география, гражданско учение и др., защото досегашните са пропити с фашизъм. Най-напред се издадоха геометрии и танки за отделенията а после учебници по хуманитарни предмети, дори някои от тях във втората година. Учебник по руски език за прогимназията се издаде едва след Нова година; учебник по литература се издаде едва тази година, а най-важният учебник — българска история за VII клас не е издаден и до днес.

Въпросът за тетрадките и класните блокчета е още по-болен. И тая година въпреки че има хартия достатъчно, дълго време нямаше тетрадки, а и досега няма дори една пета от необходимите класни блокчета.

Знаю, че е сменен главният директор на издателството, но дух на бюрократизъм скована работата на това учреждение. По много врати има надписи: „Началник на хартия“, „Началник на пособия“, „Началник на учебници“ и др. И при справка човек се намира в един омагьосан кръг от началници и персонал. Персоналът е претоварен, началници много, за голямо съжаление, работа налице твърде малко. (Ръкоплекания от опозицията) При това положение добре е да се преустрои цялото отделение и да му се даде по-голяма експедитивност.

В заключение трябва да кажа, че представеният бюджет от министъра на просветата е пръв по рода си по своята прегледност и най-главното — че в него са предвидени суми за задоволяване на почти всички настоящи нужди на нашето училище.

На първо място той си задава за цел да разшири нашето основно образование, като го направи не само задължително, но и безплатно. Тук влизат в грижите за децата от доучилищната възраст. С предвиденото увеличение броя на учителите — понеже те намалява броят на учениците в паралелките — се цели качественото подобрене на обучението.

С откриване на многобройни нови гимназии, особено с откриване на вечерните такива, се дава възможност на всички способни младежи да завършат средно образование. Но най-голямата реформа на демократизация е във висшето образование. Тук широко се разтварят вратите за всички способни народни синове.

Разширяват се университетите в София, Пловдив и Варна като най-бедни студенти са подпомогнати от държавата. С това се дава удовлетворение на народния духовен глад за повече просвета.

На второ място са предвидени доста големи суми, за да се направи обучението по-нагледно, като се предвиждат суми за екскурзии, библиотеки, пособия и др.

На трето място се създават материални и духовни условия за окончателно очистване на нашите училища от фашистката отрова.

Изобщо тая бюджет дава възможност за широка народна просвета. Той е в духа на отечественофронтговската програма и нашата група, на Социалдемократическата партия, ще гласува за него, като се надява, че в комисията ще бъдат поправени малките му недостатъци. (Ръкоплекания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Постъпило е предложение от народния представител Яня Янев, с което се предлага, понеже са се изказвали вече осем души народни представители, да бъдат прекратени дебатите. Съгласно чл. 35 от правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание аз ще подложам на гласуване това предложение.

Който г-да народни представители са съгласни да бъдат прекратени дебатите по бюджетопоекта на Министерството на народното просвещение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата заместникът на министъра на народната просвета г-н министърът на народното здраве.

Христо Пунев (СЛ): Вие нямате право да ми отнемате думата. Всички записали се имат право да се изкажат след прекратяване на дебатите. Аз съм записан и трябва да ми дадете думата.

Председателстващ Петър Каменов: Ето какво казва правилникът: (Чете) „Ако някой народен представител поиска прекратяване на разискванията, председателят подлага това искане на Събранието, което го решава по висшегласие.“

Предложение обаче за прекратяване на разискванията не може да се тури на гласуване, докато предварително не са говорили осем души. Ако предложението за прекратяване на разискванията се приеме, то няма парламентарни групи, които не са се изказали по въпроса, дава се думата по на един оратор на всяка от тези групи.“

От всички парламентарни групи се изказаха.

Министър д-р Рачо Ангелов: (От трибуната. Посрещнат с ръкоплекания от мнозинството) Уважаемъ, народни представители! Съжалявам много, че сте извърредно много изморени — виждам какво е вашето състояние — и не ще мога да говоря продължително.

От развилите се дебати тук се вижда, че въпросите по възпитанието, обучението и образованието, въобще по бюджета на Министерството на народното просвещение са ясни на всички и няма нужда да повтарям неща, които вече са казани тук и са добре обяснени. Ще си позволя само да изкажа няколко мисли по въпросите, които се засегнаха във връзка с бюджетопоекта на Министерството на народното просвещение.

По онова, което казаха ораторите, които одобриха бюджетопоекта, естествено аз няма какво да говоря. Мисляте, които те изказаха, се възприемат. Като заместник на министъра на народното просвещение, който отсъствува, при завършека на дебатите аз трябва сега да кажа няколко думи.

Бележките, които аз ще направя, ще се отнасят естествено до ония от ораторите, които изказаха несъгласие или които направиха някоя критична бележка.

Критиката изобщо е извърредно ценна. Ние не се боим от критика, даже я желаем, защото критиката ще ни посочи грешките, които може да имаме. Ние не се срамуваме да признаваме нашите грешки, защото само този, който не работи, само той не прави грешки. Който признава своята грешка, той винаги е в състояние да я коригира. Та, казвам, критиката е желана, тя е добре дошла. Но критиката трябва да бъде преди всичко обективна, безпристрастна и лоялна. Само тази критика е ценна, само тази критика е добре дошла. Критика, която се прави, само за да се критикува на всяка цена, критика, която въобще не иска да признава нищо добро, а само търси да критикува и да упреква, е критика, която се унищожава само по себе си, аргюти. Само обективната критика, само лоялната критика, критиката, която признава и на своя най-голям противник това, което е гол факт, само такава критика е добре дошла.

Сега ще си позволя да направя съвършено обективно няколко бележки. Позволете ми да кажа — не го смятайте за самоотвержение, — че аз обичам да казвам нещата така, както аз ги разбирам.

Критическите бележки, които се направиха тук, по моему, не бяха принципиални критически бележки. Това не беше критика въоу образователната система, не беше критика, която изтъква дефектите на системата, не беше критика, която да посочи, че ако се върви по този път, ще отидем към пропаст. Това бяха бележки само за някакви инциденти, за някакви нередовности, станали тук и там по места и т. н.

Иван Костов (ЗНП): Извинете, но Вие, г-н министре, не бяхте тук. Имаше и такава критика, каквато Вие искате.

Министър д-р Рачо Ангелов: Моля Ви се. Аз всичко прочетох. Действително в събота аз не присъствах на заседанието, но аз прочетох стенограмите. Няма казаво нищо виминионо. Аз съм готов

за това на спор с Вас. Това са само бележки, в които между другото тук-таме има нещо подхвърлено. Но принципа критика няма. Аз разбирам, ако не се одобрява, да кажем, системата, програмата, да се каже: „Ние сме за едно демократическо образование или за едно, така да се каже, аристократическо или реакционно образование.“ Тогава от двете ще се предпочете едното. Ще се изтъкне кое има предимства и кое няма. Или пък да се каже: „Ние сме за свободното образование.“

Ефрем Митев (с): За светското.

Министър д-р Рачо Ангелов: Може да има някой, който да предпочитва религиозното образование. Това действително е система. Ако я одобрявате, ще изкажете своите съображения за това; ако не я одобрявате — ще се присъедините към другите. Но както и да е. Това бяха едни критически бележки, за които може даже и да не се държи сметка. Но във всеки случай тук, във Великото народно събрание, да се изнасят едни такива купюри и само с това да се атакува — аз считам, че това не издържа критика. Понеже вървим по такъв път, затуй за голямо съжаление в Народното събрание работите не вървят ударно. Трябва да имаме доблест да признаем това.

Ние, на които са възложени толкова тежки задачи, трябва да работим ударно и да свършим бюджета възможно най-скоро, защото ни предстои още много важната задача — да приемем новата конституция. Вместо да работим обаче ударно, ние тук губим с часове за едни такива дреболии, на които трябва да се отговаря, които трябва да се опровергават надълго и нашироко. Ето това считам аз, че е действително извънредно вредно и извънредно пагубно.

Че някой бил уволнен: може. Направено е. Какво от това? Ама че не било правилно. И с това съм съгласен. И това може да стане. Какво искате? Та лесно ли е веднага след една революционна стихия, след един вихър всичко да се уталожни, всичко да тръгне по мед и масло? Това е абсолютно невъзможно. И който си въобразява, който заявява такива претенции, той въобще няма представа какво значи политически живот.

Аз ще ви посоча един пример. Всички знаем какво стана в Съветския съюз наскоро след революцията. Да ви кажа какво стана например по Министерството на народното здраве там. Стана една интересна работа: фелдшерите улавят лекарите и ги изпъждат от болниците, след като им хвърлят един бой. Става една каша, едни миш-маш. Всеки казва: това е една дивотия, едно безобразие. Но стават такива неща. Какво е сега обаче в Съветския съюз? В Съветския съюз сега има такава дисциплина, че действително ние трябва да се поклоним и оттам да черпим поуки. Защото действително там има една истинска трудова дисциплина и резултатите са налице. Няма защо да говорим повече. Резултатите там във всяко отношение, и в стопанско, и в културно, и във военно, са налице. Вие имате в Съветския съюз един трудов дисциплиниран народ, вие имате там една трудово-дисциплинирана държава и всичко върви отлично. Че били ставали в началото такива едни шуротии — може да станат. И у нас в началото след 9 септември станаха грешки, нередности. Но можем ли ние, ще имаме ли кураж да откажем, че станаха колосални подобрения, че всичко това се коригира, и то много бързо, в продължение само на две години? Какво искаме ние: в продължение на две години да коригираме всичко така бързо, така лесно? В Съветския съюз вече минаха от революцията 28-29 години, а ние сме още в самото начало — у нас минаха едва-едва две години — ние сме без опит и т. н. Естествено, не можем да очакваме това нещо да стане така бързо и така лесно.

И когато ще правим упреци, когато ще критикуваме, най-напред трябва да си дадем отговор, какви са условията, при какви условия се работи, кое е било възможно да се направи, доколко е било възможно да се направи и какво можем да искаме, а не да се нахвърляме и да казваме, че всичко е нередно. Как не можа да се признае едно добро, едно редно! Все нередно, все безобразно! (Възгласи от опозицията)

Не прекалявайте! Дръжте се така, че да имаме достоинство. Аз не съм чул от опозицията нито един път някой да стане да захвали, да одобри нещо, да каже: „Е, това е добро.“ Кажете, кога сте одобрили и гласували вие тук нещо? Някой път не гласувате.

Яни Янев (з): И собствените си предложения не гласуват!

Министър д-р Рачо Ангелов: Защо правите това? Това са дребни работи. Недейте да се унижавате.

Стефан Димитров (ЗНП): Ако сте гласували вие един закон на Александър Стамболийски, тогава — добре.

Министър д-р Рачо Ангелов: Аз тогава не съм бил в Народното събрание.

Яни Янев (з): Защо не внесете вие едно законодателно предложение? (Глъчка)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Министър д-р Рачо Ангелов: Моля ви се! Аз никого не провокирам и не позволявам да ме провокирате, защото аз държа за достойнството на всекиго и преди всичко за моето достойнство. Недейте така! Излишни работи са това. Трябва да вземем поука и да знаем да се държим като едни действителни представители на народа тук, да покажем, че действително сме истински представители на народа. Моля ви се, недейте така!

Сега ще кажа само две думи. Нахвърляте се вие на „Септемвриче“, на ЕМОС и т. н. и веднага, се залавяте — че там се разващавало младото поколение. Аз съм го чел това нещо в стенограмите. На едно място се казва много интересно: прокарват се, казва, идеите, идеологията на „Звено“, на социалдемократите, а на земеделците не се прокарват! Само комунистическата идеология се прокарва!

Тук има малко интрижка, ясна е работата — да закачат онези партии, да им кажат: вас не ви бръснат, те си карат по своему.

Един от опозицията: Така си е.

Министър д-р Рачо Ангелов: Не е така, другарки и другари! Ние дължим да подчертаем, че ние знаем кога какво можем да направим. Ние държим сметка преди всичко за реалната обстановка. Ние вървим по пътя на Отечествения фронт и ще вървим дотогава, докогато условията продължават да позволяват. (Ръкоплескания от мнозинството) За нас е важен преди всичко пътят на Отечествения фронт, дотогава докогато ние сметем, че действително е дошел моментът, когато трябва да станат някакви изменения. (Веселост) Моля ви се, говорим си открито! (Оживление)

Казвате, че на нашите септемвричета, че на ЕМОС и т. н. се давали колосални количества милиони. Какво значи „колосални количества милиони“? Извънредно много милиони се давали, там отивали младежите да се разващават и не се вършело нищо!

Преди всичко трябва да имате пред вид едно нещо. Може да се говорят разни клюкарства, може да се правят разни клюкарства, може да се съобщават и верни факти, но преди всичко трябва да се има пред вид, че когато се говори и се изнасят такива слухове, много се преувеличават, много се преинавава и т. н. Ето, прочетете — аз се заинтересувах за това нещо — няколкото окръжни, няколкото заповеди на Министерството на просвещението за дисциплината, която трябва да има в ЕМОС, в РМС и т. н. Великолепни заповеди. Прочетете ги. Няма защо да ви говоря за тях. Ако ми вярвате — вярвайте, ако не ми вярвате, идете ги прочетете. Няма какво да ви приказвам. Вземете постановленията на ЕМОС. Ами че те са разкошни постановления. Сами младежите в своите събрания решават: искаме да бъдем дисциплинирани, почтени във всяко отношение, трудолюбиви; тези, които ще работят и ще се учат, само на тях ще дадем награди — които са показали, че най-добре са работили и че са най-почтени във всяко отношение. Това е тяхното решение, което сами са взели. Вие ще кажете, че не се изпълнява нищо. Тия работи не са така. Ето има нещо, което говори, че не е вече така разпуснатото, и не е вярно, че никой не се интересувал, че правителството въобще гледало да прокарва само някакви комунистически тенденции и т. н. Недейте мисли това. Не сме ние, които ще крием това, което мислим. Това, което става долу и което е действително вярно, ние го говорим, признаваме го, но да се прекалява е излишно.

Че действително има резултати, че има добро възпитание, че действително образованието, възпитанието и обучението е вървяло по един правилен път, по един прав път, показана и резултатите, които никой не може да откаже. Както да се мъчим да ги откажем, едно трябва да признаем: младежите се издигна на такава висота, че прави чест не само на себе си, а и на българското правителство, на българския народ. (Ръкоплескания от мнозинството) Колкото и да се говори, че в бригадите се пращат някои насилни и т. н., ще кажа, че така лесно не можете да пратите с хиляди и хиляди в тия бригади. Ентузиазмът, с който заминават младежите, вярата и ентузиазмът, които те проявяват навсякъде, говорят, че образователната система, че обучението е вървяло в добър път и затова резултатите са налице. Представителите на опозицията казват, че се давали много милиони от това министерство за тия организации. Аз пък казвам, че не са много. Ако държавата разполага с повече, повече трябва да даде, защото нашата надежда — това са хората, които ще бъдат авангардът на нашите бъдещи поколения. (Ръкоплескания от мнозинството) Ние трябва да поддържаме тия младежи, ние трябва да ги крепим във всяко отношение, да се мъчим да ги направим пълноправни и достойни граждани на нашата Народна република България. (Ръкоплескания и възгласи: „Браво!“ от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Разискванията са приключени.

Когато приемат заглавието на бюджетопоекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-н докладчикът.

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„Глава I

Лични разходи

§ 1. а) Заплати на личния състав — според обяснителната таблица към бюджета.“

Комисията увеличи кредита от 4.311.923.800 лв. на 4.342.919.400 лв. (Чете)

б) Представителни пари месечно: по 15.000 лв. на министъра и по 6.000 лв. на главния секретар и ректорите на университетите, висшите училища и академичните — 828.000 лв.“

Комисията редактира буква „в“ така:

„в) Помощи за заплати на учителите в малцинствените училища, които още не са държавни — определяни с заповед от министъра на народното просвещение — 30.000.000 лв.“

В обяснителната таблица комисията направи следните промени: На стр. 9 в „в) Отделение за личния състав“ след „Началник“ постави „Началник-служба“ — 14—27, 13.500 лв. — 162.000 лв.

Началниците на служби в отделението за средното образование от 4 стават 3.

На стр. 10 отделението за културните институти в за учебния филм става служба. Службите „началник“ и „художник“ се премахват.

Уредниците в Естествено-историческия музей също се премахват.

В „II. Народни основни училища, а) първоначални училища“ — броят на редовните първоначални учители от 14.360 се намалява на 13.760, съответно — и кредитът, а броят на нередовните първоначални учители от 1.960 се увеличава на 2.560, съответно — и кредитът. Броят на главните учители от 3.880 се намалява на 3.080, съответно и кредитът, а накрая се прибавя: „На 3.084 учители, водещи слети отделения по 500 лв. — 18.504.000 лв.“

В „б) Прогимназия“ броят на редовните прогимназиски учители, вместо 8.078, става 7.478, а броят на нередовните първоначални учители от 590 става 1.190.

В края на таблицата се прибавя: „На 308 учители, водещи слети класове, по 500 лв. — 1.848.000 лв.“

На стр. 11 в таблицата-чат за специалните институти след „майстор“, вместо „писар“, се поставя „машинист“.

В „III. Областни училищни инспекции“ околийските училищни инспектори от 118 стават 121.

На стр. 12 в „IV. Народни гимназии“ броят на огляните от 30 стават 31, а работниците-специалисти от 6 стават 5.

След „На 146 поддиректори“ в др. цифрата 15 става 18.

На стр. 13 в смесената гимназия в Балчик се предвиждат 7 учители.

На стр. 17, в „2 Художествена академия — София“, след „учител-лекар“ се поставя „библиотекар“, 7—31 — 10.500“.

В „IX. Висше училище за физическа култура в София“ старшите асистенти от 6 стават 2, а асистентите от 10 стават 14.

Вместо „секретар“ става „секретар-началник служба 14-2, 13.500“.

На стр. 18, в „б) Личен състав за отделните институти“ старшите асистенти от 24 стават 30, а асистентите от 30 стават 24.

На стр. 19, в „б) Личен състав на отделните институти“, броят на старшите асистенти от 28 намалява на 20, а тоя на асистентите от 30 се увеличава на 38.

На същата страница в строителния факултет се предвижда един редовен професор, по водно строителство. В машинния факултет се съкращава една длъжност на развален.

На стр. 20, в „XI. Висше техническо училище в гр. Русе“, след „секретар“ се добавя — „началник-служба“, 14-2, с месечна заплата 13.500 лв.

На същата страница в „XII. Университет „Св. Кирил Славяно-български“ в гр. Варна“ също след „секретар“ се добавя — „началник-служба“, 14-2, с месечна заплата 13.500 лв.

На стр. 21 в „2 Стопански факултет, б) Преподаватели“, старшите асистенти от шест се намаляват на трима, а асистентите от шест се увеличават на девет.

На същата страница в „3. Технически факултет, а) Преподаватели“ старшите асистенти от 19 се намаляват на 15, а асистентите от 30 се увеличават на 34. а) Административна служба, след „секретар“ се добавя „началник-служба“, 14-2, с месечна заплата 13.500 лв.

На същата страница в „б) Личен състав за институти“ старшите асистенти от 27 се намаляват на 4, а асистентите от 30 се увеличават на 53.

На стр. 23 в „в) Медицински отдел“ извънредните професори от двама стават трима, редовните доценти от 30 се намаляват на 29, старшите асистенти от 45 се намаляват на 10, а асистентите от 60 се увеличават на 95.

На стр. 25 в „Университет „Св. Климент Охридски“ в София, А. Канцелария“ след „Началник“ се прибавя „на отдел“, 13-17 стават 14-32, с месечна заплата 17.000; вместо един секретар стават двама; и след „секретар“ се премества длъжността „домакин“ от „Б. Квестура — Бюджетно-контролно отделение“.

На същата страница в „В. Техническа служба“, след Машинен инженер“ се прибавя — „Началник-служба“, 7-138 става 14-27, с месечна заплата 13.500 лв.; след „архитект“ се прибавя — „Началник на служба“, 14-27, с месечна заплата — 13.500 лв.

На същата страница в „3. Историко-филологически, физико-математически, юридически, агрономо-лесовъдски, богословски и ветеринарно-медицински факултети“, броят на редовните професори от 84 се намаляват на 79; на извънредните професори от 42 се увеличава на 44; на редовните доценти от 83 се намалява на 77; на старшите асистенти от 134 се увеличава на 142; библиотекарите от 9 се намаляват на 6; след „секретар“ се предвиждат 3 библиотекар, 7-131, с месечна заплата 10.500 и общ кредит 378.000 лв.

На стр. 26 най-горе, преди „Главен майстор“, се предвижда „Деломайстор“, 26-24, с месечна заплата 10.000 лв.; броят на майсторите-специалисти от 25 се увеличава на 27; вместо 2 магазинера стават 3; вместо 3 шофьори — 4; вместо 16 работници-специалисти — 17; вместо 1 машинист-специалист — 2; вместо 6 машиниста — 5; вместо 57 лаборанти — 58; вместо 102 прислужници — 103 и вместо 51 общи работници — 50.

На същата страница в „4. Медицински факултет с Александровска болница“, след „Аптека-фармацевт“ се предвижда нова служба „Библиотекар“, 7-131, с месечна заплата 10.500 лв., а вместо 1 секретар стават 2; след „Главен майстор“ се предвижда 1 статистик-проверител, 9-34, с месечна заплата 9.000 лв.

На същата страница в „б) Медицински и zobolekarski отдели“, вместо 52 редовни доценти стават 53; вместо 135 старши-асистенти — 137; вместо 29 техници — 9; вместо 18 домакини — 21; вместо 7 майстори-специалисти — 26; вместо 186 милосърдни — 185; и след „Милосърдна сестра“ се предвиждат 2 самаряни, 5-38, с месечна заплата 6.300 лв.

На стр. 27 вместо 64 лаборанти — 66; вместо 5 вратари — 6 и вместо 200 прислужници — 204.

На същата страница към „XV. Общи кредити“ се прибавя следната нова алинея: „Заплатите на учителите в малцинствените училища се изплащат от 1 януари 1947 г., независимо от това, че заповедите за преназначаването им са издадени след тази дата.“ Това са измененията по § 1.

Председателстващ Петър Каменов: По § 1 е постъпило предложение от народната представителка Дора Коева, заплата на прогимназиски учители да се увеличи от 8.500 на 9.500 лв.

По същия параграф е постъпило предложение от народния представител Митко Седев, да се увеличат заплатите на първоначалните учители от 8.000 на 8.500 лв.

Който приема § 1, с направените от комисията промени моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 2—6 се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 7, 121, 146, Порционни пари на служителите и всички разходи за храна на същите, съгласно с правилника или наредба, одобрен от Министерския съвет — 2.444.200 лв.“

Комисията увеличи кредита по този параграф от 2.444.200 лв. на 37.444.200 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Който приема § 7, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 8—15 се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 16, 36, 41, 50, 63, 84, 93, 105, 119, 143, 153. Учебни пособия и помагала, вкл. книги и списания — 306.500.000 лв.“

Комисията намали кредита по този параграф от 306.500.000 лв. на 289.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: По този параграф има предложение от народната представителка Тодора Коева, кредитът да се увеличи от 306.500.000 лв. на 500.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народната представителка Тодора Коева.

Тодора Коева (ЗНП): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Проблемът за просветното дело е голям национален проблем. Всички правителства и режими у нас в неговото решение са отразявали най-ярко своята тенденция и разбиране за устройството на обществото и държавата. И не случайно те правят това, защото всички управници знаят, че младешта е бъдещето на народа и държавата. Онези управници, които са искали да властвуват заради облагите на самата власт; да държат народа в принудително подчинение и страх...

Министър д-р Иван Стефанов: Направете предложението.

Тодора Коева (ЗНП): Имам право на 15 минути, за да обоснова своето предложение.

Министър д-р Иван Стефанов: Не се произнася реч сета.

Тодора Коева (ЗНП): Не е вярно! Това е предложение във връзка с учебните пособия.

Министър д-р Иван Стефанов: Празни приказки!

Тодора Коева (ЗНП): Правилникът дава ли ми право?

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни)

Цветан Максимов (ЗНП): Защо не оставите ораторката, г-н министре?

Тя 15 минути може да ги употреби както иска.

Председателстващ Петър Каменов: На Вас Ви правя предложение.

Цветан Максимов (ЗНП): Недейте прекъсва ораторката.

Тодора Коева (ЗНП): Защото се кощунствува с българското училище и то е превърнато в школа за вербуване на политически кадри. (Глъчка)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Тодора Коева (ЗНП):... така и сега се борят две схващания, две образователни системи: едната е за свободна, широко народна истинска просвета.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво общо има това с предложението — питам аз?

Тодора Коева (ЗНП): Има общо, г-н министре!

Министър д-р Иван Стефанов: Вие ще говорите по § 16, г-це! На какво прилича това! Това е издевателство над Народното събрание.

От мнозинството: Много вярно. Това е обструкция. (Пререкания и възгрявания, Глъчка.)

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни)

Тодора Коева (ЗНП): Ние поддържаме тезата за демократическото образование, защото тя отразява разбирането...

Георги Михайлов Добрев (к): Ти нищо не разбираш. (Възраженията и пререканията се увеличават. Голям шум)

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни)

Един от мнозинството: Г-н председателю! Общите дебати по бюджета се приключиха. На какво прилича това! (Шумът продължава)

Тодора Коева (ЗНП): Като не ми давате възможност да говоря, отказвам се и протестирам. (Слиза от трибуната и си отива на мястото)

От мнозинството: Е-е-е! (Оживление)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 16, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ 17 се приема без изменение и без разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 18, 51, 70, 106, 120, 130, 131, 144, 154, 161, 162, 163. Машини, апарати, уреди, инструменти и сечива; а) поправка и поддръжане — 9.350.000 лв. б) купуване на нови — 121.650.000 лв.“

Комисията намали кредита по пункт б на този параграф на 109.654.400 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 18, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 19 и 20 се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 21, 42, 54, 71, 127, 155. Храна на болни, пенсионери и др. не държавни служители — 132.450.000.“

Комисията намали кредита по този параграф на 97.450.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 21, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 22—28 се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„Гл. III. Помощи и насърчения

„§ 29, 20, 21, 22, 23, 31, 40, 56; 97; 109. Помощи и вноски на фондове и други публично-правни тела, съгласно с приложената таблица — 172.000.000 лв.“

Комисията увеличи кредита по този параграф на 182.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 29, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 30, 39. Помощи на дружества и частни лица — 15.000.000 лв.“

Комисията намали кредита по този параграф на 5.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 30, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 31, 26. Стипендии: до 2.000 лв. месечно за следване в основните, практическите и средните общообразователни професионални и специални училища; до 5.000 лв. месечно се следва в институти за детски, първоначални и прогимназирани учители в Музикалната и Художествената академия, във висшите училища и в университетите; до 5.000 лв. месечно на лица, завършили висше образование за специализация в чужбина; стипендии за студенти — французи от Училището за източни езици в Париж за следване в България. Стипендии въз основа на взаимност на чужди поданици за следване в българските университети, висши учебни заведения и научни изследователски институти или за специализация в същите — 140.000.000 лв.“

На седмия ред от текста, след думата „университети“ до началото на новото изречение, което започва с думата „Стипендии въз основа“ и пр., комисията промени текста, както следва: „до 5.000 лв. месечно за следване и специализация в България и чужбина.“

Председателстващ Петър Каменов: По § 31 има предложение от народния представител Иван Гинчев със следното съдържание: (Чете) „По § 31 стипендиите до 2.000 лв. да се увеличат на 2.500 лв. за следване в основните училища; 6.000 лв. за следване в институти за детски, първоначални и прогимназирани учители, висшите училища; за лица, завършили висше образование, за специализация в чужбина, да се увеличи помощта на 6.000 лв.“

Във втория ред на народния представител Иван Гинчев, за да дава предложение, си

Иван Гинчев (ЗНП): Г-да народни представители! По § 31 има разрешени кредити за стипендии по 2.000 лв. месечно за следване в основните, практическите и средните общообразователни, професионални и специални училища. Според нас 2.000 лв. месечно според днешния стандарт на цените за един младеж, който трябва да преживява в града и да следва съответното училище, са малко. Ето защо аз предлагам, тия стипендии да се увеличат с 500 лв.

На второ място, има разрешени кредити за стипендии по 5.000 лв. месечно за следване в институти за детски, първоначални и прогимназирани учители, в Музикалната и Художествената академия, във висшите училища и университетите, които са също така недостатъчни и затова аз предлагам да се увеличат на 6.000 лв.

Същото нещо се отнася и за разрешените кредити за стипендии от 5.000 лв. за ония наши младежи, завършили средното си образование и желаещи да заминат за чужбина, които са също така недостатъчни и затова аз предлагам да се увеличат също на 6.000 лв. месечно.

Сумите, които се предвиждат в § 29, а именно 50.000.000 лв. за „Септемврийче“, 40.000.000 лв. за „ЕМОС“ и 7.000.000 лв. за Централния комитет на българската демократична младеж, ...

Георги Михайлов Добрев (к): Ще има да взимате там!

Иван Гинчев (ЗНП): ... които се дават за подпомагане на чисто партийни, казионни организации (Възражение от мнозинството), предлагам да бъдат прехвърлени към § 31, за да бъдат дадени на способните синове на народа, да могат да завършат своето образование. (Възраженията от мнозинството продължават)

Един от мнозинството: Депата от „Септемврийче“ и „ЕМОС“ да не би да не са от народа! (Голям шум)

Министър д-р Иван Стефанов: Ясно е.

От мнозинството: (Към оратора) Ха седни си там!

Председателстващ Петър Каменов: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми г-да! Рекла опозицията и тя творчески предложения да прави. Обаче те не са творчески, а са само демагогски.

Не отчете обстоятелството опозицията, като се разглеждаше този бюджет по начало и да каже, че докато в 1944 г. е имало 2.000.000 лв. за стипендии, сега кредитът става 140.000.000 лв., а разправяше само, че по бюджета се разточителствувало, че се разхищавали обществени средства. И ето я сега дошла да плаче гук за малките стипендии!

Не, г-да, и този ваш номер няма да мине! Всички ще разберат какво значи вашата демагогия, когато искате тук да залъгвате онези ученици и студенти, които ще бъдат стипендианти на държавата, да им давате по 500 лв. повече! И защо правите това предложение? За да могат да се вземат средствата, които се дават на подрастващата младеж, за малките деца от първоначалните училища, за онези, които са в прогимназиите и за онези, които са в гимназиите! Не, тук има организирано, активно подпомагане, защото „Септемврийче“ и „ЕМОС“ имат такова голямо значение за младежта, че вие с вашата демагогия в никой случай няма да повлияете.

Предлагам да се гласува параграфът така, както се докладва.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 31, така както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 32, 30. Награди и подпомагане на заслужили лица — 500.000 лева.“

В текста на параграфа комисията, след думата „заслужили“, прибавя думите „на просветното дело“ и увеличи кредита по този параграф на 1.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 32, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„§ 33, 64, 85, 96, 111, 126, 169. Награди на студенти и ученици — 2.050.000 лв.“

В края на този параграф комисията прибави думите: „за отличен успех“.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 33, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)

„Глава IV
Дългове

„§ 34, 150, 173. Вътрешни дългове: а) лихви; б) погашения — 2.050.000 лв.“

Комисията в текста на параграфа заличи думите „Вътрешни дългове“ на първия ред; на втория ред заличи думите „а) лихви“ и на третия ред вместо „б) погашения“ постави думите: „погашения на дългове“.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 34, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 35—37 се приемат без изменение и разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)
„§ 38, 28. Разходи за защита интересите на България (чл. 38, алинея втора, от закона за б. о. п. — 26.140.000 лв.“
В текста на параграфа, вместо думите „защита интересите на България“, комисията поставя думите: „издръжка на български училища в чужбина“.

Председателствуващ Петър Каменов: Които приемат § 38, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 39—41 се приемат без изменение и разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)
„§ 42, 11, 63, 75. Консумативни и други материали за кабинети, работилници и ателиета, включително и за живи модели, филми, плаки и други рентгенови материали — 900.000 лв.“
Комисията увеличи кредита по този параграф на 4.900.000 лв.

Председателствуващ Петър Каменов: Които приемат § 42, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Тодор Тихолов (с): (Чете)
„§ 43, 134, 165. Разходи за погребение на мъртвите — 400.000 лв.“
Комисията заличи последната дума в текста на този параграф „мъртвите“ и постави думите „починали в университетските болници“.

Председателствуващ Петър Каменов: Които приемат § 43, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Подпредседателя: { ПЕТЪР КАМЕНОВ
АТАНАС ДРАГИЕВ

(§ § 44—47 се приемат без изменение и разисквания)

Докладчик Тодор Тихолов (с): На страница пета, в „Таблицата за разпределение на кредита по § 29 на бюджета“ комисията направи следните изменения: кредитът за „Септемврийче“ се намалява на 45.000.000 лв.; кредитът за „дневни и вечерни гимназии“ се намалява на 45.000.000 лв.; след точка трета се прибавя следната нова точка: „На общия фонд за подпомагане на студентите във висшите училища в България — 20.000.000 лв.“

Председателствуващ Петър Каменов: Които приемат измененията в „Таблицата за разпределение на кредита по § 29 на бюджета“, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

За заседанието, което ще стане утре, сряда, 2 април, 15 часа, председателството предлага следния дневен ред:

1. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопоекта за разходите през 1947 б. г. на а) Министерството на финансите; б) Министерството на народното здраве; в) Министерството на правосъдието.

Първо четене на законопроектите.

2. За връщане на имотите на преселниците от Беломорската област.

3. За оценяване на недвижими имоти, отчуждени за държавна или обществена полза.

4. Одобрение решенията на прошетарната комисия от 13 март 1947 г., протокол № 5.

Моля г-да народните представители, които приемат предложения дневен ред, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривам заседанието.

(Закрито в 24 ч. в 5 м.)

Секретар: ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ

Началник на Стенографското отделение: ТОДОР АНГЕЛИЕВ